

พระรัตนธัมมิ (ม่วง รตนธเถระ)

ประวัติ

พระรัตนธัมมิ นามเดิมว่า ม่วง เกิดในสกุลศิริรัตน์ โยมผู้ชายชื่อแก้ว โยมผู้หญิงชื่อดำ เป็นบุตรคนสุดท้องในจำนวนพี่น้อง 7 คน เป็นชาวบ้านหมาก หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านเพิง อำเภอปาก พันธ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสมัยรัชกาลที่ 4 ตรงกับวันพุธ แรม 6 ค่ำ เดือน 9 ปีฉลู เบนจศก รศ.72 (วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2396) เป็นสหชาติในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา จุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมื่ออายุ 7 ขวบ ได้เล่าเรียนอักขระเบื้องต้นในสำนักอาจารย์สีด้า วัดหลุมพอ

เมื่ออายุ 9 ขวบ ย้ายไปศึกษากับอาจารย์เพ็ชร วัดแจ้ง อำเภอปากพันธ์

เมื่ออายุ 15 ปี ได้พรรพชาเป็นสามเณรที่วัดแจ้ง

พระรัตนธัมมิ เป็นผู้มีความวิจิตรในเชิงจินตกรรมมาตั้งแต่เล็กๆ มีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่ง ก่อน แต่พรรพชาเป็นสามเณร ได้ไปพบเห็นพระบางรูปที่วัดบ้านเพิงเลี้ยงนกเขาจนถึงกับให้เด็กวัดไป เทียวต้อนกตามท้องไร่ทุ่งนา ท่านจึงได้แต่งบทกลอนเชิงทักท้วงเปรียบเปรยขึ้นว่า

พระอยู่วัดบ้านเพิง

เขาสื่อว่าคุณลงเที่ยวต้อนก

พระยามท่านจะถาม

ยกมาแต่บาลีคัมภีร์ไหน

ละเลิงเสียแล้วพ้ออุ้นอก

ท่านยกมาแต่บาลีคัมภีร์ไหน

โถมงามจะแก้ประการใด

ผิดวินัยเกณฑ์พระสงฆ์เอย.

เมื่ออายุ 17 ปี ได้ย้ายเข้ามาศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมกับพระครูการาม (จ) ที่วัด มเหยงคณ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เมื่ออายุ 20 ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุฝ่ายมหายาน โดยพระครูการาม (จ) เป็น อุปัชฌาย์ หลังจากอุปสมบทได้ 1 พรรษา ได้ย้ายตามพระครูการาม (จ) ไปอยู่ที่วัดท่าโพธิ์

ครั้น พ.ศ. 2427 พระครูการาม (จ) มรณภาพ จึงได้เป็นเจ้าของาวาสวัดท่าโพธิ์

สืบแทน

ในปี พ.ศ. 2432 ได้เดินทางเข้าไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ และได้บวชเป็นภิกษุกรรมยุตติกนิกาย ในปีนี้ด้วย

ในปี พ.ศ. 2433 ได้เข้าสอบไล่แปลพระปริยัติธรรมในสนามหลวงที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ได้เปรียญ 4 ประโยค

ในปี พ.ศ. 2434 ได้กลับมามีชีวิตอยู่ที่วัดท่าโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราชตามเดิม

ในปี พ.ศ. 2441 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสทรงตั้งให้เป็น
พระราชาคณะมีราชทินนามว่า พระศิริธรรมมุนี

ในปี พ.ศ. 2442 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้ช่วยการการศึกษาเป็นเจ้าคณะ
มณฑลนครศรีธรรมราช ตลอดถึงปัตตานี

ในปี พ.ศ. 2453 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระราชาคณะผู้ใหญ่มีราชทินนามว่า
พระเทพกวีฯ

ในปี พ.ศ. 2455 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระธรรมโกศาจารย์ฯ

ในปี พ.ศ. 2466 โปรดให้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระรัตนธัมมวีริย์ธรรมราช

พระรัตนธัมมวีริย์ (ม่วง) เป็นผู้ที่สนใจและสนับสนุนทางด้านเพลงบอกเป็นพิเศษ ท่านเองก็มี
ความสามารถทางเพลงบอก แต่เนื่องจากท่านอยู่ในเทศมณฑลจึงไม่สามารถว่าเพลงบอกได้อย่าง
สามัญชน ว่ากันว่าท่านได้แต่งเพลงบอกให้นักเล่นเพลงบอกในสมัยนั้นหลายคนได้นำไปขับร้อง

ตลอดเวลาที่ท่านเจ้าคุณท่านมีชีวิตอยู่ วัดท่าโพธิ์เป็นแหล่งเดียวที่นักเล่นเพลงบอกได้มา
ชุมนุมกันบ่อยๆ เพื่อแสดงคารมกลอนเพลงบอกประชันกัน ตัวท่านเองได้ทดสอบฝีมือปากนักเล่น
เพลงบอกที่มีชื่อเสียงด้วยกลอนตาย เพื่อดูความสามารถอยู่บ่อยๆ และนอกจากนั้นท่านยังอบนม
ข้อธรรมะต่างๆ ที่นักเล่นเพลงบอกควรจะรู้เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นอาวุธโต้ตอบในการประชันกัน ว่า
กันว่าความชอบเรื่องเพลงบอกทำให้ท่านเจ้าคุณมักจะไปร่วมฟังการประชันเพลงบอกไม่ว่าเป็น
สถานที่ใดหากเป็นการประชันกันในเขตเมืองนครศรีธรรมราช เนื่องจากความสามารถในเชิงกลอน
เพลงบอกและความเอาใจใส่ในการสนับสนุนเพลงบอกอย่างจริงจังนี้เอง ทำให้นักเล่นเพลงบอกใน
สมัยนั้นซึ่งชุมนุมกันบ่อยๆ ที่วัดท่าโพธิ์ ได้ยึดถือท่านเป็นปรมาจารย์ทางกลอนเพลงบอกกันทุกคน

ผลงาน

ผลงานกลอนเพลงบอกของท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมมวีริย์ (ม่วง) มีปรากฏอยู่น้อยมากทั้งนี้
เพราะว่าท่านอยู่ในเทศมณฑลจึงไม่สามารถว่ากลอนเพลงบอกได้อย่างสามัญชน แต่เป็นที่รู้กันทั่ว
ไปว่าท่านได้แต่งกลอนเพลงบอกให้นักเล่นเพลงบอกในสมัยนี้หลายคนได้นำไปขับร้องดังที่ได้
กล่าวมาแล้ว

แม้จะมีผลงานปรากฏอยู่น้อย แต่ผลงานเหล่านั้นเป็นเครื่องยืนยันได้อย่างดีว่าท่านเป็นผู้มีความสามารถทางกลอนเพลงบอกอย่างหาตัวจับยาก ผลงานของท่านที่ปรากฏอยู่มีดังนี้

คราวหนึ่งเพลงบอกปานบอดได้เข้ากราบไหว้ท่านเจ้าคุณในงานผูกพัทธสีมาวัดหน้าสถนอำเภอหัวไทร ท่านเจ้าคุณได้ว่ากลอนเพลงบอกได้ตอบกับเพลงบอกปานเพื่อทดสอบความสามารถด้วยกลอนตายคือ:-

เจ้าคุณ : นายปานเราจะให้ประธาน ให้เข้ารุกรานกับนายสอง
แต่ถ้าแพ้เราจะถอง เจ้าสักสองตั้ง

ปาน : เจ้าคุณถองกระผมต้องตาย ปานนี้กเสียตายแต่ร่าง
เซาหมไปไว้ใกล้กับทาง ส่วนร่างพองหลัง

เจ้าคุณ : คำของปานรับกับศัพท์ตั้ง ครั้นพอเปิดทิง
เราจะให้ไปสู กับศิษย์พระครูเทพ

ปาน : ศิษย์พระครูเทพนั้นรุ่นราว อายุเขาสักคราวใคร
นี่ปานอยู่ไกลถ้าเข้าไปใกล้ ผมจะใคร่สองเสฟ

เจ้าคุณ : ถึงว่าคำนั้นก็พอสม กับคำเราจบกลอนเทพ
ถ้าไปสองเสฟสักที มันคงจะดีขึ้น

ปาน : ท่านเจ้าคุณเป็นเมธี ปานเองพอมปัญญา
ท่านรู้คั่นคว่ากลอนสูงลิบ เหมือน หยิบเอามาขึ้น

เจ้าคุณ : คำนั้นก็พอสมประสงค์ ที่เราได้ลงกลอนขึ้น
ถ้ามันหยิบยื่นงามงาม เหมือนหญิงมาถามพิม

ปาน : ถ้าเขามาถามต้องบอกเขา ว่าค่อยมาเอาอีกห้าวัน
ให้เราแซมพันเข้าสักหน่อย แล้วค่อยมาหยิบยืม

เจ้าคุณ	:	คำที่ปานว่ามาก็พอลง แต่ปานอย่าลืมหำบ้านนอก	สัมผัสมันตรงกับตัวพิม เขาบอกหันว่าอืม
ปาน	:	พิมแขกมันดีเหมือนชื่อ เจ้าคุณเคยรับรู้บ้าง	ผมอยากจะซื้อไว้สักหมรับ ที่เรือนของช่างพิม
เจ้าคุณ	:	นายปานตามอดก็เป็นปราชญ์ แต่อย่าเอาคิมจับน้ำ	เหมือนอย่างเชื้อชาติของลิม ตามคำของโบราณ

กลอนเพลงบอกเรื่องศาลาโกหก หรือสัจจะศาลา เป็นกลอนอีกบทหนึ่ง ซึ่งท่านเจ้าคุณได้
นิพนธ์ขึ้นเพื่อ แสดงข้อคิดเชิงชี้แจงด้วยเหตุผล แสดงให้เห็นถึงความเป็นนักปราชญ์ของท่านได้
อย่างชัดเจน

มีนครามมหาสถาน	นามชานานครสถิต
ประจิมทิศและบูรพา	มีทุ่งนาเรียง
มีสนามหญ้าอยู่หน้าเมือง	เจริญเรื่องครึ่งโบราณ
ป้อมปราการเถกิงยศ	ยังปรากฏเสียง
เป็นเมืองเอก ณ บัณฑิต	พลไพร่ก็พร้อมเพรียง
รุกขเรียงแถววิถี	เมทนีดล
มีศาลาหน้านครินทร์	พื้นเป็นดินก่อด้วยอิฐ
หลังคาปิดบังร้อน	ทั้งได้ซ่อนฝน
ศาลานี้มีเป็นหลัก	ที่สำนักประชาชน
ผู้เดินทางได้หยุดอยู่	ทุกฤดูกาล
มีประตูอยู่หกต้น	ซึ่งสูงพ้นหลังคา
รอบศาลากิ่งโตใหญ่	แผ่อยู่ไพศาล
อยู่ในถิ่นประจิมถนน	เป็นที่ชนได้สำราญ
แต่ก่อนกาลศึกดำบรรพ์	เป็นสำคัญกล่าว
ชาวบ้านนอกออกสำเหนียก	นิยมเรียกคำสั้นสั้น
ขอบแกลังกลันพุดห้วนห้วน	ตัดลำนวนยาว

เรียกว่าศาลาโคก
 เรียกกันจนทั่วทั้งบ้าน
 นิยมวัดอุประจักษ์เห็น
 ไช้เติมทอนหันเห
 กระบิลเมืองเรียกกันอยู่
 ไช้ไผ่ฟุ้งเผลอไม่ไผ่ฟุ้งนี้
 ชนต่างด้าวชาวต่างเมือง
 พุดเล่นลิ้นปลายผีปาก
 เรียกว่าศาลาโกก
 ตัดถ้อยคำที่เป็นจริง
 หากมีศาลาโกกไม่
 เมื่อใครเผลอขึ้นสักคำ
 ถ้าโคกคือโกกอย่างนี้นึก
 เพราะผู้ใหญ่ปกครองถิ่น
 ไม่อาจสร้างซึ่งหลักฐาน
 ย่อมเสียยศผู้ครองถิ่น
 บุคคลที่ไม่รู้อะไร
 เหมือนแกล้งขยายกองกิเลส
 ในสมัยแห่งองค์
 เสนาบดีทราบกิจจะ
 ท่านไม่ชอบพระหฤทัย
 เพราะทรงหวังบำรุงประเทศ
 โดยคำโกกกลามกมาก
 ไม่ให้กลัวติดถิ่น
 จึงทรงโปรดเกล้ากรุณา
 สมกับความศรีวิไล
 ทำใหม่หลังคาคารึกหมาย
 เพื่อดำรงอยู่ยืนนาน
 ให้เรียกสักจุศาลา

โดยหยิบยกวัดอุประจักษ์
 มีพยานไช้
 ตามกาลเป็นสมัยก่อน
 ไปทางเหนือ
 คือเรียกประจักษ์ว่าโค
 เรียกมาตึกดำ
 ไม่รู้เรื่องประณมถิ่น
 จึงถลากถล่ำ
 ซึ่งแกล้งยกเอาความระยำ
 เปลี่ยนออกทิ้งไป
 เป็นคำโกลโดกกับโก
 ชวนกันซ้ำใหญ่
 จะจารึกไว้ทำไม
 ไช้ว่ากินทราย
 ตั้งสำนักงานที่พุดปด
 ไม่รู้จะสิ้นหาย
 พุดได้พุดไปตามสบาย
 ให้ต่างประเทศฟัง
 กรมดำรงสถิตที่
 ตามกิริจะดัง
 ตามวิสัยที่ด่วนฟัง
 ไปทุกเขตคาม
 แบ่งเป็นภาคของความชั่ว
 ในแผ่นดินสยาม
 ให้เรียกศาลาสักจนาม
 มีอยู่ในแดน
 เป็นแผ่นดินบ้านขึ้นมั่นคง
 ด้วยกระดานแผ่น
 ต่างพาราไม่ดูแลน

ตริ่งป่ายแผ่นดินถาวร
ชาวนครศรีธรรมราช
เพื่อดำรงชนหมู่มาก
หวังเย็นเกล้าทั้งหญิงชาย
เป็นเครื่องชูชีพให้ชื่น

ติดหลังคาอยู่
เคารพบาทเชื้อพระวงศ์
ทนกระดากหู
เหมือนต้องสายสินธุ์
อยู่ทุกคืนวัน

นายปรีชาควาย

ประวัติ

นายปรีชาควาย เกิดเมื่อปีใดไม่ปรากฏแน่ชัด แต่แหล่งที่เกิดคือ บ้านนาสาร ตำบลนาสาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านขุนอาเทศศีกกล่าววว่า น่าจะเกิดในสมัยรัชกาลที่ 4 และคงมีอายุมากกว่านายสุขปราชญ์ไม่กี่ปี บิดามารดาชื่ออะไรไม่ปรากฏเช่นกัน มีอาชีพทำนา

ชื่อเดิมของนายปรีชาควาย คือ นายคล้าย หรือคล้ายควาย เป็นคนไม่รู้หนังสือเพราะไม่มีโอกาสได้เล่าเรียน เนื่องจากฐานะทางบ้านยากจนมาก เหตุที่มีผู้เรียกเต็มคำต่อท้ายว่า "ควาย" นั้น มีเรื่องเล่าว่าเพราะต้องคลุกดินคลุกโคลนเลี้ยงควายมาตั้งแต่เด็กจนโตนั่นเอง

แม้จะไม่รู้หนังสือแต่ด้วยใจรักนายคล้ายก็หมั่นฝึกหัดว่าบทกลอนทั้งหลาย อาทิ กลอนเพลงบอก กลอนหนังตะลุง กลอนโนรา เป็นต้น จนว่าได้คล่องแคล่ว ทั้งนี้ประกอบกับนายคล้ายควายเป็นคนฉลาดช่างจดช่างจำด้วย เมื่อได้ดูได้ฟังเขาเล่นเพลงบอกที่ใดก็มักจะจดจำมาร้องเสมอ จนในที่สุดเมื่อโตเป็นหนุ่มก็มีความสามารถทางกลอนเพลงบอกจนเป็นที่เลื่องลือไปทั่ว

ส่วนชื่อ "ปรีชา" เป็นชื่อที่มีขึ้นตอนหลัง มีผู้เล่าแตกต่างกันออกไปหลายอย่าง เช่น ท่านหนึ่งเล่าว่า เป็นชื่อที่ท่านเจ้าคุณพระรัตนธัชมุนี (ม่วง) ตั้งให้คราวที่คลานเข้าไปว่าเพลงบอกให้ท่านฟัง แต่อีกท่านหนึ่งเล่าว่า พระยายมราช (บัน สุชุม) เมื่อครั้งที่เป็นพระยาสุชุมนัยวินิตเป็นผู้ตั้งให้ เมื่อคราวท่านเจ้าคุณพระรัตนธัชมุนี (ม่วง) นำเข้าไปถวายตัวต่อเจ้าพระยายมราช (บันสุชุม) ส่วนอีกท่านหนึ่งเล่าว่าในหลวงรัชกาลที่ 5 เป็นผู้พระราชทานให้เนื่องจากความสามารถในกลอนเพลงบอกของปรีชาควายที่ได้แสดงมีปากในคราวที่พระองค์เสด็จประพาสเมืองนครศรีธรรมราชโดยรัชกาลที่ 5 พระราชทานนามว่า "ขุนปรีชาฉลาดน้อย" แม้จะมีชื่อใหม่ว่า "ปรีชาฉลาดน้อย" แต่คนทั่วไปก็ยังนิยมเรียกชื่อโดยเต็มคำว่า "ควาย" ต่อท้ายเข้าไปอีกดังเดิมคือ "ปรีชาควาย"

นายปรีชาควายเป็นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงรุ่งโรจน์ในสมัยรัชกาลที่ 5 ชีวิตในบ้านปลายของท่านผู้นี้เป็นอย่างไร ถึงแก่กรรมเมื่อใดไม่มีใครทราบแน่ชัดนัก ดูเหมือนท่านจะไปๆมาๆ ระหว่างบ้านนาสารกับในเมืองนครและวัดท่าโพธิ์ซึ่งเป็นแหล่งชุมนุมของนักเล่นเพลงบอกในสมัยนั้น

ผลงาน

ผลงานกลอนเพลงบอกของนักเล่นเพลงบอกฝีปากเอกผู้นี้ ไม่ปรากฏเป็นชิ้นเป็นอันเช่นเดียวกับนักเล่นเพลงบอกรุ่นเก่าคนอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการเล่นเพลงบอกเป็นปฏิภาณโวหารไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากจะมีการจดจำสืบทอดกันมาเท่านั้น และการจดจำก็มักจะเป็นกลอนเพียงสั้นๆ ที่มีถ้อยคำคมคายจริงๆ เท่านั้น กลอนเพลงบอกของนายปรีชาควายเท่าที่รวบรวมได้มีดังนี้

มีอยู่คราวหนึ่งในหน้าสงกรานต์ นายปรีชาควายออกมาว่าเพลงบอกตามธรรมเนียมนิยมในสมัยนั้น เมื่อไปถึงที่แห่งหนึ่ง (บางท่านจะว่าจวนของเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี หนูพร้อม บางท่านว่าบ้านขุนอาเทศคดี แต่บางท่านว่าที่วัดท่าโพธิ์) ก็มีเสียงถามอย่างกับดูลงไปว่า "ใครมา" ขุนปรีชาตอบด้วยกลอนเพลงบอกไปในทันทีว่า

"ผมคล้ายควายบ้านนาสาร
พวกกระผมแก้สับทั้งเกล้ากระผม

คลานเข้ามาหาได้เท่า
เขามาชมบุญ"

อีกคราวหนึ่งนายปรีชาควาย ประคารมในเชิงเพลงบอกกับขุนประดิษฐ์ ซึ่งเป็นเพลงบอกมีชื่อเสียงมาคนหนึ่งในสมัยนั้น หลังจากปล่อยให้ขุนประดิษฐ์ขับกลอนเพลงบอกไปพหอมปากหอมคอแล้ว ก็ถึงคราวนายปรีชาควายขับกลอนเพลงบอกบ้าง นายปรีชาควายได้ร้องเพลงบอกว่า

"ดิษฐ์เหอดิษฐ์สูคิดใจ
ได้เงินนวนลนวลค่าธรรมเนียม
เดิมที่เป็นราชหงส์
ราชสีห์กลายเป็นหมา

เจ้านายท่านโปรดดิษฐ์ไม่เจียม
ดิษฐ์ไม่เจียมหน้า
แล้วภายหลังตกลงเป็นกา
ต้องกินแต่ลามก"

ว่ากันว่าขุนประดิษฐ์ต้องเดินหนี เพราะวาลิงที่เพลงบอกปรีชาควายกล่าวออกมานั้นเป็นความหลังของขุนประดิษฐ์ กล่าวคือขุนประดิษฐ์โกงเงินหลวง จึงถูกไล่ออกจากราชการ

อีกคราวหนึ่งที่นายปรีชาควายได้แสดงฝีปากไว้อย่างน่านิยมคือ ในคราวที่มีการชอมแซมวันมหาธาตุโดยท่านปาน วันหนึ่งขณะที่นายปรีชาควายนั่งกินข้าวอยู่ ท่านปานเดินผ่านมาจึงถามว่ากินข้าวกับอะไร นายปรีชาควายร้องตอบด้วยกลอนเพลงบอกว่า

“หนึ่งน้ำซบสองผักเหนาะ

สามแกงตอสีพุ่งปลาห้าทั้งยำแดง”

บางคนบอกว่าเป็นอีกอย่างหนึ่งคือ .-

“หนึ่งเทียมดิงสองแตงกวา

สามปลาจี่สี่พุ่งปลาห้าทั้งยำแดง”

อีกคราวหนึ่งนายปรีชาควายได้มีโอกาสเข้าเฝ้าในหลวงรัชกาลที่ 5 ในหลวงได้ตรัสให้นายปรีชาควาย ชมบารมีของท่านเจ้าคุณพระรัตนธัชมุนี (ม่วง) นายปรีชาควายได้เอ่ยชมด้วยกลอนเพลงบอกว่า

“งามกริยางามสมศักดิ์
แม้ผู้ใดดูต้องพิศวง

มีทั้งเสน่หริกและภูมิรู้
มีวเฝ้าแต่หลงไหล”

เมื่อกล่าวจบลง ท่านเจ้าคุณพระรัตนธัชมุนี (ม่วง) ได้ขอให้ชมในหลวงรัชกาลที่ 5 บ้าง นายปรีชาควายได้กล่าวทันทีว่า

“ไหว้ปณยาพระราชินี
พระได้บำรุงโลกย์

เช่นดวงสุริโยพาดพุ่ง
เป็นที่มหิศวรรษย์”

อีกคราวหนึ่งนายปรีชาควายได้ได้ตอบเพลงบอกกับผู้เล่นเพลงบอกผู้หญิงซึ่งมีฝีปากดีคนหนึ่ง โดยผู้หญิงคนนั้นกล่าวบทเพลงบอกทักทายขึ้นก่อนว่า

“ควายเหอฮ้ายชาติควาย

หรือหมีงาไม่เขา”

แต่ก่อนนั้นเพลงบอกจะมีการว่าประชันกันอยู่เสมอ มีอยู่อีกคราวหนึ่งที่นายปรีชาควายได้ประชันกับนายสิง นักเล่นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงเดียวกับตน ตอนหนึ่งนายสิงได้ร้องเพลงบอกสั่งให้นายปรีชาควายว่า

“ควายเหอควายแม่หมีงาตายตอก

เกิดลูกทั้งครอกออกแต่ฮ้ายควาย”

นายปรีชาควายเมื่อได้ฟังเช่นนั้น ก็ร้องถามนายสิงห์ทันทีว่า

"สิ่งเหอสิ่งหมึงเป็นสิงโหร"

นายสิงห์ตอบว่า

"เรานี่ไซริคือสิงโหร"

นายปรีชาควายก็ได้ตอบทันทีอีกว่า

"หนีจจากุทโธ ฤณีถว่าสิงโหร"

ผลงานกลอนเพลงบอกของนายปรีชาควายเท่าที่รวบรวมได้ก็มีเพียงที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เสียดยที่มีเหลืออยู่น้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามงานเหล่านี้ น่าจะเป็นสิ่งท้าทายให้ค้นคว้าศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับท่านผู้นี้ให้กว้างขวางขึ้นต่อไป

นายซุง – ชุนประดิษฐ์ – ชุนชำนานฤคตี

ประวัติ

นายซุง เกิดเมื่อปีใด เป็นลูกหลานของใคร และได้รับการศึกษาที่ใดไม่ปรากฏแน่ชัด ทราบแต่ว่าเป็นคนพิการ พักอยู่ในบริเวณใกล้ๆ วัดเพชรจริก เป็นนักเล่นเพลงบอกรุ่นเดียวกับนายปรีชาควาย ชุนประดิษฐ์ และชุนชำนานฤคตี (บ้าน) มีความสามารถทางกลอนเพลงบอกจนเป็นที่นิยมชมชอบของผู้สนใจเพลงบอกโดยทั่วไป

ชุนประดิษฐ์มีชื่อจริงว่าอย่างไรเกิดเมื่อปีใดและเป็นลูกหลานของใครไม่ปรากฏแน่ชัด ทราบแต่ว่า เป็นชาวข้างวัดระนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากจะมีความสามารถทางกลอนเพลงบอกแล้ว ยังเก่งในทางกลอนหนังตะลุง กลอนโนราและคำตัก อีกด้วย รัชการในตำแหน่งอะไรไม่มีใครทราบแน่ชัด นิสัยชอบสนุกไปกษา ชอบเล่นการพนัน ดื่มเหล้า สูบฝิ่นเป็นประจำ ลูกเมียจะมีหรือไม่ไม่มีใครทราบแน่ชัด และบ้าน-ปลายของชีวิตเป็นอย่างไรก็ไม่มีรายละเอียดเช่นกัน คงจะเป็นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงมากในยุคนั้น ในบทไหว้ครูของนายเนตร ชลารัตน์ นักเล่นเพลงบอกรุ่นเก่ามักจะกล่าวถึงท่านผู้นี้เสมอ และชุนประดิษฐ์คนนี่เองที่นายปรีชาควายได้กล่าวเป็นบทเพลงบอกคำนี้เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวบางอย่างไว้ (ดูรายละเอียดในผลงานของนายปรีชาควาย)

ชุนชำนานฤคตี หรือที่เรียกกันสั้นๆ ว่า ชุนชำนานฤ มีชื่อจริงว่าบ้าน มีอายุน้อยกว่าชุนประดิษฐ์เล็กน้อย เกิดเมื่อปีใดและเป็นลูกหลานใครไม่ปรากฏแน่ชัด ทราบแต่ว่าเป็นชาวตลาดท่าม้า อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เช่นเดียวกับชุนประดิษฐ์ สนิทสนมกับชุนประดิษฐ์และท่านเจ้าคุณวัดท่าโพธิ์ (ม่วง) มาก เมื่อแต่งเพลงบอกขึ้นมามักจะนำไปให้ท่านเจ้าคุณตรวจแก้เสมอ และมักจะเล่นเพลงบอกคู่กับชุนประดิษฐ์เสมอ เดิมทำงานเป็นเสมียนศาล ต่อมาสอบวิชากฎหมายได้จึงได้รับการแต่งตั้งให้ไปเป็นผู้พิพากษาที่เมืองปัตตานีเสียชีวิตหลายปี เมื่อออกจากราชการแล้ว ได้ยึดอาชีพทนายความอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช นายเนตร ชลารัตน์ มักจะกล่าวถึงท่านผู้นี้ในบทไหว้ครูเช่นเดียวกับชุนประดิษฐ์ บ้านปลายของชีวิตจะเป็นอย่างไรไม่มีใครทราบแน่ชัด

ผลงาน

ผลงานของนายซุง นักเล่นเพลงบอกผู้พิการมีผู้จดจำไว้น้อยมาก ทั้งๆ ที่คนเฒ่าคนแก่ยืนยันว่าท่านผู้นี้เป็นนักเล่นเพลงบอกฝีมือคนหนึ่ง บทที่มีผู้จดจำมาจนกระทั่งทุกวันนี้คือ บทให้พร ซึ่งมีตอนหนึ่งดังนี้

ฉันจะให้พรสักนิคสักหน่อย
ให้ฟังให้เฟื่องให้ไหลถึง

ให้หยดให้ย่อยอย่าให้รู้เห็อง
เหมือนหนึ่งดังสายชล

ส่วนผลงานของขุนประดิษฐ์ และขุนชำนาญก็มีผู้จดจำสืบต่อมาได้เพียงเล็กน้อยเช่นเดียวกัน บทแรกเป็นบทโต้ตอบเชิงหยอกเอนกัน ซึ่งมีดังนี้

ขุนประดิษฐ์

น้องปั้นเหน้องเป็นเสมียน

ตัวเปียนเข้าแกมกับอะไร

ขุนชำนาญ

ผมเป็นคนกินเหล้ากินยา
ค่านนี้ไม่รู้จะนอนที่คุกไหน

หนังสือหนังสือไม่เข้าใจ
ให้ใครจัดกลองไว้สองอัน

อีกบทหนึ่งทั้ง 2 ท่านได้โต้ตอบกันในคราวที่เล่นเรื่องสังข์ทอง การเล่นเรื่องสังข์ทองคราวนั้น ตัวขุนประดิษฐ์เป็นเจ้าเงาะ ส่วนขุนชำนาญเป็นรจนาโต้ตอบกันจนกระทั่งถึงตอนที่ รจนาขออนวอนให้เจ้าเงาะถอดรูป

ขุนชำนาญ (รจนา) ได้กล่าวขึ้นก่อนว่า
เชิญถอดเกิดพ่ถอด

ขุนประดิษฐ์ (เจ้าเงาะ) ตอบไปทันทีว่า

ไอ้แม่ยอดเสน่ห้ชาย
ที่ถอดไม่ได้ก่อน

ที่ยังไม่สบายนะแม่เขายอด

สำหรับขุนชำนาญคดี (บั้น) ผู้นี้ว่ากันว่าเป็นผู้แต่งบทเพลงบอกเรื่องศาลาโกหกหรือ
สังขศาลาตัวจริง คือเมื่อแต่งเสร็จได้นำไปถวายให้ท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมม์ (ม่วง) ตรวจแก้
สำหรับให้นักเรียนและคนทั่วไปได้ร้อง เพื่อแก้ความเข้าใจผิดเรื่องศาลาโกหกแต่ต่อมาคนภายหลัง
เข้าใจว่าเป็นผลงานกลอนเพลงบอกของท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมม์ (ม่วง) แต่เพียงผู้เดียว

นายคงผอม

ประวัติ

นายคงผอม มีชื่อจริงคือ นายคง ส่วนคำว่า ผอม เป็นคำเติมเข้ามาเพื่อบอกลักษณะคือ มีรูปร่างผอมกว่าคนธรรมดาตนเอง เกิดเมื่อปีใด เป็นลูกของใครไม่ปรากฏแน่ชัด เล่าสืบต่อกันมาว่าน่าจะเป็นชาวอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และคงจะมรฐานะยากจนมาก เพราะไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนหนังสือเหมือนกับเด็กอื่นๆ แม้จะไม่ได้รู้หนังสือแต่ก็สามารถว่ากลอนเพลงบอกได้ดีคนหนึ่งในยุคนั้น ได้ท่องเที่ยวว่าเพลงบอกในท้องที่อำเภอลานสกาจรรยาเป็นที่รู้จักกันทั่วไป โดยเฉพาะในระยะเวลาสงกรานต์เดือน 5

นายคงผอม เป็นเพลงบอกรุ่นเก่า ซึ่งเป็นสมัยเดียวกับนายปรีชาควายคือ คงจะเกิดในสมัยรัชกาลที่ 4 และเป็นเพลงบอกมีชื่อเสียงในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นนักเล่นเพลงบอกที่กล่าวชมสิ่งต่างๆ ได้เก่งมากคือ ใช้คำสั้นๆ แต่กินความครอบคลุมถึงเนื้อหาทั้งหมด

ไม่มีใครทราบชื่อนายคงผอมจะมีภรรยาหรือบุตรธิดาหรือไม่ และถึงแก่กรรมไปเมื่อใดก็ไม่มีการทราบอีกเช่นกัน

ผลงาน

ผลงานของท่านผู้นี้มีผู้จดจำไว้ได้น้อยมาก บทแรกคือ บทชมบ้านในฤดูสงกรานต์ ซึ่งนายคงผอมและเพื่อนๆ ได้เข้าไปว่าเพลงบอก หลังจากเจ้าของบ้านเปิดประตูให้เข้าไปข้างในบ้านแล้วเขาได้ขอให้ชมสิ่งต่างๆ ภายในบ้าน ซึ่งเขาเห็นคือไม้เสียบหนู กล้วยพองลาและควายว่า

ชมไม้เสียบหนูอยู่บนหลังคา
ลียบย่าไปแขกมาถาม

ชมกกล้วยพองลาอยู่หน้าใด
ควายนีมันงามครัน

นับได้ว่าเป็นกลอนเพลงบอกที่กล่าวชมได้อย่างกะทัดรัดมาก เพียง 1 บท ก็สามารถพูดถึงสิ่งที่จะชมได้ถึง 3 อย่าง

มีอยู่คราวหนึ่งเมื่อเจ้าของบ้านเปิดประตูรับให้เข้าบ้านแล้ว เจ้าของบ้านซึ่งเป็นผู้หญิงจะเป็นลูกสาวหรือเป็นแม่เฒ่าก็ไม่ทราบแน่ชัด ได้ถามเพื่อลองเขาวัดปัญญาของเพลงบอกคงผอมว่า

คลองที่นายคงผอมเดินเลียบมานั้นมีสักกี่คด เพลงบอกคงผอมก็ตอบเป็นกลอนเพลงบอกในทันที
ว่า

ก็คองก็คอดก็คืดก็คอง
พอมมาถึงหน้าท่าน้อง

ก็คองก็คอดที่ไม่ได้จัดได้จ้าง
คลองเหอนมันชื่อยาว (ผลาว)

ในวรรคสุดท้ายเพลงบอกคงผอมได้กล่าวว่า “คลองเหอนมันชื่อยาว” แต่ลูกคู่กลับไปรับ
เสียดว่า “คลองเหอนมันชื่อผลาว” ซึ่งเป็นความที่สับสนคน ทำให้เจ้าของบ้านโกรธจะยิงนายคงผอม
นายคงผอมกับพรรคพวกวิ่งหนีออกจากเขตบ้านเกือบไม่ทัน

ผลงานของนายคงผอมคงจะมีอยู่อีกมากมาย เพราะว่าท่านเป็นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงมาก
คนหนึ่ง แต่เนื่องจากไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จึงมีเหลือเพียงเท่าที่จดจำกันได้เล็ก
น้อยเท่านั้น นับว่าเป็นสิ่งที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

นายเอี่ยม – นายศรีนุ่น

ประวัติ

นายเอี่ยมและนายศรีนุ่น เป็นนักเล่นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีชีวิตอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 5-6 ทั้งสองคนเป็นชาวบ้านวัดวังหงส์ ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ชอบไปว่าเพลงบอกคู่กันเสมอ โดยเฉพาะในงานสงกรานต์ถ้าพบนายเอี่ยมที่ใดก็จะพบนายศรีนุ่นที่นั่น

นายเอี่ยมและนายศรีนุ่น เกิดเมื่อไหร่ ได้รับการศึกษาที่ใด เพียงใด ไม่มีใครทราบแน่ชัด สำหรับนายเอี่ยมเป็นนักเล่นเพลงบอกที่มีรูปร่าง เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน น้ำเสียงหวานไพเราะ ไปว่าเพลงบอกที่ใด มักจะมีสาว ๆ ชอบออกชอบใจมาฟังกันมากมายเสมอ นายเอี่ยมมีภรรยา 2 คน แต่จะมีบุตรสืบตระกูลต่อมาหรือไม่นั้นไม่ทราบรายละเอียดที่แน่ชัด

บั้นปลายชีวิตของนักเล่นเพลงบอกทั้ง 2 คนจะเป็นอย่างไรก็ไม่มีใครทราบอีกเช่นกัน

ผลงาน

ผลงานของนักเล่นเพลงบอกทั้ง 2 ท่านนี้มีผู้จดจำไว้ได้น้อยมากเท่าที่ทราบก็คือ บทขอให้เปิดประตูบ้าน และบทไหว้ภูมิ ซึ่งนักเล่นเพลงบอกทั้งสองใช้ว่าขอร้องให้เจ้าของบ้านเปิดประตูและไหว้พระภูมิเจ้าที่ขณะที่เข้าไปในเขตบ้าน ในวันสงกรานต์เนื้อหาของบทมีดังนี้

พอมมาถึงปากประตู	ชวนกันหยุดอยู่พुरुพร้อม
ยกหัตถ์น้อมกรเื้อ	ขึ้นเหนือเกศา
ไหว้พระภูมิผู้มีฤทธิเดช	เที่ยวรอบขอบเขตรักษาคามา
ท่านมีฤทธาเชี่ยวชาญ	น้ำใจท่านหาญกล้า
กินแต่ยาลำพงคงใจหาญ	ถ้าหมูปัจจามิตรคิดจะเข้ามา
ทำวณนตรีท่านจะโกรธา	ตำแมลงกาย
ถือหอกเล่มใหญ่	เท่ากับใบพาย
มุ่งมองเหล่าผู้ร้าย	หมายจะเบียนผลาญ
พวกเราบรรดามา	พวกเราอย่าตกใจ
ทำวเธอไม่ทำภัย	พวกเรามาขอทาน
ทำวณนตรีท่านรู้แท้	ท่านรู้แน่ว่าลูกหลาน

ท้าวเธอเริกเบิกบาน

ใบกระเดราชัย

มีกลอนเพลงบอกอยู่อีกบทหนึ่งของนายเอี่ยม – นายศรีนุ่น ซึ่งไปว่าที่ตลาดฉวาง อำเภอฉวาง ในวันสงกรานต์บ้านนั้นเป็นร้านค้า ตั้งอยู่ริมคลอง เจ้าของบ้านมีลูกสาวสวย บทเพลงบอกที่ว่านั้นมีเนื้อหาดังนี้-

พอถึงปากประตูคุด
นิกนิกแล้วหนักหน่วง
ให้วับให้วับที่ในทรวง
แสนระกำใจ

ยืนยืนเป็นทุกข์เพราะใครไม่ทัก
นิกใครจะหันผันกลับ
ผมยืนพิโรธพิราฆ่า

หลังจากนั้นลูกสาวของเจ้าของบ้านก็ออกมาเปิดประตูรับ นายเอี่ยม – นายศรีนุ่น ได้ผลัดกันว่าเพลงบอกชมสิ่งต่างๆ มีอยู่ตอนหนึ่งนายเอี่ยมได้ชมทิวว่า

ผมจะชมทิวนาง
สำหรับไว้สาถผม

ที่แม่ นายแกสร้าง

นอกจากกลอนเพลงบอกดังกล่าวแล้ว นายเอี่ยม – นายศรีนุ่นยังเคยเล่นโต้ตอบกันเป็นกลอนเพลงบอก โดยอาศัยเรื่องจากวรรณคดีบางตอน เช่น ชุนช้างชุนแผน โคบุตรวันรัตน์ เป็นต้น บทที่จำกันได้สืบต่อมา คือ บทโต้ตอบระหว่างชุนช้างกับนางวันทอง นายศรีนุ่นมักจะเล่นเป็นตัวผู้ชาย ส่วนนายเอี่ยมมักจะเล่นเป็นตัวผู้หญิง

นายเอี่ยม (วันทอง)

ล้านเงินชูดาย

ผมหมั่นหนีไปอยู่อก

ฉันเข้ามาไหว้หัวล้านนี้

รกเหยื่ออยู่ราพา

นายศรีนุ่น (ชุนช้าง)

ค่อยค่อยแม่เหอเนื้อพี่เจ็บ

ทั้งหยิกทั้งชวนเอาพี่

เจ็บเพราะต้องเล็บมือฉนวน

นี้ต่างต่าง

ค่อยค่อยแม่เหอเนื้อที่เจ็บ
ว่าพลางลาคนุช

เจ็บเพราะต้องเล็บมีอนาง
จุดขึ้นแท่นนอน

บทกลอนเพลงบอกของนายเอี่ยม – นายศรีนุ่น ซึ่งมีผู้จดจำกันได้มากอีกบทหนึ่งได้แก่บท
ชาแม่โศภ หรือ “ชาขวัญข้าว” เมื่อนักเล่นเพลงบอกเข้าไปในบ้านแล้ว เจ้าของบ้านบางห้องถิ่น
เช่น ที่อำเภอฉวางจะจัดพานทองเหลืองไปโต ใส่ข้าว 3 เลียง ผูกด้วยด้าย 3 สี คือ ขาว เหลือง ดำ
มีชันน้ำ หิน และเหล็กวางอยู่ข้างๆ มีเงิน 1-3 เหรียญติดไว้กับเทียนที่ปักพาน บนเลียงข้าวมีบัว
ดินสีดำวางอยู่ๆ ด้วย นักเล่นเพลงบอกจะต้องชาแม่โศภ หรือ “ชาขวัญข้าว” ให้เจ้าของบ้านฟัง
ตามที่เจ้าของบ้านต้องการ บทชาแม่โศภของนายเอี่ยมและนายศรีนุ่นมีดังนี้

เงินสามเหรียญไม่ถึงชั่ง	ที่นายเอามาตั้งทำเครื่องบูชา
เหรียญนั้นติดเทียนลงมา	บูชาแม่โศภ
ใช้แม่เจ้าคุณแม่ใจบุญที่สุด	แม่รักษามนุษย์ไปทั่วจบ
ที่อยู่ใต้ฟ้าครอบ	ทั่วทั้งขอบพิภพ
ทั้งมอญลาวกาจจบ	ครบทั้งประเทศไทย
สิบสองภาษาแม่มาเป็นอาหาร	ใครไม่ได้รับประทานต้องบรรพหลัย
อยู่มาวันนั้นแม่แจ่มจันทร์น้อยใจ	โกรธว่าผู้ใหญ่เขาว่าไม่มีคุณ
กับพระเพชรฉลุกัน	เธอก็มาเศร้าสร้อย
หลบหนีไปอยู่ถ้ำ	ถ้าเขาชุน
เหล่าพวกราษฎร์	ก็เดือดร้อนวายวุ่น
ขัดสนจนข้าวสาร	พาลอดไซ
ทำเรื่องสวนไร่นา	มีตาแต่จะสูญลับ
ฉิบหายวอดความสิ้น	ไม่เป็นโต
อนิจจาพวกมนุษย์	ว่าจาพุทโธพุทโธ
เกณฑ์ชตาตกไซ	ต้องเนาตง
ปะเข้าที่ไม่รอย	เอาหัวกล้วยหัวกง
สังหารผลาญลง	เป็นผงคลี
ที่บางเรือนไม่ได้พบรส	นั่งถดถดบนเรือน
ไม่ซ่าไม่เชื่อนชวนกันลับ	ดับเป็นผี

ฝากเนื้อให้แร้งกา
แสนทวิเป็นทุกซัง

ยื้อแย่งกินกาอี
ชวนสังเวชใจ

นักเล่นเพลงบอกทั้ง 2 ท่านนี้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปของชาวจังหวัด
นครศรีธรรมราช เป็นที่น่าเสียดายที่ผลงานของท่านทั้งสองมีเหลืออยู่น้อยมาก

นายสุขปราชญ์

ประวัติ

นายสุขปราชญ์มีชื่อจริงว่า นายสุข สุขรินทร์ เกิดเมื่อปีใดไม่ปรากฏ ตามคำบอกเล่าของ นายเนตร ชลรัตน์ บอกว่านายสุขปราชญ์มีอายุมากกว่าท่านประมาณ 40 ปีเศษ ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ก็คงจะเกิดในสมัยรัชกาลที่ 4 ท่านผู้นี้เกิดที่บ้านมะขามชุม ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช สาเหตุที่ได้ชื่อว่า สุขปราชญ์ ก็เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้และปฏิภาณในทางเพลง บอก คำตัก กลอนแปดบท กลอนหนึ่ง กลอนโนรา อย่างหาตัวจับยากนั่นเอง ชีวิตวัยเด็กเป็นอย่างไร ได้รับการศึกษาที่ไหน ไม่มีใครทราบแน่ชัด แต่ท่านจะต้องเป็นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก ในสมัยรัชกาลที่ 5 อย่างแน่นอน

นอกจากมีความสามารถในกระบวนกลอนต่างๆ ดังกล่าวแล้ว นายสุขปราชญ์ยังสามารถ เทศน์มหาชาติได้คล่องแคล่วและจดจำได้หมดทั้ง 13 กัณฑ์ตั้งแต่ยังเป็นหนุ่ม จึงน่าจะได้รับการ ศึกษาจากสำนักที่มีชื่อเสียงแห่งใดแห่งหนึ่งในเมืองนครศรีธรรมราชอย่างแน่นอน ทั้งนี้เพราะใน สมัยนั้นในเมืองนครศรีธรรมราชมีวัดเป็นแหล่งศึกษาเล่าเรียนอยู่อย่างมากมาย

นายสุขปราชญ์เป็นตาของภรรยา นายเนตร ชลรัตน์ นายเนตรเล่าว่าเมื่อ นายเนตรได้รู้จัก กับนายสุขปราชญ์ครั้งแรกล้วนท่านมีอายุประมาณ 60 ปีเศษแล้วและเป็นทีเลื่องลือกันโดยทั่วไปว่า เป็นนักกลอนเพลงบอกที่มีฝีปากคมคายอย่างหาตัวจับยาก มีนิสัยไม่กลัวใคร เมื่อมีเวลาว่างจะเข้าไปกล่าวเพลงบอกถวายท่านเจ้าคุณรัตนธัม্মณี (ม่วง) ที่วัดท่าโพธิ์อยู่เสมอ

นายสุขปราชญ์ถึงแก่กรรมเมื่อปีใดไม่ปรากฏแน่ชัด แต่ประมาณอยู่ได้ราว ๆ 75 ปี ถึงแก่ กรรมที่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลบ้านเกาะ กิ่งอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลงาน

ผลงานกลอนเพลงบอกของท่านผู้นี้คงจะมีอยู่มากมาย แต่เนื่องจากไม่มีการบันทึกไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร อาศัยเพียงการจดจำต่อกันมา ทำให้มีเหลือจดจำกันได้น้อยมาก ส่วนบททำขวัญนาค บทคำตัก นายเนตร ชลรัตน์ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่านผู้นี้จดจำไว้ได้มากและล้วนแล้วแต่ มีความไพเราะเป็นเยี่ยมทั้งสิ้น

กลอนเพลงบอกบทหนึ่งซึ่งนายเนตร ชลรัตน์ จดจำไว้ได้คือ บทปลงสังขารของ นายสุข ปราชญ์ ซึ่งมีดังนี้

ตัวของข้าชื่อว่าสุข	ชราทุกข์รุกเข้ามา
ใกล้ใกล้จะอาสัญ	-----
ตั้งแต่เกิดมาปีระกา	แบกภาระมานานครั้น
ปัจจุบันนี้ชันษา	ได้เจ็ดสิบห้าปี
ทั่วร่างกายไม่สะดวก	ต้องแพ้พวกมัจจุราช
เขาคงกวาดจนหมดเปลือง	พาไปยังเมืองผี
แต่เป็นหลักของธรรมดา	สัตว์เกิดมาในโลกนี้
จะมั่งมีหรือยากจน	ทุกคนต้องตายไป
เรายังกลัวมันยิ่งใกล้	จะหลีกเลี่ยงไม่มีที่
ลงวารีเหาะเหินฟ้า	ไม่มีที่อาศัย
องค์สมเด็จพระชินวรณ	เคยได้สอนหมู่เวไนย
ที่พันภัยคือนิพพาน	พ้นจากอาการตาย
แต่ชนเรายังเผลอมาก	เนื่องมาจากอุปาทาน
มัจจุราชจึงตามเฝ้า	ตลอดทั้งเช้าสาย
สาอะไรเรานายสุข	จะเป็นทุกข์ให้มากมาย
สร้างบุญไว้ให้มากมี	คอยครวพระศรีอารีย์
ทศกฐลกรรมบทสิบ	อันสูงลิบเร่งรักษา
ถือศีลห้าอย่าระวาง	พระองค์แสดงสาร
ไม่ชาติหนึ่งก็ชาติใด	คงพันภัยกิเลสมาร
ดับสังขารทำลายขันธ	สุดแล้วแต่วันใด

นายสุขปราชญ์ได้ชื่อว่าเป็นนักเล่นกลอนเพลงบอก กลอนแปดบทกลอนคำดัก กลอนโนรา บททำขวัญนาค และกลอนหนึ่งตะลุงที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งของเมืองนครศรีธรรมราชโดยเฉพาะกลอนเพลงบอกในสมัยนั้นไม่มีใครกล้าประชันด้วย แม้ว่าผลงานของท่านจะยังไม่ปรากฏเด่นชัดก็ตาม แต่การที่ได้รับการยกย่องว่า “สุขปราชญ์” นั้นเป็นหลักฐานยืนยันความสามารถของท่านได้ดี การค้นคว้าศึกษาผลงานของท่านจึงควรแก่การกระทำเป็นอย่างยิ่ง

นายท่อม

ประวัติ

นายท่อมเกิดเมื่อปีใดไม่ปรากฏแน่ชัดทราบแต่ชื่อมารดาคือ ลูกหนู มารดาเคยเป็นคนรับใช้ ในจวนของเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม) ถิ่นที่เกิดคือ อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ชีวิตในวัยเด็ก การศึกษาเล่าเรียน ชีวิตครอบครัว การประกอบอาชีพ ไม่มีใครทราบรายละเอียดมากนัก บั้นปลายของชีวิตไปถึงแก่กรรมที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นอกจากมีความสามารถทางกลอนเพลงบอกแล้ว ยังเก่งทางกลอนคำตัด กลอนหนัง กลอนโนรา และเทศน์มหาชาติเก่งอีกด้วย มีชีวิตอยู่ในสมัยเดียวกับสุขปราชญ์ นักเล่นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งซึ่งได้กล่าวไปแล้ว

ผลงาน

ผลงานกลอนเพลงบอกของท่านผู้นี้ไม่ปรากฏเป็นชิ้นเป็นอัน เช่น นักเล่นเพลงบอกที่กล่าวมาแล้ว แต่ท่านผู้นี้ได้ชื่อว่าเป็นนักเล่นเพลงบอกที่มักจะทำให้รายละเอียดในการบรรยายสิ่งต่างๆ มากที่สุด

ผลงานเพลงบอกบทหนึ่งที่มีผู้จดจำต่อๆ กันมาคือ การบรรยายชมใบแฉ่ง (ใบละบาทในสมัยก่อน)

บทที่ 1

ยกหัตถ์ทั้งสองประคองรางวัล	ที่ท่านจัดสรรก็ไม่เสียทีเลย
ผมร้องชมเชยสะไล	พลอยโมทนาทาน
รางวัลหนึ่งบาทด้วยกระดาศแฉ่งใหม่	ท่านผู้มีใจอารีนัก
ยอมเสียของรักด้วยละม่อนละมุน	เปรียบยิ่งกว่าวันหวาน
มือผมรับเอาพับกระดาศ	เอามาคลี่ปราดอกไม่นาน
ดูช่างพิสดารรอบริม	ช่างกลึงพิมพ์ลาย
มุมทั้งสี่มีรอยจุด	มุมหนึ่งรูปครุฑเหยอผยับ
ดูหน้าใจมัจฉวาสกรี	สองปีกก็คลี่ขยาย
ถัดมุมล่างมีข้างสามหน้า	สามวงหงกจากชาพลาย

หกนุกระจายหกตราประจำ
 เคียรกลางสุดมีมงกุฎตั้ง
 มีกระหนกริมพิมพ์ข้างทับ
 ยังมีมุลองฝ่ายหมายเลขหนึ่ง
 ตรงกลางนำชมลงตัวจารึก
 บอกว่าหนึ่งบาทของชาติไทยแท้
 เป็นการเด็ดขาดพิมพ์บอก
 มีตัวอักษรติดประจำ
 แต่หนังสือโนไม่มี
 เสริจแล้วพลิกกลับมาชมด้านหลัง
 ข้างอักษรพื้นผิว
 แล้วมีรูปเมื่อทรงแรกนา
 ดูเฟริดพร้อมชูเชิด
 ทรงสวมขฎกาทรงพาดูรีด
 มีทั้งกลดกันบังร้อน
 เทียมด้วยโคคูมีผู้จูงหน้า
 ดูช่างวิไลรูปท้าว
 นี้แหละเราเหล่าชาวไทย
 พระจอมสยามอนุญาต
 เพราะความรักชาติไม่ให้ขาดสูญ
 หวังมิให้แปรปรวนชาติ
 พวกเราเราได้ร่วมเย็น
 ผมอุปมาเทียบด้วยนาย
 ผมไม่มีสิ่งจะอนุกุล
 ผมจำต้องเอาพรพระให้
 จัตตาโรธรรมาพรทั้งสี่
 พระองค์บริจาคนำให้
 โปรดรับไว้ให้จงดี
 เป็นของตอบแทนพระคุณสนอง

ผมดูช่างข้ามคม
 มีกระจิงบังมีกระหนกรับ
 ดูช่างงามสรรพผสม
 มีอักษรตรึงกลางวงกลม
 ไว้ด้วยน้ำหมึกไทย
 เพื่อให้ชัดเจนว่านี่ใบบาท
 กระดาษนี้เพิ่งออกใหม่
 แล้วเซ็นซ้ำทั้งฝรั่งและไทย
 อย่างที่กระดาษก่อน
 ดูมันผิดมันผ่น
 ประกอบด้วยเคลือบวัลย์
 ถัดนั้นมหาอำมาตย์ล้อม
 ผมดูช่างเจิดจัน
 มีธงแล้วฉัตรเอนกอนันต์
 ผมดูช่างอนงาม
 องค์พระราชาทรงไถ
 ของเราชาวสยาม
 จงวินิจฉัยให้เห็นงาม
 ยอมให้วาดรูปมา
 ทำนุรักษตระกูลไทยแท้
 ไปต่างพระศาสนา
 ดังที่ท่านเห็นประจักษ์ตา
 ที่ให้รางวัลเรา
 แต่มิให้สูญประโยชน์เปล่า
 เป็นของที่ใช้แทน
 เป็นของที่ดีหายาก
 ยิ่งกว่าให้หัวแหวน
 ไม่มีกระพี้ล้วนแต่แก่น
 ใช้แทนของรางวัล

หนึ่งโรคสองพยาธิ
 ขอให้สูงศักดิ์ให้พูนทวี
 ให้ท่านมีสุขทุกทีวา
 เสิญช่วยป้องกันชรัองสาธุการ

ขอให้โหลยยาหาญหัก
 ประกอบด้วยสี่สัน
 ขอเทพุคาทั้งสิบหกชั้น
 ให้ท่านล้ำราญเทอญ

บทที่ 2

ผมน้อมค่านับลงรับรางวัล
 ในสิ่งรางวัลคุณ
 คุณรางวัลให้ผมแสนชอบจิต
 โปรดค้าจุนยามจน
 จะหาใดเทียบเปรียบได้เสมอ
 ประชุมปีกี่ที่ปีกษา
 ผมหมายพึ่งสี่แต่ไม่มีสิ่งตอน
 จะเซยให้สมจะชมไบแบ่งค้
 ยกขึ้นมาฝั่งแล้วจึงดู
 ว่าใช้หนึ่งบาทแทนหนึ่งไบ
 มีลวดลายรอบริมขอบกระดาษ
 สี่มุมตั้งหมายเลขหนึ่ง
 กับชื่อผู้จ่ายไว้ให้แจ้งชัด
 ถัดเข้าไปมีอักษร
 อักษรไทยทำใสี่อังกฤษ
 เมื่อได้พึ่งพาสวาสนา
 ที่ตรงกลางวางเป็นรูปครุฑ
 ประดับด้วยลายเครื่องทรง
 แล้วเลยเซ็นนามเจ้าพนักงาน
 แล้วซ้ำเซ็นนามท่านเจ้าพระยา
 ถ้าหากท่านมาเซ็นนามลงให้
 เพราะไม่ได้เซ็นสั่ง

น้ำใจหวัดน้ำจิตห้วน

 ขอคุณจงคิดว่าทำบุญ
 ที่ผมดั้นดั้นมา
 เช่นผมมาเจอรัมนิโครธา
 หมายเข้ามาพึ่งแรง
 ผมนั้นแสนชอบน้ำใจท่านแรง
 ลองให้นายพึ่ง
 ดูดูก็รู้เห็นอักษรใน
 มีอักษรไทยฝรั่ง
 ดูกระเด็นปราดไปทั่วทั้ง
 สำหรับให้พึ่งใจ
 เป็นพิกัดไม่ให้สงสัย
 ท่านจัดเป็นตอนมา
 เผยอให้ติดต่างต่างภาษา
 สำหรับจะใช้จ่าย
 เผยอยุคสองปีกกระจาย
 สำหรับในวงตรา
 ผู้ที่จัดการกระดาษแบ่งค้มา
 เสนากระทรวงคลัง
 ใครเอาไปใช้จ่ายก็ไม่ได้

นายรอดหลอ

ประวัติ

นายรอดหลอชื่อจริงว่า นายรอด ส่วนคำว่า "หลอ" เป็นคำที่เสริมเข้ามาเพื่อยกย่องว่าเป็นผู้มีปฏิภาณเพลงบอกยอดเยี่ยม ใครจะถามสิ่งใดก็ได้ตอบได้อย่างไม่จนปัญญาแม้บางครั้งจะติดขัดแต่ก็ใช้ปฏิภาณแหวกวงล้อมออกไปได้เสมอ แม้จะไปน้ำซุ่ๆ ในบางครั้ง

นายรอดหลอ มีอายุมากกว่านายปานบอดประมาณ 30 ปี ปีเกิดของนายรอดหลอก็คงจะราว พ.ศ. 2400 เศษๆ เป็นชาวบ้านบางตำเสก อำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช บิดา มารดา พี่น้อง ตลอดจนการศึกษาเล่าเรียนไม่มีใครทราบแน่ชัด นอกจากจะเที่ยวตระเวนว่าเพลงบอกแล้ว นายรอดยังมีอาชีพค้าน้ำผึ้งจากอีกด้วย

เนื่องจากความสามารถในเชิงเพลงบอกอย่างหาตัวจับยากนี้เอง ได้มีผู้แต่งกลอนแปดยกย่องนายรอดหลอไว้ว่า

เจ้ากลอนสดสมัยนั้นสำคัญพอ

เป็นเสือเฒ่าเจ้าปากปากตำเสก

ใช้มือร่ำทำท่าลองตามอง

ทั้งคิ้วคอเพื่อนคำรณเพื่อนชนพอง

รอดตัวเอกไม่มีใครไปเป็นสอง

เสียงซั้บร้องเป็นตบะหน้าก็เป็น

นอกจากนี้นายเนตร ชลารัตน์ นักเล่นเพลงบอกรุ่นเก่าซึ่งยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ก็ได้กล่าวยกย่องนายรอดหลอว่าเป็นกวีสำคัญคนหนึ่งของเมืองนครศรีธรรมราช

ภายหลังกวีเกิดปากพ่อง

รอดหลอดังเหมือนเสียงแตร

บ้านปลายชีวิตไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นอย่างไร จะมีลูกหลานหรือมีลูกศิษย์ลูกหาเป็นใครบ้างนั้นไม่มีรายละเอียดแน่ชัด

ผลงาน

ผลงานกลอนเพลงบอกของนายรอดหลอซึ่งมีผู้จดจำกันได้สืบต่อกันมาคือ ผลงาน ปฏิภาณโวหาร ซึ่งประพันธ์กับเพลงบอกปานบอดนั่นเอง ผลงานอื่นๆ มีผู้จดจำไว้ได้น้อยมาก ว่ากันว่าเพลงบอกปานบอดเมื่อรับปากว่าจะประพันธ์กับรอดหลอในคราวนั้นก็มิอันต้องเป็นทุกขใจ เพราะทราบดีว่านายรอดหลอมีกิตติศัพท์โด่งดังมากเพียงใดอีกทั้งประสบการณ์และวัยวุฒิก็มากกว่าอีกด้วย ผลการประพันธ์ในคราวนั้นแม้เพลงบอกรอดหลอจะเสียเปรียบไปบ้าง แต่ก็เห็นได้ชัดเจนว่าเพลงบอกรอดหลอมีฝีปากคมคายสมดังคำเล่าลือจริง และควรจะได้รับการยกย่องเป็นอย่างสูง ในความเป็นนักเลงเพลงบอกของเขา คือเมื่อแพ้กียอมรับว่าแพ้ ดังบทสุดท้ายของกลอนเพลงบอกสำนวนของนายรอดหลอ ซึ่งกล่าวไว้ว่า

เรามานั่งให้ปานมันชก	คล้ำคูก็ฟกไปทั้งตัว
หันโนนก็ผัวะหันนี้ก็ผัวะ	จำเป็นต้องกลั้วหมัน

หลังจากพ่ายแพ้ต่อปานบอดแล้ว นายรอดหลอก็ยังคงเล่นกลอนเพลงบอกสืบต่อมาอีก มีผู้เล่าว่ายังคงเคยประพันธ์กับเพลงบอกจอน แห่งบ้านชุมพล จังหวัดสงขลา และก็ใช้ความเป็นนักเลงเพลงบอกที่เหนือชั้นกว่าปราบเพลงบอกจอนจนไม่มีทางสู้ บทสุดท้ายที่ว่ากับเพลงบอกจอนได้ลำทับเพลงบอกจอนในทำนองยกย่องนายปานบอดว่า

อ้ายจอนนี่หรือที่หวดไ้	จะไปไล่กับนายปานบอด
แต่ถูกกับภูนายรอด	เห็ง้อออกตั้งแม่ขัน
เรารอดผู้ปรีชาชาย	ยังสู้ไม่ได้สักครึ่งวัน
ครั้งหน้าเหมือนหมิงไปสู้หมัน	ปากขาดเพียงอันสอง

ผลงานอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่รวบรวมมาได้นี้คงมีอยู่อีกมาก แต่เนื่องจากการเล่นเพลงบอกเป็นการใช้ปฏิภาณโวหาร เมื่อไม่มีการบันทึกไว้ดังเช่นปัจจุบัน ก็ทำให้ผลงานดังกล่าวมีเหลืออยู่เพียงน้อยนิดเท่านั้น

นายรุ่ง

ประวัติ

นายรุ่งหรือเพลงบอกรุ่งเป็นนักเล่นเพลงบอกรุ่นเก่า มีอายุกว่าเพลงบอกเนตร ชลารัตน์ ประมาณ 20 ปีเศษ ถ้าจะประมาณปี พ.ศ. ที่เกิดก็คงราวๆ พ.ศ. 2410 กว่าๆ เกิดที่ใด พ่อแม่ชื่ออย่างไร มีพี่น้องกี่คน และได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่ใดนั้นไม่มีรายละเอียดแน่ชัด

ทราบจากบทกลอนเพลงบอกของเขาเองที่ได้ตอบกับนายเนตร ชลารัตน์ ว่าเดิมอยู่ที่บางนายพร ตรงกับบ้านทอนช้าง ต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านหนานาคและภรรยา 2 คน ภรรยาหลวงชื่อว่า สัมทับ หลังจากนั้นได้ย้ายไปอยู่ที่คลองซุดกับภรรยาน้อยชื่อเนื่อง และประกอบอาชีพขายยาแผนโบราณที่นั่น

เดิมอยู่ที่บางนายพร	ตรงกับทอนครี
ย่านวาริเขาวิเชียร	จะบอกให้เนียนความ
.....	.....
ครั้งหนึ่งพื่ออยู่บ้านหนานาค	ที่จะวิภาคกับงานสรรพ
เมียหลวงที่ชื่อสัมทับ	รุ่งเคยได้อาศัย
เดี๋ยวนี้มาอยู่ที่คลองซุด	กับเนื่องนุชอรทัย
ตั้งคามัยขึ้นสบาย	นั่งชายแต่เครื่องยา

ชีวิตบั้นปลายของนายรุ่งจะเป็นอย่างไร มีลูกศิษย์ปลุกหาเป็นใครบ้างนั้นไม่มีรายละเอียดแน่ชัดเช่นเดียวกัน

ผลงาน

กลอนเพลงบอกของนายรุ่งมีผู้จดจำสืบต่อมาได้น้อยมาก เท่าที่เหลืออยู่ก็เป็นบทที่วาประชันกันกับนายเนตร และนายปานบอดเท่านั้น

บทกลอนเพลงบอกของนายรุ่ง ซึ่งได้ตอบกับนายเนตร

ถ้า मैंเปรียบกันถึงไก่แก้ว

ย่อมเห็นอยู่แล้วว่าฟ้าไก่แก้ว

ทุกวันขอแยะเสียแล้วน้อง	เพราะย่างเข้าสองชน
ไม่มีใครสามารถอาจหาญ	ที่ในการจะเข้าชน
จะมารบรอต่อมจัญ	กับเนตรหมันชนเดียว
รุ่งหมันไก่ทองเนตรหมันไก่ทาง	รุ่งเป็นไก่ต่างเนตรหมันเหลืองกำ
แต่ว่าหยัดล้าอยู่มั่ง	เพราะรุ่งหมันหนังเหนียว
ทุกวันรุ่งอยู่แต่เรือนร้าน	พ็อยู่ในบ้านที่เดียว
สำหรับเที่ยวได้ทุนบ้าน	อยู่ร้านเป็นพ่อไก่
ถ้ามันได้ลูกภายหลัง	มันแหละตัวซึ่งวิเศษ
จะเอามาตีกับเนตร	เสียให้มันตักชัย

บทกลอนเพลงบอก ซึ่งว่าได้ตอบกับนายปานบอด

เราเปรียบปานเหมือนซูก	มันสกปรกอยู่กลางบ้าน
เรื่องหัวไม้ซอกทาน	ใครใครไม่
คนดันเขาไม่เกรง	สำหรับนักเลงทุกวัน
แต่ว่าคนดันเหมือนปานนั้น	ถึงฉันทักเกรงใจ
พิทลุงเมืองสงขลา	ตลอดถึงเมืองคอน
ถ้าปล่อยให้ปานชอก่อน	คนอื่นไม่พิทไหว
เพราะมันเป็นเชื้อพงศ์ซูก	มันสกปรกจนเกิดไป
มันไปที่ไหนเขาทั้งลื้อทั้งยอ	เรื่องที่มีนซอกทาน

จากผลงานเพียงบางชิ้นที่นำมาภาล่านั้นก็พอจะมองเห็นได้ว่า เพลงบอกรุ่งเป็นผู้ที่มีฝีปากคมคายเพียงใด ว่ากันว่าในสมัยนั้นยกเว้นจากนายเนตร และปานบอดแล้วไม่มีใครกล้าเข้าไปประคารมกับเพลงบอกรุ่งอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะเพลงบอกรุ่งมักจะใช้คารมเชือดเฉือนจนมาสามารถหามาโต้ตอบได้ นายเนตรเองได้กล่าวไว้ในบทไหว้ครูเป็นทำนองยกย่อง เพลงบอกรุ่งว่าเป็นกวีทางกลอนเพลงบอกคนหนึ่งของเมืองนครศรีธรรมราช

พระครูวินัยธร (ชู ชูรัตน์)

ประวัติ

พระครูวินัยธร เดิมชื่อ นายชู ชูรัตน์ มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับขุนอากาศคดี (กลอน มัลลิกะมาส) เกิดประมาณ พ.ศ. 2431-2435 เกิดที่ไหน บิดามารดาชื่ออะไร มีญาติพี่น้องกี่คน และได้รับการศึกษาเบื้องต้นที่ใดไม่ทราบแน่ชัด แต่ต่อมาได้อุปสมบทที่วัดพระนคร และในภายหลังย้ายไปอยู่ที่วัดชลเจนีเยน

พระครูวินัยธร (ชู ชูรัตน์) มีความสามารถในการประพันธ์ เกือบทุกอย่างและฝีมือการเทศน์ปฏิญาณก็หาตัวจับยาก การใช้ปฏิญาณโวหารโดยเฉพาะกลอนเพลงบอกเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่ามีฝีมือคมคาย การใช้ศัพท์สำนวนเปรียบเทียบกับกลิ้งซึ่ง และมีความรู้กว้างขวางเนื่องจากเป็นผู้ที่สนใจศึกษาและใฝ่รู้อยู่เสมอ มรณภาพเมื่อใดและที่ใดไม่มีใครทราบแน่ชัด

ผลงาน

ผลงานของท่านที่ค้นพบแล้วมีอยู่เพียงชิ้นเดียวชื่อว่า กลอนเพลงบอก ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2481 ใช้นามแฝงในการแต่งว่า “ชาวนครศรีธรรมราช” ในคำนำได้บอกจุดประสงค์ไว้ว่าเพื่อประโยชน์ในทางศีลธรรม และเพื่อจะเป็นแบบอย่างของกลอนเพลงบอกซึ่งไม่มีแบบฉบับที่ตายตัว เนื้อหาของกลอนเพลงบอกชิ้นนี้เริ่มด้วยบทไหว้ครู ต่อมาจากนั้นก็ยกข้อธรรมมะต่างๆ ขึ้นมากล่าว ในบางตอนได้แทรกนิทานคติธรรมเข้ามาประกอบด้วย ในตอนจบได้บอกไว้ว่ายังแต่งต่อไปอีกแต่ไม่ทราบว่าผู้แต่งได้แต่งต่อไปอีกหรือเปล่า เพราะเท่าที่สอบถามผู้ที่ใกล้ชิดท่านผู้นี้ โดยเฉพาะท่านขุนอากาศคดี (กลอน มัลลิกะมาส) ยืนยันว่างานของท่านผู้นี้เท่าที่ท่านเคยพบเห็นก็เห็นชิ้นเดียวนี้เท่านั้นที่พิมพ์เผยแพร่

ผลงานของท่านผู้นี้แสดงให้เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความสามารถในการแต่งกลอนเพลงบอกได้อย่างดีเยี่ยม การเลือกใช้คำก็ดี การแสดงความคิดก็ดีล้วนแล้วแต่ประณีตแล้วกลิ้งซึ่งน่าสนใจทั้งสิ้น

ตัวอย่างกลอนเพลงบอกบางตอนที่น่าสนใจ ตัวอย่างเช่น บทสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย
 บิดามารดา ครูอาจารย์

อัญชยมบังคมบาท
 เป็นมงกุฎชาวโลกสาม

พระโลกนารถอันสูงสุด
 ไครจะงามเหมือน

ตรัสรู้ไฉยธรรม
 เสด็จดาวเดือนดวงทินกร
 แต่ไม่แจ้งเท่าแสงองค์
 แผ่ไพศาลไปแนบเนียน
 ส่องถึงคนที่เป็นทุกข์
 บ้างพันตายได้พันเกิด

ไม่มีพื้นไม่มีเพ็ญ
 แสงขจรฉาย
 พระผู้ทรงอนันตญาณ
 ยิ่งวิเชียรฉาย
 กลับได้สุขสลับบาย
 แสนประเสริฐจริง

.....
 นบพระธรรมคำพระตรัส
 พาลจะทราบยากสุดคะแน
 มหาสมุทรก็ยั้งตื่น
 จำยึดหนองไว้เป็นหลัก
 ใจของพวกเราที่เขลาเขรอะ
 ให้หวนกลับเช่นหลังหัน
 ขึ้นขึ้นสุดตามพุทธะ
 ธรรมแหละจูงใจให้ธีรชน

.....
 อันมีอรรถคัมภีร์ภาพ
 ยิ่งทะเลหลวง
 เมื่อเทียบกับพื้นธรรมทั้งปวง
 เพื่อได้ชักจูง
 ชั่งชมเชอะมาลีกลับ
 เลื่อนขึ้นชั้นสูง
 ถึงธรรมมะพ้นจรวง
 คลถึงนิพพาน

.....
 ยังพิสูทธิสงฆ์ทรงคุณเลิศ

.....
 ศิษย์ประเสริฐของจอม

ปราชญ์

.....
 ขออภิวัตน์ด้วยเบญจางค์
 เพราะท่านนำคำสั่งสอน
 เนะทางสวรรค์และทางนรก

.....
 มิได้ห่างหัน
 ของพระชินวรมหาแจกป็น
 มิได้ปกปิด

.....
 นบบิดามารดา
 ทุกท่านควรร่วมวันทา
 อย่าหันห่างทางเช่นนี้
 จะแทนคุณทางใดเหมาะะ

.....
 ทั้งอุปัชฌาย์และอาจารย์
 อย่าได้หันหุน
 นันวิถิแห่งบ่อนุญ
 ต้องพิเคราะห์ดู

บทบรรยายมิตรเทียมสี่จำพวก

มิตรเทียมก็สี่แบบซี้บอก
สองมิตรเกี่ยวพุดพาดพิง
กล่าวคำพรา้ประจบ
ทรัพย์ได้ช่องไม่ละลด
สี่มิตรชวนทางฉิบหาย
อย่าคดลูกคี่ทำหละหลวม
หลบหลีกเมินให้เหินห่าง
มิตรดีชั่วลักษณะมี

หนึ่งปอกลอกเอาถ่ายเดียว
เพ่งเอาสิ่งของ
หาทางตบตาเพื่อนปอง
ปอกเอาหมดตัว
ควรจำหมายแล้วหน่ายหนี
เข้าไปร่วมหัว
เช่นเว้นทางที่ควรกลัว
แบบได้ชี้แจง

บทบรรยายคนปอกลอกสี่พวก

คนปอกลอกลักษณะสี่
ของเองเหนียวแน่นอย่างแรง
สองเสียให้แต่น้อยนิด
สามภัยจรมาถึงตัว
จึงรับทำกิจของเพื่อน
หอนค้ำนึ่งช่วยเมาหนัก
สี่คบเพื่อนเพื่อประโยชน์ตน
ก็หลีกไกลไม่คบคิด

หนึ่งคิดตีกินฝ่ายเดียว
มิได้แบ่งผ่อน
แต่ก็คิดได้มาก่อน
เป็นเพราะกลัวภัย
ทุกซึ่ไม่เตือนให้นึกถึง
มีแต่ผลประโยชน์
ถ้าขาดผลของตัวไป
เพื่อเป็นมิตรเลย

นายปานบอด

ประวัติ

เพลงบอกปานบอดมีชื่อจริงว่านายปาน ชี้อ้าง เกิดเมื่อวันที่ 7 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2433 (ปีจอ) ที่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลเขาพังไกร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรคนที่ 7 ในจำนวน 9 คนของนายคงและนางคล้าย ชี้อ้าง บิดาและมารดามีอาชีพทำน

เนื่องจากนายปานตาบอดมาแต่กำเนิด จึงไม่มีโอกาสได้เข้าเรียนหนังสือตามโรงเรียน เหมือนเด็กทั่วไป แต่มีความสนใจศึกษาเล่าเรียนมาตั้งแต่เด็ก ประกอบกับมีความเฉลียวฉลาด จึงสามารถจดจำเรื่องราวต่างๆที่ได้ยินได้ฟังจากคนทั่วไปได้มากมาย และเมื่อมีเวลาว่างมักจะให้เพื่อนๆ อ่านหนังสือให้ฟังอยู่เสมอ

นายปานมีความสนใจทางกาพย์กลอนมาตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะกลอนเพลงบอกและกลอนหนังตะลุง สามารถว่ากลอนด้นได้อย่างคล่องแคล่วมาตั้งแต่อายุ 9 ขวบ เป็นที่รู้จักและนิยมชมชอบของชาวบ้านทั่วไปในสมัยนั้นชาวบ้านบางคนมีความเมตตาสงสารก็ให้ว่ากลอนด้นให้ฟังแล้วให้รางวัลเป็นเงินบางเป็นสิ่งของบางแก่นายปานอยู่บ่อยๆ นายปานเริ่มหัดว่ากลอนเพลงบอกอย่างจริงจังกับเพลงบอกเตชไถ่บ้านนั่นเอง ฝึกหัดอยู่ 1 ปี ก็สามารถว่าเพลงบอกได้เก่งพอตัว เกี่ยวกับขอเงินชาวบ้านและว่าในงานวัดอยู่เสมอ

เมื่ออายุได้ 14 ปี นายปานมีความต้องการจะหัดหนังตะลุง ได้พยายามสืบหาอาจารย์หนังตะลุงที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น ในที่สุดก็ตกลงไปฝึกฝนกับนายหนังปาน บ้านท่าโยน อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช จนมีความชำนาญ แต่จะออกจากโรงมาแสดงหนังตะลุงตั้งแต่เมื่ออายุเท่าใดนั้นไม่ทราบแน่ชัด นายปานได้ยึดอาชีพแสดงหนังตะลุงควบคู่กับการเล่นเพลงบอกมาจนเกือบตลอดชีวิต ว่ากันว่าอาชีพการแสดงหนังตะลุงของนายปานแม้จะรุ่งโรจน์สักเพียงใด แต่สู้ความรู้โรจน์และความมีชื่อเสียงในทางกลอนเพลงบอกไม่ได้

นายปานสมรสกับนางจิต เมื่อ พ.ศ. 2462 ขณะนั้นอายุได้ 29 ปี แต่งงานแล้วก็ตั้งเหย้าเรือนอยู่ที่เขาพังไกรนั่นเอง มีบุตรและธิดาทั้งสิ้นจำนวน 7 คน ชีวิตครอบครัวของนายปานมีความสุขตามสมควร นายปานได้เที่ยวแสดงหนังตะลุง และเล่นกลอนเพลงบอกหาเลี้ยงครอบครัวให้อยู่ได้อย่างสบายในสมัยนั้น

นายปานเป็นผู้ที่มีความสนใจในข้อธรรมะต่างๆ อย่างจริงจัง มักจะไต่ถามผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมะต่างๆ อยู่เสมอ ถ้ามีพระธรรมเทศนาที่ใดก็มักจะให้คนจงไปฟังอยู่เป็นประจำในทุกสถานที่ที่ไปถึง และมักจะเข้าไปหมอบหรือนั่งฟังอยู่ใกล้ๆ กับธรรมาสน์ที่พระนั่งเทศน์ ว่ากัน

ว่านสพานสามารถจดจำพระธรรมคำสอนได้มากมายทีเดียว นอกจากจะศึกษาธรรมะด้วยวิธีการดังกล่าวแล้ว นายปานยังได้ท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมมิ (ม่วง) วัดท่าโพธิ์ ซึ่งมีความรู้และสนใจในกลอนเพลงบอกเป็นผู้สั่งสอนอีกด้วย เมื่อมีเวลาว่างหรือนายปานมีโอกาสผ่านเข้ามายังเมืองนครศรีธรรมราช ก็มักจะแวะเวียนเข้าไปเยี่ยมเยียนท่านเจ้าคุณซักถามข้อปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับธรรมะหรือข้อความรู้ต่างๆ หรือไม่ก็เข้าไปทดสอบฝีมือทางกลอนเพลงกับท่าน โดยเฉพาะการว่ากลอนตายได้ตอบกับท่านเจ้าคุณเองก็มีอยู่หลายครั้งแต่ก็มีผู้จดจำกันได้น้อยมาก

นายปานลงสนามประชันเพลงบอกครั้งแรกกับเพลงบอกรอดหลอ แห่งบ้านบางตำเสก เมื่ออายุได้เพียง 19 ปี ขณะนั้นนายรอดหลอ อายุประมาณ 50 ปี เป็นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงมากยากที่จะหาตัวจับในสมัยนั้น ผลปรากฏว่าชนะเพลงบอกรอดหลอ การประชันครั้งนั้นเองที่ทำให้ชื่อเสียงของเพลงปานเล่าลือกันไปทั่วจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนั้นในเวลาต่อมายังประชันกับเพลงบอกรุ่ง เพลงบอกเนตรและเพลงบอกอื่นๆ อีกหลายครั้ง สำหรับการประชันระหว่างเพลงบอกปานกับเพลงบอกเนตร มีหลายครั้งหลายหน เพลงบอกเนตรเล่าให้ฟังว่าเคยประชันกันมากกว่าสิบครั้ง ในระยะแรกที่พบกันมีปากของเพลงบอกปานได้เปรียบเพลงบอกเนตรแทบทุกครั้ง แต่มาในระยะหลังเมื่อนายเนตรมีอายุมากขึ้น ความชัดเจนมีมากขึ้นก็สามารถที่จะสู้กับเพลงบอกปานได้อย่างสบายและการพบกันครั้งสุดท้ายที่โรงพยาบาลนครเจริญชัย จังหวัดสงขลา เพลงบอกปานก็พ่ายแพ้ต่อเพลงบอกเนตร หลังจากนั้นก็ได้ปะการมกันอีกเลย ว่ากันว่าในชีวิตรองเพลงบอกปานนั้นมีเพลงบอกเนตรนี่เองที่มีฝีมือที่จะได้กับเพลงบอกปานได้ อาจจะเป็นเพราะว่านักเล่นเพลงบอกทั้งสองท่านนี้มีครูเพลงบอกคนเดียวกันคือท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมมิ (ม่วง) วัดท่าโพธิ์ จึงทำให้ต่างคนต่างรู้ดีในลีลาบางอย่างในสิ่งต่างๆ และในเรื่องส่วนตัวของกันและกันพอๆ กัน

นายปานเป็นนักวางเพลงบอกที่ยึดธรรมเนียมอย่างมั่นคง คือก่อนว่าเพลงบอกทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นว่าเดี่ยวหรือว่าประชันจะต้องอารัมภบทกลอนเพลงบอกไหว้ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งปวงเสียก่อนเสมอ ต่อจากนั้นจึงจะเข้าสู่เนื้อหาที่จะว่าต่อไป

นายปานหยุดเล่นเพลงบอกเมื่ออายุประมาณ 55-60 ปี หลังจากนั้นจะประกอบอาชีพใดไม่ทราบแน่ชัด ถึงแก่กรรมเมื่อ ปี พ.ศ. 2498 รวมอายุได้ 66 ปี มีลูกศิษย์ลูกหาที่ฝึกฝนไว้หลายคน แต่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในสมัยนี้คือ หนิงประวิง หนูเกื้อ เพลงบอกฝ้าย เพชรทอง และ เพลงบอกแย้ม ธรรมเสน

นายปานท่องเที่ยวว่าเพลงบอกและแสดงหนังตะลุงไปเกือบทุกจังหวัดในภาคใต้ แต่จังหวัดที่นายปานรับงานอยู่เป็นประจำคือ นครศรีธรรมราช สงขลา ตรัง พัทลุง และสุราษฎร์ธานี

จนมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันกว้างขวางในท้องที่จังหวัดเหล่านี้ นายปานได้รับยกย่องจากบุคคลทั่วไปว่ามีฝีมือปากเยี่ยมในกลอนเพลงบอกว่ากลอนแต่ละวรรคเจียบคมและเด็ดขาด มีแบบแผนที่แน่นอน มีความสามารถว่ากลอนเพลงบอกในทุกเนื้อหา เพราะเป็นผู้ใฝ่รู้อยู่เสมอ ด้วยเหตุดังกล่าว การที่จะยกย่องว่าเพลงบอกปานเป็นปฏิภาณกวีทางกลอนเพลงบอกของชาวภาคใต้จึงไม่ผิดความจริงนัก

ผลงาน

ผลงานกลอนเพลงบอกของนายปานบอคมืออยู่ไม่น้อย แต่ส่วนใหญ่เป็นถ้อยคำโต้ตอบสั้นๆ ซึ่งผู้จดจำสืบต่อกันมา เพราะเห็นว่าเป็นถ้อยคำที่คมคาย ส่วนที่เป็นชิ้นเป็นอันจริงๆ และมีผู้จดจำได้กันมากคือ ผลงานที่ประชันกับเพลงบอกรอดหลอ เพลงบอกรุ่ง และเพลงบอกเนตร ผลงานส่วนใหญ่ไม่สามารถเรียงลำดับได้ถูกต้องว่าข้อความใดก่อนหรือหลัง

ผลงานกลอนเพลงบอกชิ้นแรกที่จะกล่าวถึงคือ การประคารมระหว่างเพลงบอกปานบอคมกับรอดหลอ การประคารมกันครั้งนี้พบกันที่วัดบางนบ อำเภอหัวไทร ในงานยกขันหมากปฐมเพื่อหาเงินเข้าวัด ขณะนั้นนายปานบอคมมีอายุเพียง 18-19 ปี ส่วนเพลงบอกรอดอายุประมาณ 50 ปีเศษ นายรอดเป็นเพลงบอกฝีมือดียากจะมีตัวจับ การที่ได้ชื่อว่า "รอดหลอ" เพราะมีปฏิภาณยอดเยี่ยมใครจะตามอะไรก็ไม่จนปัญญา ถึงแม้บางที่จะไปน้ำขุ่นบางในบางคราว การประชันครั้งนั้น นายรอดหลอเป็นโรงตั้ง ส่วนนายปานบอคมเป็นโรงตี ใครๆที่ทราบชื่อนายปานบอคมประชันกับรอดหลอต่างลงความเห็นกันว่า นายปานบอคมคงถูกรอดหลอสั่งสอนกลอนเพลงบอกให้อย่างแน่นอน ตัวนายปานเองก็ไม่สบายใจที่ต้องประชันกับเพลงบอกชั้นครู ครั้นถึงวันประชันประชาชนแห่แห่นกันมาชมมาฟังมากมาย เมื่อถึงเวลารอดหลอผู้อาวุโสก็กล่าวนำขึ้นมาก่อน

รอดหลอ

นี่หรือปานบ้านดอน	อายุเจ้ายังอ่อนจอด
ตาก็บอดตัวก็บาง	มาชวากับรอดหลอ
ปานเหมือนเรือลำเล็ก	แต่ว่าเป็นเด็กกินยอ
ตัวรอดหลอเหมือนมหาสมุทร	เรือปานจะมุดม้วย
หากเกิดคลื่นก้ำสลาตัน	บังเกิดขึ้นในวันนี้
เดี่ยวคนที่ได้นั่งร้อง	ถูกคลื่นเข้าสองหนวย
ถ้ามันไม่จมในวันนี้	โชคดีได้อำนวย

ถ้าเกิดโชคร้ายทั้งใช้ทั้งป่วย
 ดูแบบบางร่างก็เล็ก
 หนวด-ไม่ทันงอสังเส้น
 ตัวน้ำรอดจะชอตาม
 ปานบอกไปอย่าปด

ได้ชายตอเดียวใจ
 แต่ปานเป็นเด็กเพลงบอก
 มาเล่นกับคนใหญ่
 อายุอานามสักเท่าใด
 น้ำรอดจะกตพึง

ปานบอด

สำนวนที่น้ำรอดสอดใส่
 หิ้งหูหิ้งทับปานต้องรับโทษ
 แกเปรียบให้ปานเป็นเรือเล็ก
 ไม่ถึงสังข์ศรีศิลป์
 ตัวรอดน้ำเหมือนมหาสมุทร
 ปานก็ยังนำพาเรือน้อย
 พอลูกของรอดเข้าสองหน่วยคลื่น
 คงจะอับปางล่มจม
 วันนี้ปานมากับเรือไฟ
 เอาถ่านระดมให้จักรมันหัน
 ถึงปานไม่มีลูกตา
 แต่ปานยังเที่ยวเล่นหนังได้
 ยังสะดวงได้ไม่ลำบาก
 ปานเที่ยวไปจับพัทลุง
 อาชีพของน้องคลองดี
 หรือรอดนึกว่าปานเป็นคน
 ยังดีกว่ารอดมีตา
 เขาค้ามากแก่ชายไม่คลอง
 แต่จุดส่าห์ปล้ำทั้งเมียผัว
 พอไปครึ่งทางน้ำฝั่งเขียว

ช่างเข้าไปในสองโสด
 แต่อย่าโกรธกันภายหลัง
 เพราะปานเป็นเด็กเขาว์ยัง
 ที่จะเข้ามากินกาง
 กว้างลึกสุดคลื่นลมกล้า
 แกล้งเข้ามาลอยขวาง
 คงไม่ได้คืนเข้าบาง
 ไปเสียเพราะลมเกลียว
 จะกลัวอะไรกับคลื่นลม
 ปานเล่นให้ควันเขียว
 น้ำรอดแก้วว่าประเดี้ยว
 หิ้งหิ้งที่ไม่มีมีตา
 เที่ยวเล่นงานนาคงานศพ
 จนพันไปสงขลา
 หิ้งที่ไม่มีมีลูกตา
 ตาบอดแล้วจนสต่างค์
 เป็นคนเที่ยวค้ำน้ำฝั่งจาก
 น้ำรอดต้องหมองหมาง
 เมียช่วยพายหัวออกจากบาง
 เพราะเคี้ยวไม่ถึงไฟ

ลองทุกไปเหนือสักเที่ยว
เอาน้ำผึ้งแลกกับตีปลี

ถึงมันจะเปรี้ยวไม่แปลก
เสียเรือนละสี่ไห

รอดหลอ

กูเกียดร้านจะไปเหนือ
รอดชอบทุกไปคลองดอน

เหตุเพราะทางเรือมันแสนไกล
เที่ยวหลอนพวกไม่ตา

ปานบอด

ทุกลองไปอีกที่น้ำรอด
ถ้าเด็กไม่เรียกรอดน้ำผึ้งเปรี้ยว
เรื่องทุกของกินไปคลองดอน
ถ้าเกิดสงสัย

ลองทุกไปจอดสักเที่ยว
ปานยอมให้สับขา
ไม่ต้องไปหลอนพวกไม่ตา
ลิ้นไก่ของมันยัง

รอดหลอ

รอดเคยหลอนได้หลายหน

เมื่อถูกคนลิ้นไก่ด้วน

ปานบอด

ครั้งหลายหลบทบทวน
พวกน้ำผึ้งเปรี้ยวมันอัปรีช

รอดคงจวนเข้าคลองหลัง
ปานห้ามสักที่ถ้าไม่ฟัง

รอดจวงระวังขวานน้อย

มันจะลอยลงในเรือ

น้ำรอดถามอายุของปาน

ถ้าพอประมาณเขาได้

รอดลองทายให้ถูกที่

ปานเกิดเมื่อปีเสือ

จนปีนี้เป็นปีวอก

ครั้งปานจะบอกก็นึกเบื่อ

คนเกิดปีเสือถึงปีวอก

ช่วยบอกว่าเท่าใด

รอดหลอ

รอดรู้แล้วปีนี้เป็นปีออก
ไม่รู้มันเกิดเมื่อชานไหน
ชานสามสิบเจ็ดหรือสิบเก้า
แต่คงอกในซาลหลัง
ปานคมจริงแต่คมจอบ
ไม่ใช่คมพรัคมขวาน

ครั้นรอดจะบอกอายุปาน

ตัวรอดก็ไม่เข้าใจ
เพราะผิวมันยังอ่อน
สำหรับโกยกอบแต่ดินหญ้า
ที่เอามารานขน

ปานบอด

จริงแหละรูปไม่งามด้ามก็เล็ก
แต่ไม้ขนของน้ำรอด

ทั้งเนื้อของเหล็กก็พาอ่อน
ทั้งพุกทั้งมอดไซ

รอดหลอ

มาว่ากับคนตาบอด
เหมือนเขาทองมาระเบียง
รอดเหมือนทองธรรมชาติ
ยังงามวิไลโสกา

นึกดูถึงรอดก็ไม่เรื่อง
เป็นเรื่องที่เหลวไหล
เพราะไม่เคยพลาดให้ใคร
รอดไร้ซึ่งราติน

ปานบอด

จริงแหละน้ำรอดเหมือนทองคำ
รอดเป็นแต่เชือกทองเกรียบ
แกเปรียบปานบอดให้เป็นเบียง
แต่ว่าเบียงดินที่เผา
ได้ขึ้นอยู่ที่สูงมุงเรือน
ถ้าเอาขึ้นมุงหลังคาโบสถ์

แต่ไม่มีธรรมชาติเจือ
ปานเหยียบให้จมดิน
เพราะแกเคืองราติน
คนเรายังพอใจ
ทนได้หลายเดือนเป็นประโยชน์
ยังมีประโยชน์ใหญ่

รอดไก่อีแต่ตีล่ำ	ไม่เจ็บไม่จ้ำเพียงใด
เปรียบเหมือนไก่อ่าเหล่า	พันธุ์กาเข้าเจือปน
วันนี้ถ้ารอดชนะปาน	เลี้ยงไว้ชั้นร้านตามที่
ถ้าร้องวันนี้กลางปอน	เราจับเข้าถอนขน
เบื่องกับทองรอดเอาเทียบ	แต่ปานจะเปรียบไก่อชน

รอดหลอ

ถึงรอดถ่ายชนกชนได้	เพราะตัวหนึ่งมันไม่ตา
--------------------	-----------------------

ปานบอด

เชื่อว่ารอดแพ้เพลงบอกหญิง	เขาพูดจริงหรือโกหก
รอดเป็นไก่อชกเสียทั้งพัก	ไม่ใครจะรักษา
ปากว่าดีแต่แพ้เมีย	เลี้ยงไว้ก็เสียเวลา
คงแพ้หมดนายลูก	เพราะถูกเอาไก่อแกง
บอกว่าเกล็ดพันเดียวพุง	ถ้าไม่ย่ำรุ่งแล้วไม่ขัน
แต่ไก่อไม่รักเดิมพัน	ร้องขันไปทุกแห่ง

รอดหลอ

จริงแหละปานรอดไก่อชก	ไม่มีใครจะตกแต่ง
ที่ปานถูกแทงตาบอด	เดือยรอดหรือเดือยใคร
รอดชอบลงผ่าหาง	ถึงเป็นไก่อหางก็ถูกแทง
แต่ถูกตามแซ้งตามชา	รอดยังไม่สาโหร

ปานบอด

ออยยังไม่แน่ผลลึก
 นักเลงเรียกไก่เสียเส้น
 ปานเป็นไก่รองเจ้าของรัก
 แต่ไก่หนุ่มหนุ่มไม่แน่
 นี่คนเห็นว่าตาบอด
 แต่ถ้ารอดหลอเสียท่า

เพราะเส้นมันลึกหรือใน
 เดี่ยวร้องทั้งเป็นต่อ
 ขนอ่อนนักนวลนุ่ม
 ว่าแพ้กับรอดหลอ
 จึงฝายน้ำรอดได้เป็นต่อ
 ปานชนะทั้งเป็นรอง

รอดหลอ

น้ำเคยเที่ยวขมมาหลายบ่อน
 ทั้งไก่หนุ่มไก่แก่ครั้งปล่อยให้จะ
 อ้ายเหลือองหางขามันเข้าชาติ
 จะแพ้ไก่รองท่าขอม
 ปานก็ล่าคมไม่สมบอด
 กล้ารับรองว่าไม่ค้ำ

ในเขตนครไม่เคยแพ้
 รอดนะเพียงอันสอง
 ตีเพื่อนดังฟาดกับไม้พลอง
 รอดสู้จนยอมตาย
 ช้างฝายนายรอดก็บินว่อง
 ต้องรำกันสักฝาย

ปานบอด

ฉันนึกว่าปานแหละร้องก่อน
 จำเป็นต้องใช้ ขนดี
 เขาบอกกับปานมาตลอด
 จมูกเหมือนกะจวงคิ้วเหมือนลิง

เพราะอายุอ่อนมากมายน
 กว่ารอดจะมีชัย
 ว่าคอน้ำรอดเหมือนหงส์
 จะจริงหรืออย่างไร

รอดหลอ

ขอเด็กไม่มีตามันหาเรื่อง
 ทั้งผู้ไปบอกปาน

จะให้รอดเคืองทำไม
 ทรมานถูกกับขวานตาย

มัญญ์ให้ปานว่ารอด
 แต่คนกับลิงระน้องปาน
 เพราะลิงเป็นสัตว์เถื่อน
 ถ้ากับลิงพระนารายณ์
 ถ้าปานคิดเห็นว่าเป็นจริง
 เหมือนพาลีพวนเรศ

เที่ยวไล่เที่ยวสอดเข้าหลายสิ่ง
 จงนี่ประมาณหมาย
 ทำไมจะเหมือนกันได้
 บางที่จะคล้ายกัน
 รอดจะเป็นลิงพิเศษ
 ที่ครองซึ่งเขตชั้นท์

ปานบอด

รอดเหมือนพาลีที่มีฤทธิ์
 พาลีตัวนั้นต้องม้วยมรณ์
 เพราะราคะบ้าผู้หญิง
 ไปแย่งเมียรักสุครีพ
 เพราะลี้มระมัดสัจจะ
 จนศรนารายณ์จากแล่ง

แต่ว่าในจิตไม่มีธรรม
 ด้วยศรพระนารายณ์
 ไม่สมกับลิงมีศักดิ์
 จนซีพต้องดับหาย
 ไม่นึกเสียน้องสะไภ้
 ไปแทงเอาพาลี

รอดหลอ

เมื่อศรนารายณ์จากแล่ง
 ปานลองค้นเหตุใคร่ครวญ
 คือพระนารายณ์จะให้ศร
 ให้พอได้มีเลือดสั๊กหยด
 แต่พาลียังมียอม
 กลัวพวกยักษ์หยามเกียรติ
 ยอมเสียสละชีวิต
 ถึงว่าจิตใจรอดนาย

ก่อนจะแทงพานเรศ
 คิดดูให้ถ่วงถี่
 บาดเข้าที่กรพาลี
 ความผิดจะหมดไป
 ยังไม่ให้อ้อมยศศักดิ์
 พาลียิ่งเกลียดใหญ่
 มิให้แผลติดตัวไป
 ยอมตายเหมือนพาลี

ปานบอด

หน้าแก้มผิดแต่จิตแก่หมัด
 ครองชีวิตชินถิ่นประเทศ
 แต่พาลีรอดบางตำเสก
 ครั้นพอขึ้นนั่งบนเก้าอี้
 เขารำเมาเหล้าเข้าที่ที่
 ถ้าเพื่อนไม่ช่วยยกอดคอ

รอดหลอ

ยกเราญัตติพานเวศ
 เป็นลิงวิเศษศรี
 ไม่ใช่เป็นเอกพาลี
 เปลียนศรีเป็นพาลา
 นำรอดแกมมีฤทธิ์พอ
 รอดหลอไปชนเหล่า

จริงแหละน้องไปดอน
 รอดชนเอาเหล้าบ้านดอน

ปานบอด

พวกเพื่อนยอนให้กินสุรา
 แล้วยอนเอาเรือปาน

รอดไปชนเอาเสาครัว
 ได้ยินเด็กบอกว่าคนแก่
 เมื่อแรกไปถึงเสียงปึงปึง
 ทั้งไปขอสารทั้งมาเหล่า

รอดหลอ

เสียงดังเหมือนวัวแหกคอก
 รักแรักะเดียดสาร
 ตัวฉานนั่งฟังนอกชาน
 เดินเข้าได้ถูนคร้ว

มันสั่งรอดให้ไปเรือน
 ภายหลังล้าเลิกเบิกคึด
 คบมิตรใหม่ไม่ตีแรง
 ปานแกล้งพาตัวสลักหลบ
 เราไปกินข้าวเรือนหลานแดง
 แต่น้องปานบอดทำเฒ่า

เรานึกว่าเพื่อนแท้ทัต
 นำลอบไปซัดหัว
 ไม่ทันถูกแรงรายัว
 ไม่น่าจะคบกัน
 เพราะเขารักแรงกับน้ำรอด
 ยิ่งกว่ากินข้าวหมัน

ปานบอด

จริงแหละรดรักแรง
ไปกินข้าวกันที่เรือนแดง
กับข้าวเรือนแดงทั้งสองอย่าง
ครั้นรดไปขอถ้าไม่ให้
ครั้นกินบ้านเองแล้วครางหือ
ครั้นไปบ้านเราแล้วเหลือเหตุ
ถ้าคราวหลังไม่แน่นอน
คงปิดประตูกันตลอด

เพราะว่านายแดงลูกกำนัน
แต่เอาแกงที่เรือนเรา
น้ำรดยังอ้างว่ากินไม่ได้
กลัวรดจะอายเขา
ถูกเข้าบางมือก็ข้าวเปล่า
ทำเพททุกที่ไป
เพราะชาวบ้านดอนเคยรู้
กลัวรดจะอาศัย

รดหลอ

รดหลอแล้วกับบ้านดอน
มันแกงแต่ไก่เป็นตาน
กับอีกอย่างหนึ่งที่มันทำ
มันเอาเคยจี่วันละเพาะ
รดนึกนึกใจไม่เคยเห็น
ไปกว่าจะสิ้นข้าวในชาม
เจ้าบ้านเห็นรดต้องขึ้น
ครั้นจะขานรบกับเจ้าบ้าน

ถึงทุกซีถึงร้อนก็ไม่ไป
น้ำรดไม่หาญกิน
น้ำรดยังจำได้ดี
ให้เหนาะกับลูกถิ่น
แต่ว่าจำเป็นต้องกิน
ต้องกินน้ำเสียเกือบเนียง
นอนอยู่หนึ่งคืนแล้วรดหลอ
แล้วใครจะหาญเถียง

ปานบอด

ถ้าแม่้นคราวหลังยังไป
ให้กินแกงเลี้ยงหมาตลอด
ถ้าแม่้นรดหลอขอช่วย
ปานให้ลูกศิษย์ข้างแคร่

แล้วคนอาศัยต้องดับเทียน
คราวหลังแหละรดตาย
กลัวจะม่ายชีวิต
ช่วยแก้กับยาถ่าย

รอดหลอ

ทั้งขนานถูกขนานแก้ม
แต่มีรอดนายก็ไม่ออก
รอดเฝ้าให้จนน้องปาน
แล้วจะเข้าแก้มแค้นแทนทอด

รอดตั้งใจแน่ว่าต้องตาย
จากบ้านเพลงบอกดอน
พอได้แต่งงานสมรส
ให้ได้ชิมซึ่งรสหล่อน

ปานบอด

ผีคนตายเพราะรายไฉ่
ถ้ายังอยู่ไปเด็กดอน
ปานจะเอารอดเป็นยอดครู
แก่วัฒนมังคลังธรรมะ
ตัวปานไม่ตาวาสนาน้อย
ในส่วนสายวโรรส
แต่ยังสงสัยในใจนัก
ว่าเป็นบัณฑิตหรือไม่ใช่
กลัวจะต้องกลับพาลา
แล้วจะเสียการเสวนา
เชื่อว่าคนอื่นถึงพลิกแพลง
เอาชื่อมาตั้งเอาตั้งมาสอด
แต่ฉันนึกว่ากับปาน
น้ำค้อยไปหลอกกับคนอื่น
ปานขอถามว่าตลาคต
ออกไกลเขตกังวล
แล้วยังรื้อสัตว์ชนสัตว์
เช่นพระสงฆ์สาวก
ให้รู้รอบเห็นดี
แต่ปานจะตัดเข้าให้สิ้น
พระองค์มีคุณสามอย่าง

แสดงว่าไซ่แน่นอน
ต้องยอมให้เข้าควาย
เพราะรอดพาหุสัจจะ
แต่พระก็ยกให้
ใคร่เดินตามรอยรอดนาย
พุทธพจมาน
ยังไม่ประจักษ์แจ้งจิต
จึงน้องยังไม่หาญ
มานั่งปรึกษากับคนพาล
จึงปานได้รารอ
ก็ยังไม่แรงเหมือนน้ำรอด
แล้วรอดยังพาหลอ
น้ำคองไม่หาญกินยอ
ให้สิ้นเอาหลังลง
ท่านที่หมดกิเลส
ทั้งพ้นจากความหลง
ที่ยังเลี้ยวลัดดวง
รวมทั้งประสกสีกา
เห็นไปตามอริยสัจ
พอเป็นข้อปัญหา
เป็นตามทางพระพุทธา

พระคุณที่หนึ่งอันดับหน้า	ชื่อว่าเมตตาคุณ
ประการที่สองบริสุทธิ์คุณ	ยอมให้มีผู้บรรลุติด
เพราะเหตุว่าจิตผุดผ่อง	พระองค์ไม่หมองหม่น
ประการที่สามนามว่า	นั่นคือพระปัญญาคุณ
พระองค์มีคุณไว้สาม	ได้นามว่าพุทธโศ
อันพวกเราพุทธบริษัท	โดยมากเข้าวัดแล้วมักว่า
ตั้งต้นนโมตัสสะ	เคยว่ากันนับโหล
จนถึงสัมพุทธัสสะ	สุดท้ายของบทนโม
น้ารอดต้องรู้แปลความ	ที่ปานจะถามไป
เช่นภาควิโต	แปลว่าผู้มีพระภาคนั้น
จะจัดสรรให้เข้าจุด	กับพุทธคุณไหน
จัดเป็นคู่เสียให้หมด	ว่าตรงกับบทใดใด
แล้วปานจะได้ยกรอด	ให้ขึ้นเป็นยอดครู
ปานจะไหว้กราบหลาบกล้ว	จะได้ตั้งตัวเป็นศิษย์
แต่ถ้ารอดติดเราจะผลัก	ให้ลงในปลักหมู
อย่าให้เสียเกียรติเพลงบอกรอด	ที่น้องปานบอกเรียกครู
แต่ถ้าเสียร้ายกลายเป็นหมู	ก็ไม่ใช่เป็นครูปาน
รอดหลอ	
รอดฟังสารที่ปานสอ	จะให้เราตอบเป็นธรรมะ
ยกเอานะโมตัสสะ	จนถึงอวสาน
แปลจากภาษาบาลี	พอเข้าใจดีแล้วน้องปาน
ให้รอดจัดการสงเคราะห์	จำเพาะพุทธคุณ
รอดไม่เคยนึกว่าน้องปาน	จะใช้พราขวานแทนหมัด
ครั้นพอถูกขัดขักขวาน	น้องปานเจ้าเคืองขุน
เจ้าเอาธรรมะเป็นอาวุธ	น้ารอดก็สุดจะแตกคุณ
พระพุทธรุคุณกับนโมตัสสะ	จะฆ่าให้รอดตาย

ความจริงน้องต้องถามพระ
มาถามน้ำรอดที่อยู่บ้าน
รอดไม่รู้เรื่องธรรมะ

เพราะว่าธรรมะสำหรับท่าน
นำพาลให้ยกหงาย
ต้องไปถามพระเถิดน้องชาย

ปานบอด

น้ำรอดบวชกายเปล่าเปล่า
บอกเพื่อนว่าเหลือหางขาว
ครั้นพอบินมาบินไป
นี่แหละไก่ชกไม่ตกแต่ง
อ้ายชาติชนเดรแล้วทุกตัว
แรกตอนเข้าปานเรียกครู
ครั้นพอติดมาตอนบ้าย
ใครจะเป็นเบื้องเป็นทอง
ถึงคนใหญ่ใหญ่ครั้นแพ้เด็ก

พอเขาได้เรียกเดร
เข้าชนแล้วเท่าแต่่นะ
ลำดีเหมือนไก่เถร
ครั้นพอหมดแรงก็ชวนชน
ไม่มักเป็นหัวไก่
นึกว่าแก่รู้มากหลาย
ไม่ที่จะให้แกสอนไหร
นึกว่าพี่น้องคงเข้าใจ
พลัดเล็กลงเหมือนกัน

รอดหลอ

เราเข้ามานั่งให้ปานมันชก
หันโน้นผัวะหันนี้ผัวะ

คล้าคูก็ฟกไปทั้งตัว
จำเป็นต้องกลัวหมัน

มีอยู่อีกครั้งหนึ่งที่นายปานบอดประคารมกับเพลงรูง ชาวบ้านคลองควาย อำเภอ ปาก
พนัง เพลงบอกรูงเป็นนักเรียนเพลงบอกที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งในสมัยนั้น มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับ
เพลงบอกหลอ แต่ได้ตอบกันได้ไม่นาน เพลงบอกรูงก็ต้องลาโรงบทกลอนเพลงบอกบางบทที่ได้
ตอบกันดังนี้

รูง

เราเปรียบปานเหมือนชุก
เรื่องหัวไม้ชอกทาน

มันสกปรกอยู่กลางบ้าน
ใครใครไม่รานหมัน

คนดันเขาไม่เกรง
 แต่ว่าคนดันเหมือนปากนั้น
 พัทลุง สงขลา
 ถ้าปล่อยให้ปานชอกก่อน
 เพราะมันเป็นเชื้อหงส์ชุก
 จะไปไหนคนเหลือย

สำหรับนักเลงทุกวัน
 ถึงฉันทก็เกรงใจ
 ตลอดมาถึงเมืองคอน
 คนอื่นไม่พักไพร่
 มันสกปรกเกินไป
 เรื่องที่มันขอทาน

ปานบอด

ฟังเสียงรุ่งคนรู้
 เป็นชุกกับว่าจริง
 ทั้งพี่น้องชาวบ้าน
 แต่จะเปรียบรุ่งผู้วิเศษ
 ปานชุกเข้ามาวอน
 ทั้งลูกเมียและเหลนหลาน
 จะขอสิ่งใดรุ่งนาย

พิเคราะห์ดูช่างหยิบยก
 เพราะว่ายิ่งเรื่องขอทาน
 ทุกท่านก็เข้าใจ
 ให้เป็นพระเวสสันดร
 รุ่งให้ไม่เหลือไพร่
 รัตนชุกปานขอไป
 แก่ต้องให้รางวัล

รุ่ง

กูไม่เป็นเวสสันดร
 กูจะเป็นนายเจตบุตร
 คอยยิงพุงชุก
 ถือเกาทัณฑ์ขวางไว้

เพราะจะเดือดร้อนที่สุด
 ที่ร่างกายมันคับขัน
 ที่สกปรกเสียครัน
 ไม่ให้มึงเข้าไป

ปานบอด

ดีแล้วนายเจตบุตร
 เป็นบ่าวพระยาเจตราชฎ์
 ถือธนูหน้าไม้
 เขาตั้งให้เป็นใหญ่คอยเฝ้าอยู่
 คนอื่นอื่นมีชื่อเสียง
 แต่เจอนุตรรุ่งนาย

เป็นผู้สุจริตสามารถ
 ที่เขาตั้งให้เป็นใหญ่
 คอยทำลายคนเข้าไป
 ปากประตูป่า
 เขาได้เลี้ยงวัวควาย
 เขาใช้ให้เลี้ยงหมา

นอกจากผลงานกลอนเพลงบอกที่กล่าวมาแล้ว ยังมีกลอนเพลงบอกสั้นๆที่เพลงบอกปาน
บอดได้แสดงฝีปากอันคมคายไว้อีกหลายบท

บทแรกคือ บทที่ท่านเจ้าคุณพระรัตนธัชมุนี (ม่วง) วัดท่าโพธิ์ได้บอกให้ปานบอดชมตัวท่าน
นายปานกล่าวชมแกมหยอกสั้นๆ ว่า

.....
หัวล้านวัดท่าโพธิ์

ไอ้พ่อทองรูปโอ

ท่านได้เป็นใหญ่

บทที่สองคือ บทกล่าวชมเชิงหยอกล้อคุณหลวงผู้หนึ่งซึ่งมีเมียสองคน

ทรัพย์สมบัติท่านก็สมบูรณ์

เป็นที่เพิ่มพูนขนนิยม

มีเมียสองคนครองสม

เป็นที่ภิรมยา

แต่ปานน้องใครจะร้องถาม

ต้นช่วยแจ้งความหนอยหนอย

ว่าแกงเมียหลวงเมียน้อย

ของใครมันหรือยหยา

บทที่สามคือ บทกล่าวโต้ตอบกับนายศักดิ์ ซึ่งเป็นกรรมการเพลงบอก นายศักดิ์ได้กล่าวขึ้น
ก่อนว่า

ตัวพี่นี้หรือคือพระธรรค์

สำหรับจะฟันฟอน

นายปานตอบทันทีว่า

.....

เออจริงแหละเดือนก่อนเกิดหมาบ้า

ย้ายศักดิ์มันฆ่าตาย

บทที่สี่คือ บทกล่าวโต้ตอบเพลงบอกเนตร ในคราวที่ไปพบปะสนทนากันที่วัดท่าโพธิ์ เมื่อ
พบปะกันเพลงบอกเนตรได้กล่าวขึ้นก่อนว่า

พี่ปานหมันชาญฉลาด

เป็นนักปราชญ์เจ้าคุณท่านโปรด

ไหนช่วยชมโบสถ์ให้ฟัง

ให้สมชื่อที่ตั้งเด่น

ปานบอดก็ได้ตอบแก้ลำไปทันทีว่า

อน้องเนตรมันเปรตจอด
ถ้ากูโกรธกูจิดำเน่

ใช้คนตาบอดให้ชมโบสถ์
ทำหรือจิลแลเห็น

เกี่ยวกับบทกลอนเพลงบอกซึ่งเพลงบอกประการมกันเพลงบอกเนตรมีอยู่หลายบทด้วยกัน ได้กล่าวถึงไว้ในผลงานของเพลงบอกเนตรแล้ว จะไม่นำมากล่าวไว้ในที่นี้อีก

เพลงบอกเนตร ชลารัตน์

ประวัติ

นายเนตร ชลารัตน์ เกิดเมื่อวันจันทร์ เดือนอ้าย ปีวอก ตรงกับปี พ.ศ. 2438 ที่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลอินทรี อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บิดาชื่อ นายโต มารดาชื่อนางนุ้ม ชลารัตน์ ปู่ชื่อขุนวิจารณ์ฯ ย่าชื่อนางคุ้ม เป็นชาวบ้านประตูลัยใต้ ในตัวเมืองนครศรีธรรมราช ตาชื่อนายมี และยายชื่อนางเปิด อยู่ที่ตำบลอินทรี

นายเนตร ชลารัตน์ เป็นบุตรคนที่ 6 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 11 คน ซึ่งเป็นผู้ชาย 5 คน และผู้หญิง 6 คน (ปัจจุบันนี้พี่น้องทั้ง 10 คนถึงแก่กรรมหมดแล้ว) เมื่ออายุได้ 9 ปี นายเนตรได้ศึกษาเล่าเรียนหนังสือแบบโบราณคือ เริ่มเรียน ก.ข. นอโม ที่วัดป่ากิวกับท่านพระครูสังฆวินัย (จันทร์) ต่อมาได้เรียนหนังสือแบบใหม่ที่วัดป่ากิวต่อจนจบชั้นประถม 4 ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดในขณะนั้น หลังจากนั้นก็ออกไปอยู่บ้านช่วยบิดามารดาทำนาและเลี้ยงควายอยู่ระยะหนึ่ง ต่อมาอีกไม่นานได้ไปอาศัยอยู่กับพี่ชายซึ่งเป็นกำนันตำบลอินทรี ในช่วงนี้ได้มีโอกาสรู้จักกับสุขปราชญ์ ซึ่งเป็นนักเลงกลอนมีชื่อเสียงมากคนหนึ่ง ในสมัยนั้น ได้พยายามฝึกหัดเทศน์มหาชาติกับสุขปราชญ์ จนคล่องแคล่วสองกัณฑ์ คือกัณฑ์มหาพน และกัณฑ์กุมาร และได้สุขปราชญ์เป็นครูสอนกลอนเพลงบอกซึ่งตนมีความสนใจอีกด้วย

เนื่องจากในสมัยนั้นนิยมเล่นกลอนเพลงยาวโต้ตอบกันอย่างแพร่หลาย นายเนตรซึ่งเริ่มเข้าสู่วัยหนุ่มกำลังศึกษาคณะเอง ก็เป็นผู้หนึ่งที่นิยมเขียนกลอนเพลงยาวจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไปทั้งเขียนเพลงยาวให้แก่ผู้อื่นและตัวเอง มีอยู่ครั้งหนึ่งเคยเขียนเพลงยาวโต้ตอบกับนางป้อมนักเขียนเพลงยาวผู้หญิงชาววัดศพ ซึ่งมีชื่อเสียงมากคนหนึ่ง คนเป็นที่เลื่องชื่อลือนามในฝีปากอันคมคาย ในระยะนี้เองที่นายเนตรใช้ชีวิตไปในทางสนุกเฮฮามากขึ้น ได้คบหาสมาคมกับนักเล่นเพลงบอกและเพลงยาวที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น -สุขปราชญ์ ตามั่นคง นายหนูครูด นายทองตัน(พันธวัช) นายนาค(เขารุณพนม) และนายวิน เป็นต้น

การที่นายเนตรใช้ชีวิตไปในทางสนุกสนานเฮฮาเช่นนั้น ทำให้บิดาไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง จึงได้นำนายเนตรไปฝากเป็นศิษย์ของท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมมิ(ม่วง) วัดท่าโพธิ์ เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม (ขณะนั้นท่านเจ้าคุณดำรงสมณศักดิ์เป็นพระธรรมโกศาจารย์) นายเนตรได้บวชเป็นสามเณรที่นั่นและหมั่นศึกษาเล่าเรียนสวดมนต์แปล ศึกษาข้อธรรมะต่างๆพร้อมกับเทศน์มหาชาติจนคล่องแคล่วภายในเวลาไม่นานนัก พร้อมกันนั้นก็ได้สนใจกลอนเพลงบอกมากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้พบเห็นนักเลงเพลงบอกมาชุมนุมพบปะประลองฝีปากกันที่วัดท่าโพธิ์ซึ่งเป็นแหล่งส่ง

เสริมเพลงบอกอย่างจริงจังในสมัยนั้นเป็นประจำ แต่เนื่องจากบวชเป็นสามเณรอยู่จึงไม่ได้แสดงฝีมือปากให้ปรากฏแต่อย่างใด นายเนตรบวชอยู่ได้ 11 เดือนก็ลาสิกขาบวชออกไปช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพทำนาและเลี้ยงควายต่อไป

ขณะที่นายเนตรกลับมาอยู่ช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพที่บ้านมีอายุ 19 ปีพอดี นายเนตรได้เริ่มหัดว่ากลอนหนึ่งตะลุด กลอนโนรา และฝึกหัดกลอนเพลงบอกอย่างจริงจังผู้ที่ช่วยฝึกสอนก็คือ สุขปราชญ์ ซึ่งเป็นนักเลงกลอนเพลงบอก กลอนแปดบท กลอนโนรา บททำขวัญนาค และกลอนหนึ่งตะลุดที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่ง ในสมัยนั้น จนไม่มีใครกล้าประคาร์มด้วย ท่านผู้นี้จึงเป็นครูคนแรกที่ฝึกหัดกลอนเพลงบอก และกลอนอื่นๆ ให้แก่นายเนตรอย่างจริงจัง และมีส่วนอย่างสำคัญที่ช่วยให้ นายเนตรเป็นนักเลงกลอนเพลงบอกที่มีชื่อเสียงในระยะเวลาต่อมา

นายเนตรได้ช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพทำนาอยู่จนกระทั่งอายุได้ 21 ปี(พ.ศ.2459) จึงได้สมรสกับนางสาวกิมพัว หลีชีวเซ็ก บุตรสาวของจีนกิมและเป็นหลานของนายสุขปราชญ์นั่นเอง หลังจากแต่งงานแล้วนายเนตรได้ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน และฝึกหัดกลอนเพลงบอก กลอนหนึ่งตะลุด และกลอนโนราอยู่เป็นประจำ เคยตั้งคณะหนึ่งตะลุดออกไปแสดงแต่ไม่ได้รับความนิยมจึงเลิกล้มไป ได้หันมาแต่งบทหนึ่งตะลุดและกลอนโนราให้ผู้อื่นแสดงหลายเรื่องหลายบท แต่ไม่สามารถจดจำได้ นอกเหนือจากนี้ยังได้แต่งบททำขวัญข้าว บททำขวัญนาค บททำขวัญช้างไว้อีกด้วย

แม้ นายเนตรจะมีความสามารถในกลอนต่างๆ หลายประเภทก็ตาม แต่ดูเหมือนว่ากลอนเพลงบอกและความเป็นนักเลงกลอนเพลงบอกเพียงอย่างเดียวเท่านั้นที่ทำให้ นายเนตรมีชื่อเสียงโดดเด่นเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในภาคใต้ และได้รับยกย่องว่าเพลงบอกชั้นครูรุ่นเก่าที่ยังมีชีวิตอยู่จนกระทั่งถึงทุกวันนี้

นายเนตร ชลารัตน์ เป็นคนเคารพครูบาอาจารย์ไม่มีเสื่อมคลาย นายเนตรถือว่านายสุขปราชญ์ และท่านเจ้าคุณวัดท่าโพธิ์ (ม่วง) เป็นครูบาอาจารย์เพลงบอกที่สำคัญยิ่งของคนและเป็นบรมครูของนักเลงเพลงบอกโดยทั่วไป เมื่อพูดคุยกับใครเรื่องเพลงบอกก็จะกล่าวยกย่องท่านทั้งสองนี้เป็นประณมเสมอ และสำหรับท่านเจ้าคุณวัดท่าโพธิ์เมื่อถึงวันสารทเดือนสิบนายเนตรจะต้องเดินทางไปที่วัดท่าโพธิ์ นำเงิน 20 บาทใส่โก่ง(ตู้บริจาค) ประจำวัดท่าโพธิ์ เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลและรำลึกถึงบุญคุณของท่านเจ้าคุณเป็นประจำทุกปีมิได้ขาดและถือเป็นการบูชาครูด้วย

เนื่องจากความสามารถและความมีชื่อเสียงในเชิงเพลงบอกของนายเนตรนี้เองทำให้มีผู้ฝากตัวเป็นศิษย์มากมาย เช่น - นายแมน อักษรกุล นายวิรัตน์ ภาระเพิง นายจวน บุญฤทธิ์

นายช้อย มุสิกธรรม นายคล้า เมฆาวรรณ นายคล้าย ชัยรัตน์ นายห้อย กันยา นายแดง นายระแบบ นายจวน นายวิลาศ เป็นต้น

นายเนตร ชลารัตน์ ได้ชื่อว่าเป็นนักเล่นเพลงบอกที่มีอาวูอครบเครื่องคือ ขับร้องเพลงบอกอย่างมีแบบฉบับ การเลือกสรรคำมาใช้ ศัพท์สำนวนโวหารมีความหมายเพลงบอกก็มีความหนักแน่นมั่นใจ จึงสามารถว่าเพลงบอกได้ถูกอกถูกใจคนฟังทั่วไป ว่ากันว่าเมื่อเพลงบอกเนตรเอ่ยขับบทเพลงบอกขึ้นมา มักสะกดผู้ฟังให้ตั้งอกตั้งใจฟังเสมอ

นายเนตรมีบุตรและธิดารวมทั้งสิ้น 8 คน เป็นผู้ชาย 7 คน ผู้หญิง 1 คน ทุกคนมีเหย้ามีเรือนและต่างก็ประกอบอาชีพเป็นหลักเป็นฐานไปหมดแล้ว ปัจจุบันนี้นายเนตรมีอายุ 85 ปี กกำลังเข้าสู่วัยชรามากแล้ว ไม่ค่อยรับงานเพลงบอกบ่อยๆ เพราะเรี่ยวแรงถดถอยน้อยลง แต่มักไปร้องโชว์ตามคำขอร้องของผู้ที่เคารพนับถืออยู่เสมอ ในฐานะเป็นบรมครูเพลงบอกคนสุดท้ายในปัจจุบัน ผลงานของนายเนตรโดยเฉพาะกลอนเพลงบอกมีอยู่มากมาย แต่เนื่องจากไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร งานที่เหลืออยู่จึงมีเพียงส่วนน้อยผิดจากความเป็นจริงที่ใช้ชีวิตเป็นนักเล่นเพลงบอกมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน แต่อย่างไรก็ตามงานทุกชิ้นที่เหลืออยู่ก็เป็นเครื่องยืนยันได้อย่างดีว่านายเนตร เป็นปราชญ์ทางกลอนเพลงบอกคนหนึ่งของภาคใต้ไม่แพ้ปราชญ์เพลงบอกคนอื่นๆ

ผลงาน

ได้กล่าวมาแล้วว่านายเนตรสนใจเล่นกลอนเพลงบอกมาตั้งแต่เด็ก และได้สุขปราชญ์นักเลงเพลงบอกในสมัยนั้นเป็นครูเพลงบอกคนแรก ครั้นต่อมาเมื่อได้บวชเป็นสามเณรที่วัดท่าโพธิ์ก็ได้ท่านเจ้าคุณพระรัตนชะมูณี (ม่วง) เป็นครูอีกท่านหนึ่ง การที่นายเนตรได้มีโอกาสบวชเป็นสามเณรและเป็นลูกศิษย์ของท่านเจ้าคุณนี้เอง ทำให้นายเนตรมีความใกล้ชิดกับสำนักวัดท่าโพธิ์ในสมัยนั้น และได้ไปมาหาสู่วัดท่าโพธิ์ หลังจากมีเหย้ามีเรือนแล้วเป็นประจำการไปมาหาสู่วัดท่าโพธิ์นับเป็นผลดีอย่างสูงสุดแก่นายเนตร เพราะท่านเจ้าคุณม่วงได้แนะนำให้ศึกษาหาความรู้เรื่องธรรมะธรรมโมมากขึ้น อีกทั้งได้ศึกษากลบทและ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนต่างๆ อย่างละเอียดลึกซึ้ง หนังสือต่างๆ ที่นายเนตรศึกษาค้นคว้าจนจดจำได้ขึ้นใจได้แก่ประถมมาลา ยศกิจ และปทานุกรม นอกจากนี้ยังได้ศึกษาวรรณคดีชาวบ้านจากหนังสือบุคคลอีกเป็นจำนวนมาก

นายเนตรได้รับการเอาใจใส่ในเรื่องกลอนเพลงบอกอย่างดีจากท่านเจ้าคุณม่วง วัดท่าโพธิ์ ท่านเจ้าคุณม่วงได้นัดเพลงบอกที่มีชื่อเสียงในยุคนั้นเข้าไปประคารมกันที่สำนักวัดท่าโพธิ์เพื่อทดสอบฝีมือนายเนตรอยู่เป็นประจำ และได้แนะนำความคิดต่างๆ แก่นายเนตรบางครั้งถึงกับลงไม้ลงมือแต่งกลอนเพลงบอกให้เพลงบอกเนตรไปร้องก็มี วัดท่าโพธิ์ในสมัยนั้นกลายเป็นสำนักที่

ชุมนุมนักเล่นเพลงบอกทุกรุ่นทุกวัย การพยายามส่งเสริมการเล่นเพลงบอกอย่างจริงจังของวัดท่าโพธิ์ในสมัยนั้น นับได้ว่าไม่มีสมัยใดที่การเล่นเพลงบอกจะเจริญรุ่งเรืองยิ่งกว่านี้

นอกจากความสนใจเฉพาะตัวในการเล่นเพลงบอกแล้ว ยังมีแรงบันดาลใจที่สำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้นายเนตรมุ่งเอาดีทางเพลงบอกให้ได้ หลังจากแต่งงานแล้วก็คือ มีอยู่คราวหนึ่งท่านเจ้าคุณรัตนธัม্মณี (ม่วง) วัดท่าโพธิ์ได้ให้นายแมงทับผู้เป็นอาของนายเนตรประชันเพลงบอกกับนายรุ่งปากพันธ์ การประชันคราวนั้น นายแมงทับผู้คารมของนายรุ่งไม่ได้ เลยถูกตัดสินให้แพ้ไป นายเนตรได้มีโอกาสดูการประชันอยู่จนตลอด เกิดความเจ็บใจที่นายแมงทับผู้เป็นอา เป็นฝ่ายแพ้ จึงได้สนใจฝึกฝนเรื่องโครงกลอนเพลงบอกอย่างเอาจริงเอาจัง หลังจากนั้นแล้วไม่นานก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีปากกลอนเพลงบอกของนายเนตรกำลังดีวันดีคืน

เพลงบอกเนตรเข้าร่วมประชันเพลงบอกครั้งแรก เมื่ออายุ 24 ปี ประมาณ พ.ศ. 2462 ที่วัดท่าโพธิ์ โดยท่านเจ้าคุณรัตนธัม্মณี (ม่วง) ได้ส่งนักเล่นเพลงบอกที่มีคารมคมคายในจังหวัดนครศรีธรรมราชมาหลายคน เช่น นายหืด (ทนายความ) ชุนชำนาญ (ทนายความ) ปานยอด นายเลียบ เป็นต้น การประชันคราวนั้นท่านเจ้าคุณให้ผลัดกันว่าต่อกลอนกันทีละคนโดยเริ่มจากผู้อาวุโสมาก่อน เมื่อโต้กันไปพอหอมปากหอมคอแล้ว ท่านเจ้าคุณวัดท่าโพธิ์ได้ตัดสินให้ เพลงบอกปานเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนเพลงบอกเนตรได้ที่ 2 รองจากเพลงบอกปาน นำเสียดายที่การประชันครั้งนั้นไม่มีใครสามารถจดจำไว้ได้ เพราะเนื่องจากมีผู้ร้องหลายคนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเพราะเวลาล่วงเลยมาถึงเกือบ 60 ปีแล้ว

เมื่อ พ.ศ. 2466 ได้มีงานประจำที่วัดอุ้มทอง ตำบลกะหรอ อำเภอท่าศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช ในงานนี้ได้จัดเพลงบอกบัว บางหนาก อำเภอปากพันธ์ อายุราว 45 ปี เพลงบอกบัว หรือหนึ่งบัว เป็นนักเล่นเพลงบอกและนายหนังตะลุงที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่ง ในสมัยนั้น ระหว่างนั้นเพลงบอกเนตรอายุเพียง 28 ปี มนคติการคราวนั้นได้กำหนดเวลาให้ว่ากัน 1 ชั่วโมง แต่ได้ตอบกันเพียง 30 นาทีเศษ ก็มีอันต้องลาโรง เพราะเพลงบอกบัวไม่สามารถตอบปัญหาของเพลงบอกเนตรได้

การประชันคราวนั้นเริ่มต้นด้วยการไหว้ครูของเพลงบอกบัวและเพลงบอกเนตร ถัดมา เพลงบอกบัวก็เริ่มถามปัญหารวมที่มีชื่อ วิทยุธรรมมิกข์ตปประโยชน์ ว่าหมายถึงอะไรและสำคัญอย่างไร เพลงบอกเนตรสามารถได้ตอบเป็นกลอนเพลงบอกได้ถูกต้องทุกประการ ต่อจากนั้น เพลงบอกเนตรก็ได้ถามปัญหารวมแก่เพลงบอกบัวบ้าง โดยถามเรื่องพระกรุณาธิคุณพระวิสุทธิคุณและพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าว่า คืออะไรและมีเพียงใด ปรากฏว่าเพลงบอกบัวไม่สามารถจะตอบได้ เพลงบอกเนตรจึงร้องเพลงบอกเหน็บแนมเพลงบอกบัวอย่างคมคายว่า

เมื่อยามเช้าเรานึกว่าจะเอาเป็นครู	หมายว่าจะบูชาได้
เวลาวันใช้มาสักครู	แก่ชาติไม่รู้ไหร
เอ่ยธรรมไม้อ้อถึงธรรมะ	นโมตัสสะกะไม่เข้าใจ
คำปราศรัยเกินตัว	สัญญาติอ้ายบัวนา
ข้อที่สองอ้างว่าเป็นเสือ	มีฤทธิ์แรงเหลือกายร้ายรบ
เราใคร่ครวญเห็นจบ	ไอ้เสือนี่หมันขบหม
ขอคว้าเสือเหลือทะเลง	เนความประสงค์เจรจา
ชาวท่าศาลาทุกผู้	ต่างคนต่างรู้ดี
ไม่หนำเป็นอาของครูอินท์	ที่อยู่ในถิ่นวัดอุ่ทอง
วันนี้บัวมานั่งร้อง	ครูใหญ่กะหมองศรี

นับว่าเป็นคารมที่เจ็บแสบพอสมควร การชนะครั้งนั้นเพลงบอกเนตรได้รับเงินรางวัล 10 บาท ปละชื่อเสียงของเพลงบอกเนตรก็เริ่มโดดเด่นขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่นั้น

เริ่มประมาณ พ.ศ. 2469 ขณะนั้นนายเนตรอายุได้ 31 ปี ได้มีผู้จัดให้นายเนตรประชันกับเพลงบอกรุ่ง บ้านคลองควาย อำเภอปากหนัง เพลงบอกรุ่งมีอายุประมาณ 50 ปี มีชื่อเสียงพอๆ กับเพลงบอกรอดหลอ แห่งบางตำเสก ฝีปากของเพลงบอกรุ่งเป็นที่เชิดชวยตาของนักเลงเพลงบอกโดยทั่วไป แต่เมื่อมาประชันกับเพลงบอกเนตรในงานศพท่านเจ้าคุณธรรมปาลาจารย์ ที่วัดจันทารามคราวนั้น เพลงบอกรุ่งต้องพ่ายแพ้เพลงบอกเนตรอย่างหมดทางสู้กลอนเพลงบอกที่ยังมีผู้จดจำได้มีดังนี้

เพลงบอกรุ่ง

ถ้า मैंเปรียบกันถึงไก่แก้ว	ยอมเห็นอยู่แล้วว่่าพี่ไก่แก่
ทุกวันฮอแฮเสียบแล้วน้อย	เพราะอย่างเท่าเข้าสองชน
ไม่มีใครสามารถจะอาจหาญ	ที่ในการจะเข้าสองชน
จะมารบรอตต่อผจญ	กับเนตรหมันตนเดียว
รุ่งมันไก่ทงเนตรหมันไก่ทง	รุ่งเป็นไก่ต่างเนตรหมันเหลือองกำ
แต่ว่าหยัดล้าอยู่มั่ง	เพราะรุ่งหมันหนึ่งเหนียว
ทุกวันรุ่งอยู่แต่เรือนร่าน	พื่ออยู่ในบ้านที่เดียว

สำหรับเที่ยวได้ถนบ้าน
ถ้ามันได้ลูกภายหลัง
จะเอามาตีกับเนตร

อยู่ร้านเป็นพ่อไก่
นั่นแหละตัวซังวิเศษ
เสียให้มันตักชัย

เพลงบอกเนตรว่าตอบ

ออกหน้าหนาวช่างประดิษฐ์	แก่แล้วไม่เจียมคิดสมไก่อ
ถ้าจะให้ศรีวิไลแท้แท้	ต้องสมแม่ตัวรังทั้ง
นั่นแหละจะสมอารมณ์รุ่ง	เนนี้แหละความมุ่งหมาย
ที่ไม่รู้สึกตัวว่าความร้าย	จะมีเมื่อภายหลัง
ถึงเนตรจะอ่อนการศึกษา	ในจินตนาในอุรัง
ทุกสิ่งยังกำหนดกรรม	เอาไว้ประจำใจ
แต่ว่าแก่เหมือนนายรุ่ง	นี้แหละยังมุ่งทางบาป
เอากิเลสหยาบมาว่า	ไปตามอัชฌาสัย
ออกว่าแก่พรวเฒ่าลอกอ	ทางโลกก็ไม่พอใจ
ได้ฟังคำปราศรัยของนายรุ่ง	ล้วนแต่รุ่งรัง

คำโต้ตอบของนาบเนตรเป็นที่ชอบอกชอบใจผู้ฟังเป็นอันมาก โดยเฉพาะสำนวนที่ว่า “สมตัวแม่รังทั้ง” และ “แก่พรวเฒ่าลอกอ” สำนวนแรกเป็นคำด่าที่เจ็บแสบของชาวจังหวัด นครศรีธรรมราช หมายถึงผู้หญิงที่คบผู้ชายไม่เลือกนั่นเอง การประชดครั้งนี้นายเนตรได้รับรางวัลอย่างเลิศคือ ได้รางวัลพรของท่านเจ้าคุณรัตนธัมมิ (ม่วง) ว่า “ต่อไปเพลงบอกจะสู้นายเนตรไม่ได้”

เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2470 ขณะที่นายเนตรอายุได้ 32 ปี ก็ได้ประคารมกับเพลงบอก ปานบอดเป็นครั้งที่ 2 ที่วัดท่าโพธิ์ หลังจากที่ไม่ได้พบปะกัน 8 ปี การประคารมกันครั้งนี้ ผลปรากฏว่าท่านเจ้าคุณรัตนธัมมิ (ม่วง) ยกย่องว่าทั้งสองคนมีฝีปากเท่าเทียมกันแล้วและได้อบรมว่าต่อไปไม่ควรจะใช้ฝีปากหักล้างกันอีก

ตอนหนึ่งในการประคารมกันมีดังนี้

เพลงบอกเนตร

ถ้าเปรียบเรานี้เหมือนโคอาด
ปานฟ้าเหมือนหวนา

ทางดินปราดปราดอยู่ตรงหน้า
ทางทางไม่ลาไทร

เพลงบอกปาน

ที่เป็นดินกะดินดี
ที่เป็นแผ่นดินตั้งวัด

คินนี้เป็นที่จำกัด
พระสงฆ์ท่านอาศัย

เพลงบอกเนตร

เราเป็นวัวกะวัววัด

เพลงบอกปานแย้งว่า

.....
ข้ายสัตว์นี้ไซ้เราไถนา

ข้ายวัวชาติสัตว์พงไพร
ชาวบ้านได้หากิน

เพลงบอกเนตร

ปานนี้เป็นดินที่เลว
มันหมินเสียเหลือหมิน

เป็นแผ่นดินเขาตั้งเปรว

เพลงบอกปาน

ว่ายลค่านุชुकค่านอง
ฟ้าฟังบทกลอนก็ติดดิน

ตัวเนตรมันพร่องอักษร
เป็นที่ถวิลหวัง

แปดปีแล้วแหละไม่ได้พบ	ไม่ได้ประสบกับขวัญพี่
เรามาเจอกันวันนี้	น้องเนตรมันตื่นใจ
ไหนว่าวันรุ่งคลองควายมาพ่ายแพ้ยังเหลืออยู่แต่ปานหนึ่ง	
พี่ก็ไม่หมัดว่ากะหมิง	บาวปานกะซังใจ
น้ำในพระสมุทรสุดลึกยิ่ง	เอาเชือกผูกหินทิ้งลงหยั่งได้
แต่ใจน้องไซ้จะลึกซึ้ง	ก็พี่หยั่งไม่ถึงไหน
ภูเขาสูงวัดวา	เอาเชือกหย่อนมากก็แจ้งใจ
สมุทรไทยสมอทอด	คงรู้ตลอดกาล
ในรายความคิดฤทธิ์ของคน	ไอ้พรรคนั้นมันเป็นตัวโมหะ
ถ้าไร้ธรรมะถึงมิตรจะรัก	มันคงไม่หลักฐาน
เช่นพลายแก้วกับขุนช้าง	ที่จริงรักมันสร้างกันมานาน
พอละเมียดกาลเท่านั้น	มันคลุมเอาวันทอง

เพลงบอกเนตรได้ตอบไปทันทีว่า

ได้ฟังคำปานหวานสนิท	ยังกับเอายาพิษปนอาหาร
สำเนียงปานเสนาะดี	คนไหนจะมีสอง
ว่าแปดปีแล้วไม่ได้พบ	ไม่ได้ประสบกับเนตรน้อง
ปานจึงต้องกินแหง	มีความระแวงใจ
เปรียบถึงน้ำในท้องสมุทร	จะลึกที่สุดเขาหยั่งได้
แต่ใจเนตรนายลึกซึ้ง	ปานหยั่งไม่ถึงไหน
ภูเขาสูงรู้ตลอด	ตัวอย่างยอดหิมาลัย
เขาขึ้นไปปล่อยเชือกวี	ถึงเมทนีดล
คนโง่ไร้ไม่ความคิด	เขากล่าวว่าติดตันทนา
ปานไม่ตาแต่สังเกตุ	ล่องรู้ถึงเหตุผล
แล้วเปรียบขุนแผนกับขุนช้าง	มายกอ้างเอาเป็นแม่
ถึงใจขุนแผนกะยังชั่ว	จิตใจก็มัวหมอง
มีเมียงานฝากแม่ยาย	โบราณห้ามไว้เป็นทำนอง
เรื่องนี้ไม่ต้องสุภาษิต	ขุนแผนก็ผิดไป

ในปี พ.ศ. 2471 ขณะที่นางเนตรมีอายุได้ 38 ปี นายห้างรัตนมาลา ถนนพาราหุรัด กรุงเทพฯ ได้เชิญไปอัดแผ่นเสียงที่กรุงเทพฯ ศิลปินภาคใต้ที่เดินทางไปคราวนั้นมีทั้งหมด 17 คน ที่ทราบชื่อแน่ชัดคือ นางคำวิน นางปานบอด นางเกลี้ยง นางเขียน โนราวัน โนราพร้อม พรานแต้ม พรานเขียว และเพลงบอกเนตร การเดินทางครั้งนี้ นายห้างรัตนมาลาเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งหมดให้ และมีรางวัลให้ทุกๆ คนด้วย เฉพาะรางวัลที่ยอดเยี่ยม มี 4 รางวัล คือ เงินคนละ 150 บาท ผู้ที่ได้รับคือ นายเนตร นายปานบอด นายวัน และนายคำวิน

แผ่นเสียงที่นางเนตรร้องกลอนเพลงบอกอัดไว้ชื่อ "เพลงกระบอกสรรเสริญพระบารมี นายเนตร ขับร้อง" มี 2 หน้าอยู่ในชุด Siamese Southern Song, Made in Culcutta หมายเลขแผ่นเสียง P-16525-P-16526 เป็นแผ่นเสียงตรา His Master's Voice คือตราสุนัขนั่งฟังเครื่องเล่นแผ่นเสียงโบราณอยู่หน้าปากลำโพงเสียง บทเพลงบอกที่อัดแผ่นเสียงดังกล่าวนี้ เป็นบทร้องชมบารมี ยอพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งราชวงศ์จักรีรวม 7 รัชกาล (สมัยนั้นมีเพียง 7 รัชกาลเท่านั้น) ตอนหนึ่งของบทชมบุญบารมียอพระเกียรติมีดังนี้

ข้าขอวันทาพระราชินี	ดูดวงวโรภาสพุ่ง
พระได้บำรุงโลกย์	ขึ้นให้สูงใสสว่าง
พระบำรุงพุทธศาสนา	ให้วิไลวิลาสขึ้นหลายอย่าง
พระทรงธรรมทางทิศ	ไม่เคยจะผิดไป
พวกศัตรูอันดุร้าย	ชาติใดมิได้กระทำเชียว
ด้วยพระเป็นผู้ฉลาด	ชาติอื่นก็หวาดไหว
ที่มาร่วมเป็นสัมพันธมิตร	ไม่เคยแตกจิตแตกใจ
วันทาไทตลอดเสร็จ	ทั่วไปทั้งเจ็ดพระองค์
ที่หนึ่งพระพุทธยอดฟ้า	สืบเนื่องกันมาเป็นองค์แรก
ปราบดาภิเษกด้วยอำนาจ	ทั้งเป็นวงศ์ราชวงศ์
ต่อต่อมาเป็นลำดับ	ชาวไทยเฝ้าบศระกุดวงศ์
แต่ทงศ์นั้นราชาภิเษก	มิได้เป็นเอกเอง
แต่ยอมเจริญด้วยเกียรติยศ	สยงสยดทุกภาษา
ชาตินานาต้องกริ่งกรม	ไม่ผู้มาชมเหง
ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาท	พระชัตติยราชอันครั้นครอง
ข้าพระบาทเองสรรเสริญยศ	ขอให้เปลื้องปลดภัย

ในปลายปี พ.ศ. 2471 นี้เอง ได้มีผู้จัดประชันเพลงบอกระหว่างเพลงบอกเนตรกับเพลงบอกรุ่ง ขึ้นที่ลัดตุมอีกครั้งหนึ่ง การประชันครั้งนี้ถือว่าเพลงบอกรุ่งได้เตรียมตัวอย่างดีเพื่อจะแก้มือที่เคยพ่ายแพ้ต่อเพลงบอกเนตร บทกลอนบางตอนที่ประชันกันมีดังนี้

เพลงบอกรุ่ง

พินิจชื่อว่าปาโต (รุ่ง)	แต่ไม่ใช่ดวงวโรภาส
เป็นนักปราชญ์น้อยนัก	ยังต่ำแต่ศักดิ์ศรี
เดิมพื่ออยู่บางนายพร	ตรงกันกับทอนคชชี
ย่านวาริจากเขาวิเชียร	จะบอกให้เนียนความ
เมื่อที่หลังประທံกับเจ้า	ได้ชวนกันกล่าวบทกลอน
รู้แน่นอนจริงประจักษ์	ตัวเนตรไม่พักถาม
ว่ารุ่งเรื่องวราฤทธิ์	ทั่วทุกทิศเขาลือนาม
จะบอกความให้แจ้ง	เจ้าอย่าระแวงใจ
ครั้งหนึ่งพื่ออยู่บ้านหนานาค	พื่อจะวิภาคกับงานสรรพ
เมียหลวงพื่อชื่อลัมทับ	รุ่งเคยได้อาศัย
เดี๋ยวนี้มาอยู่ที่คลองซุด	กับเนืองนุชอรทัย
ตั้งคามัยขึ้นสบาย	นั่งชายแต่เครื่องยา
ถ้าเนตรลงไปปากพน้ำ	แฉะนอนนั่งเถิดเนตรน้อง
การกินอยู่รับรอง	ตัวเจ้าไม่ต้องหา
ที่คนพ่ายดัดล้ายตชื่อ	ไม่ได้ถือมิตรไปมา
เนตรนุชชาจแจ้ง	เจ้าอย่าระแวงใจ

เพลงบอกเนตรได้ตอบว่า

ขอบคุณล้ำค่าเหลือ	น้ำรุ่งแกคิดเกื้อหนุน
ยกเป็นช้อยอเป็นคุณ	ของท่านที่เลื่อมใส
เล่าเมียหลวงเล่าเมียน้อย	บอกถ้วนด้วยทุกสิ่งไป
ว่าสร้างคามัยขึ้นสบาย	นั่งชายแต่เครื่องยา

แต่ข้อหนึ่งในจิต
ว่าเมียบลวงกับเมียน้อยน้ำแกง

หลานเนตรยังคิดระวาง
ของใครจะแดงหวา

พอถึงคำ “น้ำแกงของใครจะแดงหวา” ก็ปรากฏเสียงโห่ร้องอันยาวนานของผู้ฟังก็ตั้งขึ้น เพลงบอกรุ่งก็บอกเล็ก เพลงบอกเนตรจึงชนะเพลงบอกรุ่งอีกเป็นครั้งที่สองและหลังจากนั้นเพลงบอกรุ่งกับเพลงบอกเนตรก็ไม่เคยประชันกันอีกเลย

ในปลายปี พ.ศ. 2471 นี้เช่นกัน เพลงบอกเนตรได้ประชันกับเพลงบอกศรีนุ่น เพลงบอกมีชื่อเสียงของอำเภอปากพ่องที่วัดมุขธารา ปากนคร อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช หลังจากเกริ่นบทไหว้ครูแล้วเพลงบอกศรีนุ่นก็ถามนามเดือน 12 เดือนตั้งแต่ เมษายน ถึง มีนาคม เพลงบอกเนตรได้ตอบได้ถูกต้องทั้งหมด การประชันคราวนี้เพลงบอกเนตรชนะอีก และได้เงินรางวัล 5 บาท ส่วนเพลงบอกศรีนุ่นผู้แพ้ไม่ยอมรับเงิน

ประมาณปี พ. ศ. 2474 ขณะนั้นเพลงบอกเนตรอายุได้ 36 ได้ ได้มีผู้จัดให้ประชันกันที่วัดในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา การประชันคราวนั้นส่วนใหญ่ยกข้อธรรมะต่างๆมาโต้ตอบกัน ผลการประชันตัดสินให้เสมอกัน เพลงบอกเนตรบ้านอยู่ไกลกว่าได้รับรางวัล 60 บาท ส่วนเพลงบอกปาน บ้านอยู่ใกล้กว่าได้รับรางวัล 30 บาท กลอนเพลงบอกบางตอนที่ว่าประชันกันมีดังนี้

เพลงบอกเนตร

ธรรมที่ดีเอกอุดม

ที่ย่อมไม่ถึงความคร่ำคร่า

ใครมีธรรมแก่กล้า

แต่ต้องมีญาณวิจารณ์เหตุ

พินิจแนวธรรมะพึง

มีธรรมะแท้ไม่เป็นเทียม

ดั่งจันทร์ที่โสภณ

ทีนี้จะกล่าวถึงปัญญา

ความรู้ของปราชญ์พิสดาร

เราเห็นว่าคมขำ

มีโสภณาอยู่ประจำ

ดุจทรงพิมพ์ภรณ์

สอดส่องสังเกตให้แจ่มแจ้ง

ที่พระท่านสั่งสอน

สะอาดเยี่ยมอรชร

หมดแล้วซึ่งมลทิน

ที่เรียกว่าวิญญาน

เป็นของช้านาญสิ้น

เพลงบอกปานขึ้นต่อไปว่า

ปัญญาดีมีหลายประเภท	สอดส่องสังเกตถึงใต้ดิน
ที่ทำเครื่องบินให้เหาะหัน	ก็เป็นยอดของปัญญา
แต่ยังล่องทุกซอกไปมิได้	ยังต้องเวียนว่ายตายเกิด
ปัญญาที่เลิศจริงนั้น	คือพ้นจากตัณหา
พิจารณาสภาวะธรรม	เห็นเหตุลึกล้ำธรรมดา
ถอนตัวอัตตานุทิษฐิ	ที่เป็นอริแรง
เรือสมมติไปสู่วิมุตติ	เอาบริสุทธิ์มาเป็นเขต
กรุงแล้วนิเวศน์ยอดสนุก	มันเลิศกว่าทุกแห่ง
แต่ต้องปฏิบัติไปแต่ต้น	นิ่งๆ อย่าพินขึ้นกำแพง
กำจัดทองแดงอย่าให้หมอง	จึงกลายเป็นทองคำ

เพลงบอกเนตรประคารมกับเพลงบอกปานบอดครั้งสุดท้ายที่โรงภาพยนตร์เจริญชัย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ตรงกับปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ไม่ทราบแน่ชัด การประชันคราวนั้นเริ่มตั้งแต่บ่ายโมง และกำหนดเวลาเลิกในเวลา ๕ โมงเย็น เป็นการประชันที่ทั้งสองฝ่ายว่ากันรุนแรงกว่าครั้งใดๆ และดูเหมือนเป็นต้นเหตุให้มันตึงกันไประยะหนึ่งแต่ก็ไม่ได้โกรธเคืองกันจริงจึงอะไรนัก เหตุการณ์ตอนนี้ประมาณเอาว่าเพลงบอกเนตรมีอายุราวๆ ๔๐ ปีเศษ กลอนเพลงบอกบางตอนในการประชันครั้งนี้มีดังนี้

เพลงบอกเนตร

แล ร่างกายก็ไม่น่ารัก	คล้ายคล้ายกับยักษ์กับมาร
ไฉนน้ำจะว่าลูกตากะไว้ง	จุมุกกะโด่งหน้ามากกะดุ้ง
ถ้าหิ้วแลหุงเหลือประกอบ	คล้ายกับสอนสาร
ชาวสงขลาเขามากันแซ่	ต่างคนต่างมาแลเพลงบอกปาน
รูปท่านเหมือนดอกกุหลาบ	ที่เขาถ่ายในภาพยนตร์

เพลงบอกป่านได้ตอบว่า

ฮานั่งหยบหยบ หมันลักขบกุแล้ว	ช่างสบช่างแคล้วมาเอาเหตุ
คั่นว่ากับเพลงบอกเนตร	หมันเปรตตั้งร้อยหน
ไฉ่เงินหมันไม่มีไหร	เอาตาบอดใหญ่ขึ้นมานิพนธ์
เป็นเพลงบอกจนน้ำใจ	หรือมิ่งไม่ใหญ่ขึ้นกัน
แต่คนตัวใหญ่นั้นเขาว่าประเสริฐ	เป็นเชื้อพรหมมาเกิดแต่เทวโลก
มีเครื่องอุปโภคอย่างยิ่ง	พร้อมไปทุกสิ่งสรรพ
ที่เป็นเชื้อพรหมอุดมศักดิ์	ที่มีภูมิพิภคทั้งผิวพรรณ
ไฉ่ผอมผอมพรรคนั้นกะเพลงบอกเนตร	หมันเปรตนรกกา...ชวิญเหอ

เมื่อเสียงให้อื้ออิงจากความพอใจที่เพลงบอกป่านได้ตอบมาเงียบสงบลง

เพลงบอกเนตรก็ได้ตอบไปทันทีว่า

วันนั้นเขาว่าเนตรเป็นเปรตนรก	ยามตายไปตกวินิบาตทุกข์
เมื่อเดี๋ยวนี้เรามีความสุข	พ้นแล้วแต่ทุกข์
สิ้นผลกรรมที่นำไปเกิด	จะพ้นกำเนิดแต่นิรยา
ทั้งหูทั้งตากะมีจบ	กะสร้างได้ไปครบครัน
แต่ปารชตุชีวิเปรต	ในบาสิเขาอ้างเหตุไว้อย่างยอด
ว่าคะยังหุหนาหนวกตากะบอด	ไฉ่พรรคนั้นชาติหมัน
ยังจะอ้างเป็นพรหมอุดมศักดิ์	ว่ามีภูมิพิภคและผิวพรรณ
ให้ผ่องกายันเหมือนเนตร	แกว่าเปรตนรกกา
ชาวเมืองเขาฟังกันทั้งหลาย	ทั้งหญิงทั้งชายมีตาตั้งเกต
ไปแลรูปป่านมาแลรูปเนตร	รูปไหนมันเปรตหรา

เพียงแค่นี้ก็ทำให้เสียงให้อื้ออิงตั้งขึ้นเป็นระยะเวลายาวนาน และเพลงบอกป่านก็ถือโอกาสลาโรง เพราะไม่ทราบว่าจะหาถ้อยคำใดมาโต้ตอบเพื่อแก้ลำอีก การพบกันครั้งนี้นับเป็นการประคารมกันครั้งสุดท้าย หลังจากนั้นแล้วไม่ปรากฏว่าไปประคารมกันที่ใดอีกเลย

ยังมีกลอนเพลงบอกอยู่อีก 2 บท ซึ่งเพลงบอกเนตรว่าได้ตอบกับเพลงบอกปานบอดจะเป็นการประชันกันที่ใด เมื่อใด ไม่ทราบโดยแน่ชัด แต่กลอนเพลงบอก 2 บทนี้ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในเชิงกลอนเพลงบอกของเพลงบอกเนตรและเพลงบอกปานคู่ต่อสู้อย่างเด่นชัด กลอนเพลง 2 บทนี้เนื้อความดังนี้

เพลงบอกปาน

ได้ยินกลอนเพลงฉานั่งฟังกลาง	เธอช่างสว่างน้ำจิตแสง
ฉานฟังสารเสียงนึ่งเสียงไต่ดรับ	เธอคอยอยู่ลับฉานคอยอยู่แฉง
เธอขึ้นเสียงเพลงแซงเธอแต่งเสียงชม	ฉานฟังแสนคมคาย
เธอเป็นศิษย์ครูหรือผู้กระเดื่อง	เธอแกล้งร้อยว่าเธอกล้าเรียงคำ
ไม่มีที่ต่ำไม่มีที่สูง	แต่สักคำหนึ่งใด
เธอถึงครูหัดเธอจัดครูฝน	เธอแกล้งมาชนเธอกล้ามาไซ
เปรียบเหมือนมดหนอยเข้ามาต้อยหนึ่ง	จะแตกจะพังสักเพียงไทร
นิตินิดหนอยหนอยฉานไม่น้อยใจ	ช่างหมั่นทำไมมี
เหมือนคลื่นทบฝั่งเหมือนระฆังหมัด(สำริด)กล้า	เกิดสำหรับให้เขาตี
อย่าอวดเขาวนไฉนว่าใจกระวี	สักตะกั่วจะอาอาย
อย่าสุกก่อนห้ามอย่าข้ามหัวเสือ	อย่าถือว่าเกลือหมั่นไม่ละลาย
อย่าเล่นงูเห่าอย่าเหย้าน้ำกรด	ประเดี๋ยวหมั่นจะรดใส่ให้
อย่าถือหัวหม่ออย่าต่อหัวพลาย	สักประเดี๋ยวจะลายเลน

เพลงบอกเนตรได้ตอบว่า

ฟังสารที่ปานเสียงสำเนียงสนอง	เพื่อนว่าทำนองทำนุก
ฉานรังสกุเสนาะสนัด	ระนะทัดและลงวรรคฟังแล้วรักห่วง
ศัพท์ก็เรียงกลอนก็ราย	เหมือนดอกไม้คะนองพวง
ฟังเสียงที่ร่วงพร่องนาสิก	ยกศัพท์ก็ลึกแรง
สุดที่จะครั้นแสนที่จะเครง	เพื่อนเป็นนักเลงท่าที่ก็เลิศ
เดี๋ยวนี้เธอขีดขึ้นตามชี้	ประกอบด้วยสีแสง

เทียบจันทร์เพ็ญเด่นดวง
 จำรัสแสงจำรูปศรี
 ในแดนนครเขากลัวกลอนสด
 ฟังเสียงป่านายซิ่งเพราะไม่น้อย
 เป็นที่ขึ้นชื่อระบือนาม
 ว่าเธอหนึ่งคนและฐเมือง
 ถ้าแม้ใครตั้งใจมาประชิด
 เดียวนี้เธอ ลับทั้งโนและนอก
 ทั้งอาจารย์ของเธอก็รัก
 ทุกสิ่งครูสอนให้สารพัด
 มีงานที่ไหนใครใครก็ไปหา
 เพราะชาวชนนึ่งเขาลือชานาย
 เสียงเธอว่าก็น่าฟัง
 ฉานเองตกชื่อนิ่งหัวคู้
 แต่จำต้องขันไปตามซัด
 มาสู้กับเขี้ยวสร้อยทอง
 นึกแล้วขยาดเพราะฉลาดล้ำ
 แต่จำต้องว่าเพราะเขาใช้
 ทางกลอนทางศัพท์หมันยาก
 ถ้ามัดเหลือแบกถึงรู้ให้ตาย
 ครั้นพอถูกย่อนแล้วขึ้นยอ
 ชนชายหญิงเขารู้ได้
 ขอเดชะคุณอนิสงส์
 ให้จิตข้ามองแลเห็นควาย
 พอได้เล็งเห็นเป็นสังเขป
 มาช่วยคลายให้เปรี๊ยะปลอด
 ครูอาจารย์ชานานบท
 มาช่วยแหวกช่องพัฒนา
 ช่วยขจัดเขลาบรรเทาโง่

รัศมีโชติช่วงหนักแรงหนักแรง
 ไปทั่วปฐพีดล
 สยของสยดขยาดขยาย
 เพราะยิ่งกว่าสร้อยสน
 ออกชื่อแล้วคร้ามแสงชน
 เอาไว้ในเรื่องกลอน
 เธอถึงจะขวิดให้ตกอับ
 คมยิ่งกว่าดอกศร
 เพียงยกใส่ดักกอดนอนกอดนอน
 ครูสอนให้ดัดมือ
 ให้เธอมาว่าเป็นโรงตั้ง
 จริงจริงมิใช่หรือ
 ส่วนชาวชนนึ่งเขาเลื่องลือ
 ไม่ใครจะรู้ว่า
 เหมือนไก่ฝึกหัดวางปล่อยลง
 ครึ่งอันก็ร้องฉา
 กลัวเพื่อนจะนำพาพา
 เพราะซัดไม่ได้จริง
 ชนมโคกับปากทำไม่ได้แตก
 กลอนต้องปายหลัง
 ต้องนั่งห้วงอเหมือนลิง
 จะเอาหน้าไปไว้ไหน
 มาช่วยบำทรงให้ถูกช่อง
 เหมือนหนึ่งกับน้ำไหล
 ข้าขอทวยเทพสุราลัย
 ตลอดทั้งโลกธรรม
 พ่อมมาช่วยจัดจิ้มจ้อง
 ให้กลอนเลขาข้า
 ช่วยให้สูงให้ไขวให้ข้า-

นาญในคำที่ร้อยประดิษฐ์
 นี้มีตมัวเหมือนบังเมฆ
 แม้ถึงจะทราบก็ยังไม่ชาน
 แม้ว่าได้ไม่ตีเด็ด
 โปรดช่วยอวยพรให้ประสพ

ขออย่าให้ติดกลอน
 หมดความวิเวกใจวาม
 ไม่เหมือนอาจารย์สอน
 ชาติทั้งกลเม็ดบทกลอน
 กระผมขอจบลง

มีบทกลอนเพลงบอกโต้ตอบระหว่างเพลงบอกเนตรกับเพลงบอกปานอีกมากมาย ล้วน
 แล้วแต่แสดงให้เห็นปฏิภาณอันแหลมคมทั้งสิ้น มีอยู่วรรคหนึ่งซึ่งยังมีผู้จดจำสืบต่อมาจนกระทั่ง
 ถึงทุกวันนี้คือ

เพลงบอกปานถามเพลงบอกเนตรว่า

“แผ่นดินพลิกทฤตมนุษย์จะอยู่ที่ไหน”

เพลงบอกเนตรได้ตอบว่า

“แผ่นดินพลิกทฤตมนุษย์อยู่ที่ยามไถ่”

การประชันกันระหว่างเพลงบอกเนตรกับเพลงบอกปาน และเพลงบอกคณะอื่นๆ มิไม่
 น้อยกว่า 30 ครั้ง สำหรับกับเพลงบอกปานได้ประชันกันไม่น้อยกว่า 12 ครั้ง ผลัดกันได้เปรียบ
 เสียเปรียบอยู่อย่างนั้น น่าเสียดายที่ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เท่าที่รวบรวมได้มาได้
 นี้อาศัยความจดจำของท่านผู้เฒ่าผู้แก่ทั้งสิ้น ส่วนใหญ่ก็ขาดๆ หายๆ ไปเกือบทุกบท แต่ก็น่าดี
 ใจที่ยังพอจะมีเหลือให้เห็นอดีตอันรุ่งโรจน์ของท่านผู้นี้อยู่บ้าง

นอกจากผลงานกลอนเพลงบอกซึ่งเพลงบอกเนตรประชันกับเพลงบอกที่มีชื่อเสียงดัง
 กล่าวมาแล้ว ยังมีกลอนเพลงบอกอื่นๆ ซึ่งเป็นชิ้นเป็นอันอยู่อีกหลายบทเท่าที่สืบค้นได้มีดังนี้

บทเพลงบอกขุนแผนไปหาแม่

ครั้งนั้นขุนแผนแสนสะอาด
 สับเท้ามาที่บ้าน

วันเมื่อลีลาศออกจากป่า
 โดยประมาธหมาย

<p> เท้าขวาย่างขึ้นบันได ทองประศรียายคนสำคัญ จึ่งปราศรียใต้ถวม เจ้าพลายแก้วเนื้อเย็น คุหน้าตากก็เหี่ยวยุ่น ขุนแผนว่าลำบาก ลูกมีผิดในครั้งนี่ เป็นกรรมสร้างเหลือกรรม มั่นกราบทูลพระราชา ท้าวล่าเคียดแค้นคับ ลูกรับมาหาชนนี่ แม่โปรดให้สมบุรณ์ มีเงินแม่จงให้ อ้ายชายชั่วลูกจะทำ ลักวันทองมันหลงแล คนชาติชั่วมาคุกคาม ยายทองประศรีจึ่งตอบว่า เจ้าคิดเกินหนักลูกชาย แต่แรกวันทองเจ้าให้เขา สัตย์ชาตินางเสียนวล ชาวโลกจะหาว่าหมดแต่มี มโนน้อมมนต์นี้ ถมเซพิะลงกลางดิน ควรหรือเจ้าลูกผู้ชาย ขุนแผนพาไปสักครู่กาย เมื่อวันทองแค้นคับ ยายทองประศรีได้ฟังว่า ด้วยลูกรักเกิดจากทรวง แล้วหยิบเงินทองให้สองข้าง </p>	<p> แล้วเลยเข้าไปน้อมกาย เห็นลูกมาวันทา ให้อเจ้ารูปงามนานแล้ว วันนี่พึ่งเห็นหน้า รูปร่างรองแรงโรยรา ครั้งนี้แหละยากเย็น ด้วยฝากหน้าที่ไว้ขุนช้าง เพื่อนเกลอมันทำเห็ด ว่าลูกหนีมาในตอนเย็น จึ่งสั่งให้จับตัว ถือว่าครั้งนี้เป็นสุดท้าย ครั้งเดียวเกิดขุนหัว ลูกจะเก็บไว้กับตัว มันให้ระยาเย็น จำเป็นต้องแก้หน้าผัว ลูกไม่ได้ขามเขิน ให้อพ้อมหาจำเรียด ตัวแม่ไม่ใคร่ยอม ยังคิดจะเอามาเคียงข้าง ลูกไม่ควนถนอม จะมีแต่ความแหม่มมอม ตัวเจ้าจงตริกตรอง แล้วเจ้าจะกินไปอีกเล่า ชื่อเสียงไม่ค้ายของ ลูกถือว่าไม่ปកครอง ลูกยอมให้กลับไป ลุขลนาลงไหลร่วง เรื่องนี้และบ่วงใหญ่ ว่าจระวังระไว </p>
---	--

อย่าเชื่อใจว่าวันทอง	นางนั้นเป็นของเดิม
ธรรมดาว่าผู้ชาย	โดยมากจะตายในหลุมรัก
ใช้น้ำหนักคิดให้ล้าลึก	ลูกแม่อย่าฮึกเหิม
ขุนแผนกัมประดมกร	ฟังคำแม่แกสอนเพิ่มเติม
ลูกไม่เคลิ้มไม่คลั่ง	แม่อย่ากังวล
ประดมกรรับพรพลง	พลายแก้วย่างจากเคหา
ส่วนมารดาห่วงลูกชาย	เหลียวไปดูหลายหล
แต่ถือว่าลูกแม่พิเศษ	เจ้ารู้ทั้งเวทย์ทั้งมนต์
ทั้งคงทนใครฆ่าฟัน	ลูกแม่ไม่บรลย

บทเพลงบอกขุนแผนชมห้อง

มีรูปสโหดาด	มัจฉาชาติเที่ยววายล่อง
แม่พิน้องคนนี่	ช่างทำไว้ดีถ้วน
รูปครุทวาสุกรี	พิมของพี่ช่างประมว
ปักเป็นสวนดอกไม้บาน	แสนสราญรมย์
รูปฤาษีที่มีพรต	ดั่งดาบสมิชีวิต
พิมประดิษฐ์ขึ้นรูปไหน	ช่างวิไลสม
เสียดายนักเราหน่ยนาง	นิราศร้างภิรมย์ชม
ไม่นิยมกับน้องนาง	จึงได้ขุนช้างเซย
ลึกจากณธรรมาหาพิน้อง	หวังว่าจะอยู่ครองความสัตย์
มาปรุปรัดด้วยสนิม	เสียแล้วแหละพิมเอ๋ย
ปล้ำปลุกรักพรรณราย	หวังว่าจะได้ชมเซย
มากลับเป็นเตยเป็นเตยร้าง	ครั้งนี้ต้องห่างกัน
จวดยฟ้าพินยื่นพันฟาด	มานั้นขาดลงไปหมด
อ้ายทวยศกจะฆ่า	ครั้งนี้ให้อาสัญ
เสียแรงที่รักกันเสมอ	พอให้เป็นเกลอมาด้วยกัน
อ้ายชาติอาธรรมมันหักหลัง	ตัวกูไม่รั้งรอ

บทเพลงบอกขอพระเกียรติพระมหากษัตริย์ไทย

สองกรอ่อนน้อมค้อมศิระ	น้ำจิตอหังตั้งเอาบุญ
ขอไหว้คุณพระรัตนะ	ตั้งนโมตัสสะ
ไหว้พระทั้งสามงาม	
หนึ่งสมเด็จพระมหินทร์	ที่ได้เป็นปิ่นไตรภพ
ตลอดจบโลกธาตุ	ทั้งทั่วนิवासสาม
พระสุวิมุตินฤคดลวง	พ้นไปจากห่างของกาม
ท่านทรงพระนามทั้งเก้า	นบกันเป็นเค้ามูล
นมัสการคุณพระธรรม	เท่าที่ได้บำรุงสัตว์
ใครปฏิบัติเอาไว้	พระธรรมไม่หายสูญ
ยิ่งกว่าดวงแก้วเจียรระโน	พระธรรมนี้สิ่งไพบลูย์
แจ้งจำรูญทั่วหล้า	ตลอดโลกการ
นอบน้อมพระสงฆ์สาวกโก	ของพระพุทโธเรื่องระยับ
ได้สดับพจนัง	พระองค์ได้สั่งสอน
ยังคุณพระธรรมมีอยู่เก้า	ที่เป็นแนวโลกอุดร
ขอมาดับร้อนในกาย	ครั้งนี้ให้หายไป
ขเนติชนกาอุโพธิ์	คือคุณพ่อแม่เราทั้งสอง
เคยขอประดับรับประคอง	ให้เราได้มองใส
เลี้ยงมาในครรภจันวันคลอด	เราท่านได้รอดเจริญวัย
จะเอาสิ่งใดมาเปรียบ	โลกนี้มีเทียบทัน
แน่นกว่าฟ้าหนากว่าฝั่ง	จะนำมาตั้งมาเทียบ
จะยกมาเปรียบก็ยอดยิ่ง	กว่าอื่นทุกสิ่งสรรพ
ไหว้บุญคุณครูอุปัชฌาย์	ทั้งสองของข้าเข้าด้วยกัน
ทุกคืนวันมาดับร้อน	ให้ลูกนี้ผ่อนเย็น
ทั้งชาตินี้และชาติหน้า	ขอให้ดวงปัญญาแน่นมากแท้
ให้โปร่งเหมือนอย่างตรางแห	เช่นเราเคยแสรเห็น
ทั้งสิ่งที่ใหญ่และสิ่งทีน้อย	รวมแล้วทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์
ขอให้ได้เห็นหนทาง	เป็นที่สว่างใจ

ขอนอบน้อมวันทาพระราชิน	พระผู้เป็นปิ่นประเทศ
กระเดื่องเคชเลื่องลือสิ้น	เพียงพื้นแผ่นดินไหว
พระเรื่องอำนาจและวาสนา	ตั้งแต่เป็นราชาธิปไตย
จนชาวไทยอยู่กันรอด	ชีวิตตลอดมา
ไหว้องค์พระร่วงเป็นดวงศรึก	ควรจะยกขึ้นใส่เศศ
ได้ตั้งนิเวศน์แต่โบราณ	เนิ่นนานมาหนักหนา
พระฆ่าอมชับดับชีวิต	แล้วตั้งตอดิตไทยมา
สร้างศาสนาให้ถาวร	เนื่องมาแต่ก่อนไกล
ขุนรามคำแหงมหाराช	กษัตริย์ชาติเรืองฤทธิ์
ทั่วทุกทิศยอมขยาด	ใครใครก็หวาดไหว
ได้ทรงเปลี่ยนอักษรศาสตร์	ตัวขอมให้เป็นชาติไทย
ปัญญาไวเหลือจะเปรียบ	กษัตริย์ใดจะเทียบทัน
พระองค์ทรงสลักศิลาจารึก	ให้ไทยเราได้นึกประวัติศาสตร์
เดชกษัตริย์ชาติลือเลื่อง	ดังมาแต่เมืองสุวรรณ
สุโขทัยราชธานี	เป็นที่สูงศรีพรายพรรณ
ไทยเราได้อยู่ร่วมกัน	ตลอดนิรันดร
พระทรงธรรม์สุวรรณคต	สุโขทัยก็หมดอำนาจ
ประชาราษฎร์ร้อนกลุ่ม	ดังไฟมาสุ่มซอน
ทางแห่งไทยโรยรา	ลงไปเสียกว่าครึ่งก่อน
ละความถาวรมาตั้งจุด	กรุงศรีอยุธยา
กษัตริย์นั้นมีสามสิบสี่พระองค์	ได้เข้าดงรงชนชาติ
ทั้งพิทักษ์รักษาราษฎร	พร้อมไปทั้งศาสนา
จะกล่าวแต่ผู้ที่สำคัญ	ปกครองเขตชั้นทสี่มา
คือหนึ่งองค์พระนเรศวร	ชื่อเสียงท่านนवलนาน
พระองค์ทรงยุทธหัตถี	เข้าไปราวีกกลางทั้งกว้าง
เข้าชนช้างกับพม่า	พระทัยท่านกล้าหาญ
พระฟาดด้วยพระแสงของ้าว	ไปตัดเกล้าพม่ามาร
ตามรุกรานทัพพม่า	ใกล้ใกล้หงสาวดี

องค์ต่อมาพระนารายณ์มหาราชา	พระองค์เป็นชาตินักรบ
พระเกียรติจิบเพื่อองฟุ้ง	ตลอดทุกกรุงศรี
พระองค์เป็นนักอักษรศาสตร์	พระองค์เป็นพระราชกวี
ซึ่งมีศรีปราวญ์กัน	เสมือนที่บรรยาย
แล้วไหว้คุณพระศรีสุริโยทัย	พระองค์บรรลือในกลางศึก
ด้วยความรำลึกถึงชาติ	พระทัยท่านมาดหมาย
ถึงคุณพระแม่ดับขันธ	ชื่อเสียงยังพรรณราย
ชมภิปรายทุกอณูนี้	พระยอดสตรีไทย
ต่อนั้นมาไหว้คุณพระเจ้าตาก	พระทนต์ปากสู้ยิ้นหยัด
กู้จังหวดอยุธยา	พระคุณปรากฏไต่
ครั้งบ้านเมืองเราโรยรา	อ้ายพวกพม่าทำภัย
มาเผาไฟจนสิ้นสุด	กรุงศรีอยุธยา
พระองค์ดื้อนพลไปรณรบ	เข้าสมทบเข้าต่อต้าน
พม่ามารบแพ้พระองค์	คืนกลับไปหงสาวดี
เลื่อนเมืองมาตั้งไว้ฝั่งธนฯ	พร้อมด้วยพลโยธา
โคควายข้างม้าม่ามีจับ	พระสร้างไว้ครบครัน
ทั้งเศรษฐกิจพานิชการ	ทั่วทั้งสถานเรืองรื่น
ในภูมิภาคพื้นรุ่งเรือง	คล้ายกับเมืองหวัน
ครั้งพระองค์ดับชีพชีวิต	กษัตริย์อื่นมาติดต่อกัน
มาสร้างเขตชั้นทไลภา	กรุงเทพมหานคร
คือพระพุทธรูปฟ้าจุฬาโลก	สมบูรณด้วยโภคสมบัติ
แก้วแก้วนาวรัตนวิจิตร	ขององค์มหิศร
ชนต่างเข้าน้อยและใหญ่	เข้ามาอาศัยนคร
พระองค์ทรงต้อนรับไว้	เป็นมิตรสหายกัน
แล้วให้การศึกษาขึ้นมาครบ	มีตามขนบธรรมเนียม
ความรู้รียมให้แรมเร็ด	ปัญญาท่านเฉิดฉัน
บ้านเรือนตึกกว้านสะอ้านสะอาด	ทหารของชาติก็มากครัน
จนพระทรงธรรมคือนสถาน	ไปสู่วิมานแมน

ราชการที่สองพระพุทธเลิศล้ำ	มีดวงปัญญาตั้งภานูมาก
ทรงชักชาติลาภจูง	ให้ชาติขึ้นสูงแสน
ตลอดจบพิภพสิ้น	ทั่วไปทั้งทุกดินแดน
ใครจะมั่นละม้าย	ครั้งนั้นหรือไม่มี
มีนักกลอนสุนทรภู่	คล้ายคล้ายกับอยู่ข้างอาสน์
พระทรงประกาศคำกลอน	เป็นอักษรตรี
สุนทรว่าผู้รู้หลัก	ได้เป็นที่นักกวี
เสมอศรีปราชญ์กวี	แผ่นดินพระนารายณ์
องค์จักรีถึงที่เก่า	ขอน้อมเกล้าบังคมบาท
พระภัทรมหाराช	ที่ไทยเรามาจดหมาย
องค์บรมสมเด็จพระราชินี	ทั้งสองสูงศรีเพริดพราย
ตั้งหนึ่งได้จากปากฟ้า	เสด็จลงมาดิน
น้ำพระทัยท่านใสแจ้ว	ตั้งหนึ่งดวงแก้วผลึกา
ทั้งธรรมะก็ล้ำเลิศ	ความรู้ท่านเจิดจรัส
มีเมตตาคุณาราชบุร	ประชาชาติทั่วธานีนทร์
ใครอาตุลดินท่านพระราชทาน	ให้สุขสำราญใจ
ตลอดเจ้าหญิงฟ้าชาย	ขอน้อมถวายได้ฝ่าพระบาท
พระยุพราชองค์ษัตริย์	มีดวงมนัสใส
ทั้งพระราชวงศ์พระราชธานี	ขอจงสุขศรีวิไล
จงเกษมใสสุขสันต์	ตลอดดิฉันนร

บทเพลงบอกบรรชราชถึงนักปราชญ์กลอนเพลงบอกของเมืองนคร

ขอเสกสรรบรรยายกลอน	ของชาวนครศรีธรรมราช
ไหว้พระธาตุแทนไตรรัตน์	ขององค์พระลัตดา
บูชาพระขึ้นมาก่อน	ต่อจากนั้นบิตรมารดา
ครุอุปฌาย์สิ้นเสร็จ	รวมเข้าเป็นเจ็ดอย่าง
ขอคลใจขอได้จง	บทร้องลงบุญมาสอง
เมื่อจะร้องกลอนไทย	ขอให้ใส่ว่าง

ขอให้ภิญโญปัญญายอด	เห็นตลกทุกท่าทาง
เพื่อจะอ้างให้โก้	ในแนวของเมธี
ต่อนั้นวันทาพระมหากษัตริย์	นับให้ถัดถัดกันไป
ตั้งแต่กรุงสุโขทัย	แดนดาววิไลศรี
ราษฎรได้เป็นสุข	ตลอดมาทุกวันนี้
จนถึงจักรีวงศ์ที่เก่า	น้อมเกล้าบังคมไท
ทั้งบรมราชินีนาถ	พระแม่ผดุนาดนิวพรรณ
ทวยได้ว่าจากสรวงสวรรค์	แต่ไม่ทราบว่ขึ้นไหน
ทั้งสองพระองค์ท่านทรงธรรม	แสนเลิศล้ำแลวิไล
เมื่อดูไปทุกทุกอย่าง	คล้ายหน่อพุทธางกูร
เรื่องประกาศเขาน่าว่ากิด	แต่ในอดีตใช้ได้
ในคำที่เรียกกันว่าไหว้	เป็นสิ่งไม่หายสูญ
เมธาวีมีคำพร้อง	จัดว่าเป็นของสมบูรณ์
ได้เกิดพูนผู้มีคุณ	ตัวเราก็อุ่นใจ
ตัวผมเพลงบอกชาวนคร	ขอเล่าไปก่อนสักครู่
เพื่อจะได้รู้ความฉลาด	ชาวนครขนาดไหน
ท่านผู้เฒ่าเคยเล่าเรื่อง	ถึงนางเรื่องบ้านนาใน
เคยปราศรัยกลอนแปดบท	ชาวเราได้จดจำ
ท่านดีเด่นอยู่ได้หลายสิบปี	พอสิ้นชีวิตก็เสียบหมด
กลอนแปดบทลุ่มจม	สิ้นสิ่งที่คมขำ
มีเพลงบอกรุ่งเรืองงาม	หลายชื่อนามท่านผู้นำ
เช่นนายขำ ขุนประดิษฐ์	ชวนกันเริ่มคิดกลอน
นายควายนาสารท่านพานรักษ์	เข้ามาสมัครเล่นด้วย
อีกนายช่วยเสมาชัย	ปากกล้าดังไกรสร
นายสุขปราชญ์ฉลาดล้ำ	กล่าวถ้อยคำอันงามอน
มารุ่นอ่อนขุนชำนาญ	รู้จักวิจารณ์ดี
ได้จดจำคำคนเก่า	ที่มีลาดเลาถือเลื่อง
รู้รุ่งเรืองเรียงประดิษฐ์	ไม่ใช่เป็นศิษย์ศรี (ศรีปราชญ์)

มีท่านเจ้าคุณแม่วงวัดท่าโพธิ์	องค์หนึ่งได้เป็นโมที
รับรศกวีเอาไว้	ทำได้เล่าให้ฟัง
เขียนเรื่องศาลาประดู่หก	กลอนท่านดังตกจากเมฆ
ฟังวิเวกแค้น	สุดแสนถวิลหวัง

บทเพลงบอกเล่าประวัติท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมมิ (ม่วง) วัดท่าโพธิ์

จะแต่งสร้างดั่งนิยาย	แต่มิใช่เรื่องชาดก
จะรื้อยกท่านเจ้าคุณม่วง	องค์นี้ดังดวงแข
เอากำเนิดเกิดปากพียง	อ่านหรือฟังไปลงแล
เรื่องพ่อแม่จะเล่า	ให้พอได้เข้าใจ
โยมผู้ชายชื่อ นายแก้ว	ถนัดแล้วไม่พูดถลา
โยมผู้หญิงชื่อแม่ดำ	เช่นคำผมปราศรัย
ตำบลบ้านหมากท่าพญา	ได้เกิดรูปาผู้เลิศไกร
ติดอยู่ในจังหวัดนคร	เนื่องมาแต่ก่อนกาล
คือพ่อคุณเจ้ามาเข้าครรรภ์	โยมหญิงท่านฝันประหลาด
ว่าท่านได้คชชาติ	แสนงามเลิศมาตรฐาน
เป็นช้างเผือกผู้ผิวพรรณ	งวงงาอบอันโอฬาร
ชนชาวบ้านต่างชม	ว่างามอุดมครัน
แต่กฤษณานั้นร้อนจิต	บายหน้าสูทิตตะวันตก
จึงขอยกระแเส	ตามคุณของแม่ฝัน
รู้สึกตื่นท่านฟื้นกาย	นั่งเสียดายอยู่ครันครัน
พอรุ่งตะวันตรงมาหา	นายแก้วผู้สามี
นางเล่าสิ้นสุบินนิมิต	นายแก้วขึ้นจิตบอกว่า
ลูกเราต้องมีบุญญา	เป็นผู้สง่าศรี
คนผู้อื่นนับร้อยพัน	ใครเลยที่ฝันได้คชี
ลูกเราเป็นผู้ชาย	ตามแบบท่านายมา
สองเมียผิวต่างหัวเราะ	ว่าบุตรเราเหมาะแน่ๆ
ไม่เชื่อคอยแลแม่ดำ	จงจำเอาไว้หนา

ถ้วนทศมาสก็คลาดคลอ	ผู้ดีท่านลอคครภา
เป็นกุมารผู้ชาย	พ่อแม่บายนเกิน
ตั้งชื่อว่าม่วงงามชวงโชติ	พ่อแม่ปราโมทย์ยิ่งนัก
สุดที่รักอยู่เคียงข้าง	ไม่มักห่างเหิน
เฝ้าเลี้ยงดูทุกคืนวัน	จนลูกชายนั้นจำเวญ
นั่งนอนยืนเดินตามพิสุจน์	เด็กนั้นก็พูดดี
หกเจ็ดขวบรู้เชิงเช่น	ท่านเคยเที่ยวเล่นกับเพื่อน
ไม่เลอะเลือนล้าล่วน	ท่านพูดได้ถ้วนถี่
เอาไปจากตัดหัวตัดท้าย	แล้วเลยขยายอย่างคัมภีร์
เรียกเพื่อนที่อยู่ใกล้เขต	มาฟังเราเทศนา
เด็กหญิงชายในท้องทุ่ง	ต่างคนต่างมุ่งมาหมอบเฝ้า
มาก้มเกล้าฟังธรรมเม	ต่างคนก้มเกศา
นี่เป็นความมหัศจรรย์	ของพ่อม่วงนั้นเป็นมา
จนชั้นชาตมคะเน	มาอยู่วัดมเหยงคณ์
เป็นศิษย์ท่านการามจุ	ได้เรียนรู้ตามเกณฑ์
เข้าบวชเนรตามวาระ	จนเลยเป็นพระสงฆ์
ท่านการามมาทำโพธิ์	ท่านก็เฝ็ดิตตามองค์
ความตกลงอาจารย์จุ	อยู่ไหนก็อยู่กัน
วันพระใดไม่สมภาร	เขามนต์ให้ท่านเทศนา
แสนปัญญาแม่นยำ	รู้จักพระธรรมชั้นดี
กระผมก็ไม่ปัญญายิ่ง	จะกล่าวแต่สิ่งสำคัญ
ผู้ถึงวันโชคชะตา	ท่านสร้างมาช้านาน
เผอิญกรมหลวงวชิรญาณ	เสด็จมาสถานนครศรี
เห็นวัดนี้ใหญ่โต	เป็นที่รโหฐาน
เที่ยวตรวจดูรอบวัดวา	เที่ยวทัศนทุกอาคาร
พบสมภารเจอปะม่วง	งามดูดวงเดือน
มีบุคลิกลักษณะ	ท่านงามกว่าพระย่อยย่อย
นับพันนับร้อยในนครศรี	รูปใดไม่มีเหมือน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	ช่างสวยติดตาเลือนเลือน
ทรงตั้งเตือนว่าไปบางกอก	เราไม่ได้หลอกหลวง
ไปอยู่วัดมกุฏกษัตริย์	ตั้งปฏิบัติพระศรี
วันโชคดีขึ้นเมื่อใด	จะได้เข้าเฝ้าในหลวง
เจ้าคุณพิงใจขึ้นหวิบ	ตั้งน้ำทิพย์มารดทรง
นี้รักหวงก็ต้องตาม	ลาทำงานการามจุ
เข้ากรุงเทพล่องเสพสุข	คำรุ่งรุกเรียนไม่น้อย
ไม่ต่ำต้อยไม่ดิ่งตูด	เคารพในหมวดหมู
อยู่สี่ปีได้สี่ประโยค	ทางธรรมทางโลกรอบรู้
เลื่อนเข้าสู่ชั้นมหา	จัดเจนทางบาลี
อำนาจบุญเป็นตบะ	ทราบถึงพระมหाराช
ท่านประพาสวัดมกุฏ	เห็นสงฆ์วิสุทธิศรี
พระทรงใต้ตามกิจจา	ว่าเกิดมาร่วมเดือนปี
พระภูมิโสมนัส	ขึ้นขอบพระหทัย
ตั้งเป็นศิริธรรมมุณี	ว่าท่านนี้กลับท่าโพธิ์
ว่าปัญญากระพือเฟื่อง	ชาวบ้านคงเลื่อมใส
พอดีท่านการามจุ	ท่านดับสู่ปรโลกไป
เจ้าคุณครรโลกกลับมา	ทำศพท่านอาจารย์
พระศิริธรรมมุณี	ท่านสร้างความคิดไม่ขาด
แสนสามารถทางธรรม	ตั้งอยู่ในกรรมฐาน
การพัฒนา ยิ่งกว่าชน	ประเดี๋ยวทำถนนสร้างสะพาน
กฐินทานท่านปล้ำปลุก	เที่ยวทอดไปทุกปี
ศาลาสรางไว้ก็หลายแห่ง	เจ้าคุณจัดแจง
ซึ้งดลคลองคดให้ตรง	ไหลลงชลาศรี
อยู่ไม่ช้าพลันขึ้นราช	ท่านผาดขึ้นเทพกวี
ท่านคิดดีสร้างโรงเรียน	ได้ดาษเตียรแดน
วัดท่าโพธิ์ตั้งลงก่อน	วัดพระนครตั้งที่หลัง
แล้วจัดตั้งที่ปากพูน	ขึ้นให้จำรูญแสน

นามชื่อวัดศรีมงคล	ในถิ่นนั้นชนชาติแคลน
ที่เขตแคว้นศรีมงคล	แขกไทยอยู่ปนกัน
ต่อไปนั้นวัดปากิว	ที่ตั้งอยู่ทิวแถวไม้
ท่านสร้างให้เพราเฟริศ	ปากิวก็เจิดจัน
วัดปากิวนั้นสมภาร	เขาสื่อว่าพ่อท่านจันทร์
ฉายานั้นชยเสโน	รูปร่างท่อนโลภี
ทุกโรงเรียนประชาบาล	ท่านบริหารหลายแห่ง
ลำบากแรงให้รอ	จบลงเพียงป.สี่
กลับหันหลังมายังเมือง	หลายราวเรื่องคิดมากมี
ให้บุรีชาดมัธยม	ยังขาดอุดมการ
ขอตั้งโรงเรียนเบญจมะ	ต่อพระชาติติยะเรื่องเดช
พระนเรศให้สมรัก	เจ้าคุณสมัคครสมาน
แต่เดิมตั้งขึ้นท่าโพธิ์	แต่ยังไม่โหฬาร
มาตั้งสถานหน้าเมือง	เจ้าคุณอบรมหลายแห่ง
ที่ทำวังตั้งข้างถม	เจ้าคุณอบรมหลายแห่ง
เที่ยวขอมแปลงจบขจร	จังหวัดนครศรี
จนเลื่อนขึ้นธรรมโกษาจารย์	โด่งดังสะท้อนธานี
ด้วยเกิดกรณีสหชาติ	กับพระนรินทร
เบญจมาราชูทิศ	องค์พระบพิตรอุทิศให้
โชคดีได้มาเมืองเรา	สูงยิ่งภูเขาชร
โรงเรียนกัลยาณี	ได้เกิดมีในนคร
ชนต่างดอนชาติต่างด้าว	เขาสั่งให้ชาวไทย
อึ้งคำยท่ายท่านอุทิศ	ด้วยการสนธิใจแน
เป็นเจ้าแห่งหนองเปิด	ดังเพชรที่ดวงใหญ่
เหมือนสร้างแทนให้เจ้าคุณ	ด้วยท่านมีบุญเกินไป
นิกะไรมักประสบ	ท่านได้ครบครัน
ประการหนึ่งจะขออ้าง	คุณท่านสร้างที่น้ำขาว
เป็นโรงยาวยึดไป	ตั้งอยู่ในไพรสณฑ์

ถึงเดือนสามแรมแปดค่ำ
 มาทุกวันยิ่งเจริญ
 เมื่อกลางคืนแรมเจ็ดค่ำ
 มากล่าวกลอกตอกลอนกัน
 คนไหนดีมีฉลาด
 ช่างฝ้ายไหนที่พ่ายแพ้
 นักรรรมะก็พูดกัน
 เจ้าคุณท่านตัดลิ้นมา
 ด้วยท่านมีปัญญาญาณ
 ตาเห็นทั่วพระธรรมจักร
 ประการหนึ่งนักกวี
 ใครฉลาดท่านจดจำ
 หนึ่งนายเรื่องบ้านนาใน
 ตายไปนานไม่น้อย
 ต่อนี้มามีเพลงบอก
 ขุนประดิษฐ์ชื่อขจร
 ปรีชาควายนายพานรักษ์
 บทกลอนนี้เจ้าคุณม่วง
 ขุนชำนาญท่านหนึ่งกัน
 ท่านร้อยกรองไว้อภิปราย
 ภายหลังกวีเกิดปากพั่ง
 แต่ต้องแพ้คนไฉ่ฉิ่ง
 มีนายรุ่งบ้านทอนช้าง
 คู่กันกับเนตรวัดจันทร์
 ท่านเจ้าคุณท่านกล่าวเหตุ
 คู่กันไปกับนายปาน
 เรื่องยกตนลงหม่มท่าน
 เป็นเสนียดติดอยู่
 ปาวคนมาทำบุญกัน
 นักบุญแสนเพลินใจ
 ท่านให้น่านักเพลงบอก
 ฟังเสียงสนั่นไหว
 ตีพิณพาทย์ส่งเพลงไป
 ที่หลังค้อยแก้ตัว
 เข้าถึงชั้นปรมัตต์
 ครั้งครั้งก็น่าหัว
 น้ำใจบานดังดอกบัว
 รู้เห็นในหลักการ
 เกิดนครศรีธรรมราช
 ไว้ทุกคำชาน
 แปกบทไวแสนเชี่ยวชาญ
 ราวราวลึกร้อยปี
 กล่าวกลอนออกประกอบกิจ
 จังหวัดนครศรี
 ล้วนแต่เป็นนักกวี
 จำไว้ในดวงแด
 คนสำคัญมีอยู่สอง
 เดียวนี้ได้เผยแพร่
 รอดหลุดดังเหมือนเสียงแตร
 ปานบอดเขาพังไกล
 บทกลอนสลับสลายดับ
 จนท่านชีวาวาย
 ว่านายเนตรไม่แพ้ใคร
 จนท่านชีวาวาย
 เรื่องนี้เป็นกรณ่าเกลียด
 ในโลกไม่รู้หาย

เจ้าคุณท่านรัตนรัช	ท่านบัญญัติสอนผมไว้
เพิ่งทำลายจากโลกสอง	เมื่อแปดสิบสองปี
ว่าอย่าย่อพอฟังรู้	ไม่ใช่ว่าผู้บัณฑิต
เนตรยังคิดว่าตัวอ่อน	ในเมืองนครศรี
จำเรื่อบทวาริกบุญ	ผู้มีคุณบุพการี
บำเรอศรีบำรุงศักดิ์	ไว้ให้พวกนักกลอน
เขวชวนผลไว้ใช้	ก็พานี้ให้วัยรุ่น
จึงเบิกบทจำแบ่งบุญ	ตามแบบเจ้าคุณสอน
กลัวจะสิ้นกลิ่นจะสูญ	ไม่สมบุญอย่างเก่าก่อน
นี่กะท่อนนอนตะท้าน	อายุก็นานครบ
แปดสิบสี่ปีครบเสร็จ	รอกอยนายเพชรฆาต
คงไม่คลาดคาดไม่แคล้ว	แน่แล้วทำลายชันธุ์
รู้ว่าที่วัดท่าโพธิ์	ว่าเนตรโชว์เจ้าคุณกัน
จึงเสกสรรจิตส่งส่อง	ลงเป็นทำนองใน
ดวงกุศลเข้าสู่	ตายแล้วเกิดเป็นหมู่ปราชญ์
เห็นธรรมชาติตามพิชิต	อย่าเที่ยวตะจิตไหว
อยู่เป็นพาลอย่าหาญพบ	ให้หลีกหลบซึ่งโทษภัย
คำปราศรัยหมดมี	หมดลงเพียงนี้เลย

บทเพลงบอกเกี่ยวกับตำนานพระบรมธาตุ

ก่อนแต่บรรยายยกมือไหว้พระธาตุ	บรมนาถโลกเชษฐ
มาตั้งเหนือเศศให้เฟื่องฟู	ย่อไหว้พระครูสอน
ท่านรัตนรัชมนูนี้	เป็นกาที่จังกวัดนคร
เคยได้สั่งสอนเสกสรรค์	กระผมขอบรรยาย
บิตรมารดาพระมหากษัตริย์	มาช่วยกำจัดทุกไซ
ให้ดวงปัญญาไหลเชี่ยว	ออกเป็นเกลียวสาย
วันนี้ผมร้องสนองศิลป์	เป็นศิลปินชาวบักชีได้
ทุกนางนายยอดองศ์	ฟังกันให้จงดี

เป็นศิลป์เก่าของเราชาวนคร
 ให้รู้ประดิษฐ์ทุกตอน
 กระผมเนตร ชลารัตน์
 เช่นท่านศรีปราชญ์เมธา
 อีกท่านข่อย่ากลอนคือสุนทรภู่
 รสกวีวิเศษคงอยู่
 แม้นสิ้นชีวิตท่านยังเชื้อ
 ได้เกิดใกล้ชาติตติเยศ
 ผมมานั่งร้องเสนาศิลป์
 จะเก็บเอารสเอหาชาติ
 เหนือได้กลางไม่ลือท้าว
 มาโรยร่วงไปเสียเปล่าเปล่า
 เดชะอนิสต์สองคีนิสัย
 ทุกทำนองเรื่องราว
 ยอไหว้คุณพระรัตนตรัย
 บิตุรามาตุเรศ
 สรรพภัยได้ไปสูญ
 กล่าวบทกลอนให้เรื่องรอง
 ทั้งทวยไทยและเทวฤทธิ์
 จงบันดาลให้ผมกล่าว
 ขอให้ข้าปรีชาธรรม
 ทั้งพุทธโอวาท
 จะว่าสิ่งใดที่ผมพินิจ
 ให้สุนทรภู่ที่คล่อง
 เดชะบุญท่านเจ้าคุณม่วง
 สูสถานพิมานแก้ว
 ท่านเจ้าคุณพระองค์นี้
 นำใจศิษย์สมัครเล่น
 อาจารย์พร้าสอนเหล่าศิษ
 ตลอดนครศรี
 ยังไม่แน่ชัดว่าเป็นกวี
 สมัยพระนารายณ์
 ทั้งสองเขตชูประเทศ
 ดุจดั่งเสือที่มีลาย
 ดุจดั่งเสือที่มีลาย
 ผู้เจ้าประเทศไทย
 กล่าววาทีนกลอนสดสด
 ไม่ได้ขนาดไหน
 ดุจดั่งดอกบัวที่บังใบ
 เป็นเหยื่อของเต่าปลา
 ขอให้ดวงใจโลสอง
 ที่ผมมากล่าวหา
 ยอดเยี่ยมยิ่งใหญ่ในโลกา
 ท่านผู้เกิดเกิดกาย
 อย่าได้มีมูลมัวหมอง
 ถ้อยคำละอองกาย
 ที่ท่านสถิตใกล้ใกล้
 เรื่องราวไปตามกลอน
 ให้ปราดเปรื่องซึ่งคำพระ
 ซึ่งท่านประสาทสอน
 ขออย่าได้ผิดคำกลอน
 อีกทั้งวงวไว
 พ่อได้ลาล่วงโลกกลับแล้ว
 ในที่อันแววไส
 เป็นที่บำรุงโลกัย
 ในกตัญญู

ชื่อธรรมะพระวินัย	ท่านกล่าวออกไปเพียงแท้
ทั้งอรรถทั้งแปลสารพัด	ไม่เคยจะขัดขวาง
ได้แนะนำกระผมเนตร	ให้รู้เหตุเห็นทุกอย่าง
รู้เรื่องทางบิกษุได้	สุดแสนสบายใจ
ชอกศกัญญกตเวที	ที่ผมมีจึงเป็นคุณเลิศ
เป็นบ่อเกิดนำหนทาง	ให้ผมสว่างไสว
การศึกษาจังหวัดนคร	โบราณแต่กาลก่อนไกล
โรงเรียนไทยเลิศล้ำ	เจ้าคุณท่านนำมา
โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	พระองค์ประสิทธิ์เป็นการบุญ
พระเดชพระคุณจงรัก	ต่อท่านเป็นหนักหนา
สหชาติกับพระองค์	ชาติเดียววงศ์รัชกาลที่ห้า
มีบุญญาภิญาญเยี่ยม	ใครเหลยจะเทียมทัน
เป็นยอดกวีที่ดีเด่นสุด	ทั้งกฤษบุตรและธิดา
ได้รู้ภาษาไม่ระวาง	บรรเจิดแจ่มจัน
จัดว่าเป็นพ่อชาวเมือง	ทั้งบททั้งกลอนสารพัน
ท่านเลกสรรมากกล่าว	ให้ศิษย์ได้เข้าใจ
เนตรเองตั้งมั่นนับถือ	พระผู้เลิศลือในแดนด้าว
ทุกคำเข้ามามีเกียรติ	ให้เนตรได้เย็นใส
จะกล่าวสรรพระดับกลอน	วากยวิอักษรไทย
ขอให้โลประรูปร่าง	เมื่อกล่าวโคจรกลอน
ขอจบคำรำประกาศ	จบคำอภิวัตพระคุณครู
จะอภิปรายดูเป็นหลัก	ในเรื่องของอักษร
กล่าวเพลงบอกเป็นลำดับ	สำหรับเมืองนคร
ครั้งแต่ก่อนท่านผู้เฒ่า	ที่เขาได้เล่ากัน
จังหวัดนครศรีธรรมราช	แต่ก่อนเรียกหาดทรายแก้ว
คูวาวแววสารพัด	ดังเทพมาจัดสรรค์
ทะเลรอบเป็นขอบวง	เดิมเป็นแดนดงวานวัน
มีเรื่องสำคัญซ้ำจะเล่า	ให้ท่านได้เข้าใจ

มีพี่น้องสองเรา	ท่านได้นำพาองค์พระธาดา
มาถึงหาดทรายแก้ว	แดนนี้ที่แววไส
แล้วฝังไว้ในทรายกรวด	แสงนั้นพุ่งพรวดขึ้นไป
สว่างไสวสุดสกา	แดนด้าวไพยมบน
ยังมีพระอรหันต์	ให้อุบัติพลันรุ่งดังแสงโลม
ท่านเหาะผ่านลอยโคม	พื้นไพยมมา
หยุดลงไหว้พระทันตธาดา	ที่หาดทรายอ่อน
ทั้งสองกรสมคะเน	ตั้งขึ้นเหนือเกศา
ครั้งนั้นและยาวเรศ	นางค่อยสังเกตแลมา
นางเหมชาลาณารี	แสนจะดีใจ
พร้อมทั้งพระทณูมาร	มานั่งกราบกรานขอไหว้
จึงอภิปรายทุกข์เข็ญ	ท่านได้เป็นไทร
ข้าพเจ้าไม่รู้จัก	สุดที่จะทักกล่าวไป
ท่านเป็นอะไรอย่าหลอก	ขอเชิญได้บอกมา
ส่วนพระอรหันต์	จึงรำพันเล่าจบ
เป็นชีณาสพจนแจ้ง	วันนี้แสวงหา
เป็นบุตรของพระตถาพจ	เล่าให้หมดที่มีมา
พอเห็นว่ามีพระญ	สุดแสนสวาทเกิน
จึงลามามนัสการ	ยังที่สถานที่นี่
แสนเปรมปรีดิ์ทุกอย่าง	ไม่มีจะห่างเหิน
จะบอกเจ้าผู้ประเสริฐ	เจ้าจงจะเพลิดจะเพลิน
จงจำเรียววิวัฒนา	ตลอดกายหน้าไป
สถานที่นี้กายหน้า	จะมีภาราโสภาส
ชื่อนครศรีธรรมราช	ตัวเจ้าอย่าหวาดไหว
มีกษัตริย์จากลงกา	สถาปนาขึ้นไป
จงตั้งใจทำความดี	กายหน้าจะมีแว
ครั้นต่อไปในกายหน้า	เจ้ากลับจากลังกานิเวศน์
จงบอกเหตุล้าเนา	เอาไว้เป็นเถาเถว

จะมีกษัตริย์จากหงสา	ท่านผู้ปรีชาวิเวกแวว
ศรัทธาแล้วล้ำแลเลิศ	เป็นผู้ประเสริฐรุกรูจขน
จะมาสร้างองค์พระบรมธาตุ	ที่บนชายหาดแห่งนี้
ดูโศภีสิ่งบังเกิด	เป็นที่ประเสริฐผล
พระยาศรีธรรมโศกราช	จำหยุดเบื่องบพยุคล
พอลิ้นอุบลเกรา	เสด็จคลาจร
เหมษาลาทณกุมารเสด็จถึงลังกา	แล้วหวนกลับหลังมา
เหมือนอนุศาสน์ของท่าน	ที่เป็นอาจารย์สอน
นางเจ้าฝั่งธาตุที่หาดทรายแก้ว	ฝั่งแล้วในดินดอน
ดวงสมรگانดา	สุดสิ้นชีवालัย
ครานั้นพระยาศรีธรรมโศกราช	ค่อยลีนลาศจากที่
หงสาวดีคือ	แดนค้ำขันโตใหญ่
กับบาคูอีกสี่คน	จะบอกยุบลให้เข้าใจ
รีบครรไลลงนาวา	จากหงสาวดี
ได้มาก่อนพระบรมธาตุ	เอาไว้ที่หาดทรายนั้น
เป็นที่สำคัญอาไฉ	ตั้งเมืองทำวโกสัย
แล้วให้มีการงานฉลอง	พอเป็นทานองที่มี
ทั้งมโหรีขับขาน	เข้ามาประสานเพลง
ตั้งชื่อศรีธรรมราช	ท่านประกาศชื่อไว้
แสนเจิดฉายไพเราะ	ชื่อเสียงก็เหมาะเหมง
วัดโดยสูงสามสิบเจ็ดวา	องค์พระธาตุน่ายำเียง
เป็นที่เกรงพระบารมี	สุขแสนทวีในดวงแด
ให้สมโภชอยู่เจ็ดวัน	มีเล่นกันต่างต่าง
มีสิ่งบันเทิงทุกอย่าง	ต่างคนไม่ห่างแห
หนังโนราก็มา	มีทำเพลงปี่นำเสียงแตร
สนุกแลแลล้ำเลิศ	เมืองเราประเสริฐครัน
สมัยหลังมีนักกลอน	คนนี้แหละก่อนใคร
ชื่อว่าเรื่อนานา	ใครใครก็ชมขวัญ

ด้านแปดบพมีรชชาติ	เลิศกว่าปวงปราชญ์ทุกวัน
เป็นคนสำคัญปากคมกล้า	อยู่แถวบ้านนาใน
นายเรื่องล่งลับแล้ว	หมดวีแววแปดบพ
จึงตั้งกฎแรกเริ่ม	ของดั้งเดิมเสียใหม่
ทั้งเพลงบอกออกเจรจา	ในนครฯของเมืองไทย
แสนศรีวิไลเมืองเรา	บังเกิดนายปรีชา
ขุนประดิษฐ์ปรีชาควาย	ท่านผู้มีรายเลิศนัก
ยังอีกหนึ่งท่านพานรักษ์	รุ่งโรจน์กันหนักหนา
นายข้าและขุนประดิษฐ์	ชื่อเสียงท่านติดต่อมา
เรื่องปัญญาแคล้วคล่อง	ว่าไทรก็ว่องไว
มีอีกท่านนายสุขปราชญ์	เป็นคนฉลาดเฉลียว
ฝีปากสุรรินทร์ดังกะทิงเปลี่ยว	ลือกันไม่หวาดไหว
ขุนชำนาญนายมั่นคง	ความรู้จรงใจ
ล่งครรรโลลอยลิบ	ไปได้หลายสิบปี
แต่บทกลอนสั้นทั้งหลาย	มาหยุดได้วัดท่าโพธิ์
เจ้าคุณม่วงผู้ใหญ่โต	เยี่ยมไอวิไลศรี
ถ้าพูดถึงเพลงบอกไทยนั้น	รุ่งเรื่องเชิดฉันทันพันปี
ต่อมาจนถึงเดี๋ยวนี้	เพลงบอกยังศรีวิไล
ในแคว้นแคว้นแดนปากน้ำ	ชื่อเสียงโด่งดังเหลือหลาย
เพลงบอกรุ่งคล่องควาย	ท่านได้ปราชัย
ฝีปากท่านแหลมคม	เกลากลอนได้สมใจ
ใครต่อใครยกนายรุ่ง	ชื่อพ่ายพุ่งขึ้นครัย
ถัดนั้นมา มีนายรอด	เพลงบอกยอดเยี่ยมเอก
เกิดที่บ้านบางตำเสก	กลั่นกลองเอกขยัน
มีฉายาว่ารอดหลอ	จะเล่าแต่ข้อสำคัญ
ต่อแต่นั้นชื่อโด่งดัง	สุดที่เขาพังไกร
มีนายปานชีช้าง	ฝีปากช่างวิเศษ
แต่หาไม่ดวงเนตร	ช่างวิเศษใหญ่
ได้ประชันกับรอดหลอ	เล่าสืบต่อต่อกันไป

จนชีवालย์ของนายรอด	นายรุ่งถึงวอดวาย
ที่โน่นถิ่นอินทรี	แหล่งกวีชอน้อมเกศ
กระผมคือนายเนตร	มีเจตจำนงหมาย
ท่านพระคุณม่วงท่านรู้จัก	มีงานแล้วมักจะใช้
ต่อปากกับนายปาน	ผู้มีฝีปากชาญชัย
ถ้านับครั้งสิบครั้งกว่า	จนนายปานลีลาไปเมืองแก้ว
ล่องลับแล้วเมืองสวรรค	ดูขสันต์ไส
ทั้งพ่อพระคุณแม่วงก็ลาลับ	สังขารดับล่องไป
ชีवालย์ท่านลอยล่อง	คงได้แปดสิบสองบาท
ยังมีเนตรเวทนา	ร่างกายชรามากแล้ว
คงไม่แคล้วปลดเปลื้อง	ล่องลับไปเมืองผี
เป็นเพลงบอกที่แน่ชัด	แม้จะไม่เทียมหัดปวงกวี
แต่ชื่อมีรุ่งโรจน์เรือง	ครั้งหนึ่งในเมืองคอน
ขอตัดเดือนเหล่านุชน	คนที่เกิดมาภายหลัง
ใครมุ่งหวังเรื่องเพลงบอก	ฉันไม่ยอมนอกจะสอน
ไม่ปิดบังอำพราง	แนวทางกลอนอันสุนทร
เพลงบอกจะได้ถาวรเรื่องสวัสดิ์มัน	ชั่ววันวันครีกาล

กลอนเพลงบอกเรื่องนกกระจาบ

จะแต่งสร้างตั้งสาเรศ	ยกนิเทศในชาติก
พระยานกาคัย	ทำรังในไพรศรี
นกกระจาบทั้งสองรา	ทำรังในป่าหลายปี
สองปีกชีอาคัย	มีลูกอยู่ในรัง
วันหนึ่งสุกโพธิ์สัตว์	บอกศรีสวัสดิ์ตีนก้อง
แตกแสงทองที่จะไป	จากเจ้าตั้งใจหวัง
เมื่อวันก่อนพี่ไปปะ	พบกับสระปทุมมัง
บัวนั้นตั้งจะเบิกบาน	นึกว่าไม่นานวัน
ในวันนี้คงมีลาภ	ที่จะไปคาบเกสร

แสนอวรณ์เสียจริงจริง
 นางนกว่าเชิญเกิดผัวจำ
 ต่างลากันด้วยใจถวิล
 พบโกสุมประทุมมาศ
 พ่อปักชินทวนแห
 ลืมสติไม่ดูหวัน
 บุษกรหับกลีบไว้
 อยู่ข้างหลังเกิดไฟป่า
 นางวิหคบินไปมา
 คอยหาผัวไม่เห็นกลับ
 อัดคีย์แรงกว่ากรด
 นางนงน้อยนั่งโคก
 น้ำตาอาบเมื่อตกอับ
 อยู่โดดเดี่ยวเปลี่ยวกายา
 จนอาทิตย์ตั้งแสงอุ่น
 วิหคบินมารัง
 พ่อทนน้อยค่อยแอบอิง
 ดอกอุบลมันหับกลีบ
 ไข่ลูกอ่อนและรักรัก
 เรียมนึกแล้วว่าแก้วพี่คอย
 เป็นเวรจริงประจักษ์
 นางนงฟังคั่งแค้นจิต
 น้อยหรือพี่หลอนหลอก
 ปทุมวันจันเห็นหมด
 หาให้จบภพตรี
 ไปเขยชูเคียงคู่ซิด
 กลับปราศรัยแก้ตัว
 พ่อทนกล่าวเราควมว่า
 เจ้าใจน้อยไม่ฟังคำ

เจ้าอยู่เกิดมิ่งขวัญ
 อย่าให้ข้าจะคำพลัน
 แล้วนงน้อยบินจร
 ปทุมชาติมีกลิ่น
 หลงเคล้าดวงเกสร
 พระสุริยันสิ้นแสงอ่อน
 พ่อทนไม่ได้ไป
 ดิตรามมาใกล้รั้งนง
 ใจโหยหาคว่าไขว่
 ตะวันก็รับเมรุไกร
 ไหม้ลูกจนหมดครึ่ง
 ตามประสานกกระจาบ
 คอยผัวไม่กลับหลัง
 นางเที่ยวพะว้าพะวัง
 เยี่ยมยอดคุณธรร
 เห็นนางเมียนั่งเศร้าสร้อย
 เคียงแม่มีงสมร
 พี่จึงไม่ได้รับบินจร
 ม้วยไปด้วยอัดคีย์
 ตัวพี่ละห้อยโหยหา
 แล้วน้องนางปักซี
 ตั้งไฟพิชเฆกายี
 เอาเรื่องมาบอกใคร
 เท่ากรรตเหมือนคำพี่
 มันยังอยู่ที่ไหน
 กลิ่นนั้นติดมิจางไป
 ว่ากลิ่นดอกบัวทอง
 น้อยหรือกานดาไม่เชื่อถ้อย
 ที่ตัวพี่รำสอนง

ยามเจ็บไข้ได้แต่ข้า	เที่ยวหาเหยื่อมาเลี้ยงนางน้อง
เฝ้าปกป้องให้สุขเกษม	เมื่ออย่างเข้าเหมมันต์
ยามฝนตกเฝ้ากกกอด	พี่ไม่ทอดพี่ไม่ทิ้ง
เล่าข้อความกันตามจริง	ไม่เชื่อหรือมีขวัญ
นางนกว่าข้าจำได้	เรื่องที่เคยยกยอคู่กัน
ทุกคืนวันแสนปลานปลืม	ไม่เคยจะลืมคุณ
ที่หลอนหลอกพูดออกตัว	ว่ากลีบดอกบัวบังไว้
มาพูดได้คำโลเล	ช่างใจเกสกุล
วันนี้ข้าขอลาตาย	ยอมให้เพลิงไหม้เป็นจุน
จะบาปบุญก็ตามใจ	ข้าขอบรรลัยลาญ
ตะโกนกร้องร้องเรียกนก	บรรดาวิหคที่นี้
อยู่จงดีเถิดอย่าทุกข์	ขอให้สนุกสนาน
ข้าขอตายทำลายตัว	เหตุด้วยผัวมาเป็นมาร
ทุกทุกท่านจงสำเร็จ	มีความประเท็งใจ
หากเกิดไปในชาติหน้า	ขอตั้งสัจจาเอาไว้
เรื่องผู้ชายขอเลิกพัน	ไม่พูดกับคนไหน
แล้วปีกษาดลาร้อน	เข้าสู่กลางฟอนไฟ
ด้วยน้อยใจเยาวลักษณ์	ม้วยลงในอัคคี
เหลือแต่พระยาสุกณเรศ	สุดแสนสมเพชกน้อง
เจ้าคู่ครองปลดเปลื้อง	สูญชีพไม่เมืองผี
พูดเท่าไรเจ้าไม่เชื่อ	นี้แหละเป็นเชื้อเวรี
หาว่าพีนั่นอกจิต	ไม่เชื่อสักนิดเดียว
ข้าสาบานประจานขาด	ถ้าเกิดไปชาติหน้าได้
กับผู้ชายเลิกคบแน่	เจ้าไม่ขอแลเหลือย
ที่จะต้องจาบัลย์	ต้องโศกศัลย์อยู่แต่เดียว
ต้องเร็ดเรียวโรยรา	จะผินไปหาใคร
ขอตายตามด้วยความรัก	ไม่อยู่ให้หนักโลกห้ำ
สิ้นชีวาที่ล้ำเค็ญ	ตามแต่จะป็นใจน
ขอให้เจอวิحنางนงน้อง	ได้เป็นคู่ครองทุกชาติไป

ถึงเจ้าไม่พูดกับใครขอจงพาที่	กับตัวของพี่ชาย
ว่าแล้วหลูปีกความโคก	ไปปรโลกตามนกน้อง
สองตามองเปลวอัคคี	มุ่งเอาตามที่หมาย
บินเข้าสู่กองไฟกัลป์	ชีพดับชั้นธวัชววย
ชาติก่อนได้เอาสัตว์หึ่งเป็น	กรรมนี้ได้เห็นจริง
พวกสตรีมนุษย์เรา	ที่ยังเมาจากัดค้นหา
เมื่อยามโกรธเกรี้ยวขึ้นมา	ตั้งผีห่ามาสิง
การหึงผัวบอกให้ทราบ	ตั้งแต่นางนกจาบเจ้าประวิง
เพราะรักยิ่งดูตึง	จึงได้หึงอยู่
ทุกบ้านช่องมักอุนววย	เพราะเหล่าผู้ชายก่อเหตุ
ว่ากันถึงเปรตถึงผี	เดี๋ยวนี้ยังมีฐ
ไม่เท่าแต่ลูกป่าปาน	ไม่เท่าแต่หลานลุงชู
ผัวมีคู่ภริยารัก	ไม่ชอบแต่สักคน
นิทานข้อจะต่อไป	ถึงนางนกไพรที่สิ้นชาติ
บุญนางทวิบาทเคยสร้างมา	สุดแสนสถามล
เกิดเป็นธิดามหากษัตริย์	ท้าวพรหมทัตเจ้าสากล
นฤมลท้าวพรหมทัต	ชื่อพระนางสัจจา
ท่านท้าวสองครองธานี	พาราณสีนิเวศ
ทั่วประเทศคนไม่ทุกข์	ล้วนแต่ความสุขา
ทั้งสององค์ทรงธรรมเม	มีนุพเพกตบุญตา
เกิดธิดาแสนประไพ	เลิศวิไลวรรณ
สองทรงศักดิ์เธอรักใคร่	งามเหมือนดอกไม้เมืองฟ้า
พระชัตติยาเกลี้ยงกล่อม	เฝ้าแต่ถนอมขวัญ
กับบุรุษเพศไม่เจรจา	พระคิดขึ้นมาทรวงตัน
จนกระทั่งชันษา	ก็ย่างสิบห้าปี
สองกษัตริย์ยังขัดข้อง	จะหาคู่ครองให้ลูก
คิดไม่ถูกท้าวพรหมทัต	พระองค์แสนบัดสี
วันนั้นเข้าห้องไสยา	แอบองค์พระราชินี
พลางพาที่ถึงลูกสาว	ผันหน้ามาเล่ากัน

ว่าเกษตรของเรา จะเป็นสาวแก่เสียจริงจริง ไม่พุดกับชายใด พวงสาวสาวทุกวันพุดเชียว นางว่าน้องก็แสนวิตก ถ้ากรรมวิบัติให้ล้มตาย ถ้าพรหมทัตจึงตรัสว่า จากสากลตีฆ้อง ว่าหนุ่มใดความรูดี หากบังอรกล่าวสาร ย่อย่อว่าใช้เสนา หนุ่มหนุ่มป่าวป่าวขึ้นประสาท จะกล่าวถึงพ่อนก คุณความดีดีตป่างๆ ไปเกิดเป็นบุตรเศรษฐี เศรษฐีนั้นอยู่ธานีทร์ ชื่ออย่างใดในชาติก ใครคิดรื้อหาข้อความ แต่บุตรท่านชื่อสรรพสิทธิ์ ไปอยู่เมืองดักสินลา ถอดดวงใจใส่ไม้เท้า พุดออกมาชนฟังแจ่ง ถอดใส่สัตว์จัตุบาท เรียกแล้วขานตอบมา เมื่อวันนั้นเข้ากราบลา กราบตรงเท้าของตราพรหมณ์ เวทคุณผู้มีเดช เล่ายุบลเกิดขวัญใจ	สวยเหมือนบิดาแม่ ช่วยคิดเกิดมิ่งขวัญ ที่ทุกซัระทมในทรวงครัน เสมือนกับเกลียวชล ด้วยมรดกองค์กษัตริย์ ลูกเราไม่ได้ผล ที่จะใช้เสนาสองคน ให้มันไปร้องป่าว ให้พาทีกับเกษตร ได้แต่งงานกับลูกสาว ออกจากพาราร้องกล่าว ไม่เคยจะขาดวัน ครันตายตกจากโลกนี้ ที่เคยได้สร้างสรรค์ ทรัพย์มากมีทุกสิ่งอัน นามเมืองมิตถินลา เขาไม่ยกมากล่าวชื่อ ไม่ต้องจะถามหา เชียวชาญวิทย์เรื่องคักดา เรียนรู้กับอาจารย์ ช่างรู้กล่าวเป็นภาษา ยามเมื่อแสดงสาร บึกษาชาติโยทยาน ฟังเช่นภาษาคน ต่อผู้อาจารย์เฒ่า ครบถ้วนทั้งสามหน จึงถามเหตุบัดเดี๋ยวดล เจ้าจะไปไหนกัน
--	--

หน่อชินสีห์ชูลีหัตถ์	จึงกล่าวอรรถกับพราหมณ์เฒ่า
ว่าข้าเจ้าขอกลับไป	คืนยังไอศวรรย์
ตาพราหมณ์เชิญเลิศชาย	รู้มากมายทุกสิ่งอัน
เครื่องป้องกันของลูก	มีพร้อมทุกท่าทาง
ตาอวยพรตามพุทธโธ	ว่าจัดตาโรครรมา
จะเดินป่าเจอสิงห์สัตว์	มันไม่สู้ชู้ตขวาง
สรรพสิทธิ์ครั้นออกมา	จากคามาสดถานกลาง
หมายเอาทุ่งมุ้งเอาทาง	มานพเยื้องย่างเดิน
เห็นทางเกวียนคู่เตียนตา	หนทางค้าของพานิช
หมายเอาทิศจิตสว่าง	พระไม่ระคางเงิน
ตะวันใช้ราวป้ายสอง	พียงนกร้องก้องพะเนิน
พลอยเปล็ดเปล็นด้วยปักษา	จำพวกทมิชากร
มยุเรศร้องก้องป่า	มยุรีบินมาหาคู่
นกเขาคู่นั่งชันรำย	เกาะอยู่บนไม้ขน
กางเขนเขาจับช้อยเตี้ย	นกตัวเหมียแอบลูกอ่อน
กึ่งกระทอนพระยาลอ	พาคู่มาคลอกัน
นกกะลิงจากกาหลง	กะลิงลงมาหาเหยื่อ
คาบมาเมื่อให้ลูกอ่อน	ได้แล้วรีบผ่อนผัน
นกเขียงจับต้นเอื้องร้อง	พียงคิกคะนองไนไพรวัน
พระสุริยันต์ไกล้อสดง	พระพันจากหงพี
เทวดาเข้าดลจิต	ให้หลงผิดหนทางบ้าน
พระยอद्यูณเรอเดินมา	ถึงเมืองพาราณสี
เสียงโฆษณาสะเทือนก้อง	ย้างหามฮ้องมาเที่ยวตี
จึงพาที่เข้าถามบ้าง	ว่าเรื่องเป็นอย่างไร
พระทรงศิลาปี่หนอนรินทรนาค	จึงกล่าวประภาษไต่ถาม
ว่าท่านหามฮ้องตีลั่น	พียงเสียงสนั่นไหว
แจ้งเหตุความตามสำเนา	จงบอกเราให้แจ้งใจ
เสนาในจึงเล่าเนื้อความ	บอกเรื่องไปตามตรง

ว่ากรุงกษัตริย์ท่านตรัสใช้	ฟังอภิปรายเพียงย้อยอ
ถามว่าพ่อไปไหน	จึงออกมาจากไพร่พระหง
ท่านมีวิชาอย่างใดบ้าง	จะได้พูดกับนางอนงค์
ถ้าตกลงนางกล่าวพร้อม	ท่านยกให้ครองวัง
สรรพสิทธิ์เรื่องวิทย์เวท	ได้ฟังเหตุเสนาเล่า
ฤดีทำวโลดโคดดิ้น	มีความตวิลหวัง
ว่าเราหนอขออาสา	ต่อพระราชผู้ครองวัง
เสนาฟังจึงนำหน้า	เข้าสู่พาราพลัน
มีธุระอันใดเล่า	เจ้าจึงได้เข้ามา
พระกราบบาทตามมูลกิจ	ด้วยจิตมิบิดผัน
ท้าวพรหมทัตฟังเหตุ	สมดังเจตนาทัน
พระจึงปลี่ยนกล่าวตอบ	ให้เป็นที่ชอบใจ
จะตั้งเป็นกษัตริย์	ครองสมบัติในนิเวศ
จะบอกเจนนรุตโดยตรง	อย่าได้คิดสงสัย
จึงถามว่าพ่อเนื้อเกลี้ยง	เจ้าชื่อเสียงเสียงใด
เป็นบุตรใครเล่าความ	บอกเรามาตามจริง
หน่อพุทราขงูกราบทูลว่า	ข้าเป็นบุตราเศรษฐี
พ่อมั่งมีสมบุรณัฐข	ตลอดไปทุกสิ่ง
อยู่ธานีนมิตถินลา	พระราชอาญาประวิง
ขอฟังฟังได้บาทา	ไปจนชีวาวาย
ท้าวฟังความเพราะเสนาสนอง	ดังพิณทองมัมพาน
ตะลึงลานงดงามจ้าน	เมื่อเธอประสานสว
เสียงเจ้าเพราะรูปกงาม	เธอไม่มีความระคาย
จงพักกายรอเวลา	จนล่วงเข้าราตรี
มานพน้อยได้สมคิด	เขาให้อยู่ติดกับประสาท
มีขนาดส่งอาหาร	พระแสนลำราญศรี
แต่ละนางผาดฉิวพรรณ	สมเป็นนางกำนัลยอดนารี
ดูท่วงทีนางกินนร	ยามเมื่อมาพอรำ

แต่นางห้ามงามอย่างนี้	เปรียบกับเทวีธิดาท้าว
ยังไม่เท่าราชธิดา	ผู้ยอดเลขาข้า
โลกสามโลกต้องสยบ	เพราะงามครบงามเกินคำ
แสนงามเจ้าสตรี	หาไหนเลขาข้า
ใกล้สุริยนสนนยศ	หมอนฤเบศต่งกายท้าว
ทรงสวยข้าวนางกำนัล	บีพร้อมทั้งมันหวาน
อัสตงดับลง	เธอมีพระทัยเบิกบาน
พนักงานนำหน้าพลัน	มีช่องดีสัตถุญาณ
มาถึงที่หน้าบันไคแรก	พระค่อยแยกเอาดวงจิต
เข้าไปติดโนบันไค	พระค่อยแยกเอาดวงจิต
แล้วพระทองร้องถามไป	ว่าบันไคจงแจ้งกิจจา
ว่าไม่มาจากแห่งใด	เร็วไวเร่งพาที
บรรรไคตอบออกมาได้	ว่าเป็นไม้ต่างประเทศ
มิตุเรศท่ายหมายมุ่ง	มาทำในกรุงศรี
พนักงานฟังสนอง	ก็ลั่นร้องขึ้นทันที
ว่าเทวียอดพดู	เจ้าพุดกับผู้ชาย
พวงในวังฟังกันแซ	ว่าสมรมแม่เจ้าพุดจา
บิครมารดาประยูรญาติ	ได้สมใจมาดหมาย
ทั้งสองเท่าหัวร่อว่า	ว่าธิดาพุดกับชาย
หน่อนารายณ์จรจลัด	ล่องขึ้นมาชั้นกลาง
เห็นคนโชน้ำใส่เปี่ยม	พระรูปเรียมกระเซมไล
ถอดดวงใจใส่คนโ	สมดังมโนหมาย
พระสรรพลสิทธิ์ผู้รูปโอ	ถามคนโให้อภิปราย
ว่าน้ำนี้ใช้ล้างหน้า	หรือว่านำมากิน
ฝ่ายดวงจิตในคนโ	จึงตอบได้ออกมาว่า
จะล้างหน้าหรือทำไหร	ได้ตั้งใจถวิล
พวงในวังฟังกันอยู่	คิดว่าเสียงผู้เทพินทร์
ระริกรินดีอกดีใจ	ให้ร้องกันไปมา

พวกชาวห้องก็สิ้นห้อง	เสียงก๊กก้องทั้งวังหลวง
คนทั้งปวงต่างฟังกัน	ด้วยใจที่หรรษา
ท้าวพรหมทัตตฤบตี	กับมเหสีผู้โสภา
ทั้งสองราศีพระหทัย	ไม่มีสิ่งใดทัน
ครั้งที่สามพระงามเกลี้ยง	ขึ้นบนเตียงข้ามแท่น
ช่างสวยแสดนดังสถาน	แดนดาวพิมานสวรรค์
เห็นชวาลาชวนกลางห้อง	ส่งแสงส่องเจิดฉวีวรรณ
พระทรงธรรมถอดดวงใจ	เข้าใส่ตะเกียงทอง
แล้วกล่าวถ้อยกระทวงความ	ว่าเราขอถามตะเกียงแก้ว
ว่าค่าลงแล้วจงแจ้ง	ส่งแสงสอกแสงส่อง
จะตามไปจนรุ่งพลัน	จนแสงตะวันเรืองรอง
หรือดีสิบสองแล้วดับ	จงแจ้งให้จับใจ
จิตที่อยู่ในชวาลา	ร้องตอบออกมาเหมือนมุ้ง
ว่าตามจนรุ่งพระสุริยงค์	เธออย่าได้สงสัย
พนักงานที่คอยฟัง	คิดว่าเสียงร่ำร้องซึ่งทราวม้วย
เหล่าห้องชัยก็สิ้นห้อง	ก๊กก้องทั้งวังเวียง
ครบสามครั้งสมดังหมาย	ท้าวสั่งให้มีการสนุก
หัวไปทุกๆด้าน	ต่างคนประสานเสียง
พวกมโหรีมีก้อง	หมูนางมาร้องจำเรียง
ประโคมเสียงร่ายระบำ	ร้องถวายอัมรินทร์
สรรพลีลย์เลิศวิชา	จึงลงมาหาภูวเรศ
พระทรงเดชแสนยินดี	รักเจ้าผู้มีศิลป์
พร้อมสมเด็จพระราชินี	มีความปิติในดวงจิตต์
ต่างองค์วาทีนสนอง	ให้เจ้าได้ครองวัง
นี้แหละบุพเพสันนิวาส	ในบุเรชาติที่เคยสร้าง
คู่กันแล้วคงไม่ค้าง	ติดตามแต่ปรางหลัง
เช่นนกกระจาบสองเรา	ที่กล่าววาจาให้ฟัง
ขอเอวังจบขาดก	ที่เข้าได้ยกมา

กลอนเพลงบอกกล่าวถึงสภาพสังคม

นิสินโนนั่งฟังสนอง	นี่ก็กัฟองชนหัว
ก้มดูตัวเกินแก่เฒ่า	เขาแซ่ให้กล่าวสาร
กระผมไม่มีความปรีดีเปรม	เรื่องสุขเกษมสำราญ
คิดแต่การจะอาสาญ	ไม่รู้ต่อวันไร
เดี๋ยวนี้หมุนหาคุณพระ	สิ่งอื่นสละไปมาก
ตัวต้องจากโลกา	ที่เคยได้อาศัย
นานวันลึกลงวันลับ	ซีพเราจะดับจมไป
ไม่หนำภัยภายหน้า	มันยอมจะมี
ทุกเย็นเข้าเฝ้าสวตมนต์	ให้กองกุศลเต็มอก
กลัวจะตกดังตุม	ไปบាយภูมิสี
ถ้าเพลินมากมันไม่แคล้ว	ไปเกิดในแถวไม่ดี
ถึงเป็นกวีเช่นศรีปราชญ์	ก็ยอมพินาศลง
สุนทรภู่ครูกลอนไทย	ก็บรล้วยไปเหมือนศรีฯ
มีจจุราชราวีไม่เอื้อ	พาไปไม่เหลือหลง
ทั้งสองท่านผู้วิเศษ	ของพระนเรศชิตยวงศ์
เคยไถล้องคราไซ	ผู้ปั้นเทโวเทวัน
รู้จักเครื่องทรงและของเสวย	นึกดูนาเขย่น่าชื่น
ชื่อก้องพื้นพสุธา	ตกลงต้องอาสาญ
ตัวของเนตรนอกเขตกรุง	ไม่ใช่เรื่องรุ่งอย่างนั้น
ที่ชื่อได้ค้นขึ้นมา	เพราะเจ้าคุณทำโพธิ์
ท่านอวยพรดาวรดิวิล	จึงขาวนุรินทริฐิเหตุ
ไม่เช่นนั้นเนตรชาวป่า	เป็นคนอนาโก
เจ้าคุณม่วงดวงประทีป	ช่วยชูเขตซีพขึ้นไซว์
ในดวงมโนเห็นวางๆ	พอรู้ในทางกลอน
ท่านเจ้าพระคุณสุนเเทศ	ลับไปพันเขตมนุษย์
จะไปอยู่เพียงเทพบุตร	หรือว่าท่านหลุดดอน

เมื่ออายุท่านเจ็ดสิบปี	ท่านเคยได้มีสุนทร
อย่าหลงแต่กลอนลืมน	รับสร้างกุศลกัน
ผมรับรองสองประเภท	ความจริงของเนตรอย่างนี้
เชื่อผู้บุพการี	เอาไว้เป็นศรีสรรค์
นักกวีไม่มีบุญ	ค้นกลอนเที่ยวดูนเที่ยวค้น
หมดชีวิตไม่ใช้กลอน	พาจรรไปนิพพาน
เวลาตายไม่ได้สติ	คงไปในที่ทุกข์ยาก
ต้องตรำตรากกายเรา	ด้วยเพลิงมันเผาผลาญ
บ้างถูกฟันแทงเลือดแดงดาษ	ด้วยอำนาจยมบาล
ประหัตประหารทั้งเข้าเย็น	เพราะสร้างบาปเมื่อเป็นคน
แต่บางท่านเขาไม่กลัว	ในเรื่องความชั่วเมืองผี
พอได้ที่ใครใจอ่อน	รับจับมาตอนชน
เมืองนรกก็ในมนุษย์	ทำโทษเหล่าปญฺชน
ใครอยู่บนตึกหลายชั้น	นั่นแหละสวรรค์ยา
เจอแต่มนุษย์พุทธพจน์	ด้วยการห่างรศกามโลก
เก็บเอาใส่โครกทั้งเพ	มากองบนเกศา
เขาวนชนดิขึ้นไม่ได้	เพราะคนใจร้ายนำพา
เมื่อเกิดหัวหน้ากาลี	ต้องทุกข์หลายปีเดือน
คนดีต้องรักษาศาสนา	พร้อมพระมหากษัตริย์
สามสมบัติของเรานี้	สิ่งใดจะมีเหมือน
เช่นกับพ่อแม่ท่านทั้งสอง	ใครไม่ต้องมาตักเตือน
หากลืมนเลือนของดี	ตัวเองก็มีภัย
ไทยที่ได้เป็นไทยมา	ด้วยเดชพระมหากษัตริย์
เกิดข้องขัดฆ่าขอมเข็ญ	ได้อยู่กันเย็นใส
พระราชาม่าสี่ตตุ	มาตั้งแต่สุโขทัย
ราษฎรคนไหนที่สร้างเขต	ขึ้นเป็นนิเวศเวียง
มาเดี๋ยวนี้เปลี่ยนปกครอง	ดินแดนเป็นของทวยราษฎร
อยากठीออำนาจมรดก	ประชุมกันถกเถียง

ใครได้เป็นรัฐบาล	เที่ยวกวาดเที่ยวกว่วานเอาพอเพียง
เช่นสามเสียงสามพรราชย์	ขายชาติทั้งสามคน
การบ้านการเมืองเราหูดหวัด	คอมมิวนิสต์ก็บุกบัน
คอร์รับชั่นทำของให้	แพงขึ้นมาทุกแห่งหน
ขึ้นเงินเดือนข้าราชการ	แต่มันเกิดรำคาญคนจน
รุ่งค่าขนเข้าโรงค้า	นอนจนกันตากลวง
ต่อไปใครเป็นนายก	เอ็นดูท่านช่วยปกป้อง
รับปกครองให้ชาติดีตัว	เบิกบานเช่นบัวหลวง
ทางศาสนารีบแก้ไข	เอาธรรมไว้ในแดดดวง
ชวนกันรักหวงพระราชา	ให้มากขึ้นกว่าก่อน
ถือกันว่าพระชาติยศ	เหมือนปีตุเรศของชาติ
ควรรักษาตนถวิลหวัง	ไม่ใช่ผมสั่งสอน
พระคุณท่านเลิศล้ำมนุษย์	เหลือแสนที่สุดสาธรร
ทุกๆ ตอนได้ตั้งรัฐ	ด้วยพระกษัตริย์ไทย
หมูปักษาคณานก	มันยอมยกหัวหน้า
นายฝูงพาโบกบิน	ไม่ว่าไปถิ่นไหน
เราเกิดมาเป็นชาติมนุษย์	เป็นที่สูงสุดวิไล
ควรมีใจรักเจ้า	เคารพทุกเข้าเย็น
รวมรักชาติศาสนา	ทั้งพระราชาเราด้วย
ความร่ำรวยคงมีมา	เราคงลืมตาเห็น
มีเมตตา กันเสียเกิด	จะไม่เกิดความลำเค็ญ
ชาติจะเป็นแหล่งหลัก	เพราะคนสามัคคี
มีตัวอย่างจะอ้างมา	ในพงศาวดารมอญ
เรื่องราษฎรอนรุกรบ	เขาไม่เคยหลบหนี
สมัยองค์พระราชา	ได้ครองหงสาวดี
เคยราวีกันตายเตียน	กับพระเจ้ามณฑลเชียรทอง
พม่ามากกว่าหลายเท่า	ยกทัพเข้ามาโจมตี
หงสาวดีไม่กลัว	ชาติมอญไม่มีหมอง

น้ำพระทัยพระมหากษัตริย์	รู้บัญญัติปกครอง
ทหารของพระองค์หรือ	แต่ล้วนฝีมือดี
ทั้งกล้าหาญการสงคราม	สมิงพระรามก็เลิศศิลป์
สมิงนครอินทรีก็เกรี้ยวกราด	ตั้งหนึ่งว่าราชสีห์
พม่ายกมาก็ย่อยยับ	ต้องแตกทัพไปทุกที
ความสามัคคีชาวมอญ	ถือมาแต่ก่อนกาล
ถ้าเราเผ่าพงศ์ไทย	ทำจิตใจให้แก่วกกล้า
ชาติใดมาเป็นปรปักษ์	จะไม่สู้หักหาญ
สามัคคีให้สูงลิบ	คนเราตั้งสี่ลี้ล้าน
เข้ารอนรานจะอะไร	หากเราเป็นใจเดียว
สามัคคีกันดีกว่า	จะเกิดมหาสุโ
เรื่องเดโชเลิศเลื่องห่า	ขึ้นไปถึงฟ้าเขียว
บำรุงเกียรติของไทยไว้	ชื่อเสียงอย่าให้โรยเรียว
โตคนเดียวไม่เชื่อเด็ก	ภายหน้าจะเล็กลง
มนุษย์เราอยู่ด้วยหมู่เพื่อน	ช่วยกันตักเตือนเมื่อผิด
หลายความคิดได้ลากจูง	ขึ้นให้มันสูงส่ง
กับเชื่อคำพระศาสดา	คือองค์มหาชินวงศ์
อิงไตรรงค์คือศัไตรรัตน์	รับปฏิบัติกัน
เมื่อตั้งถามครบสามอย่าง	จะเป็นหนทางดับโศก
เมื่อปราศจากวิปโยค	ก็กลายเป็นโลกสวรรค์
หัวพาราอาณาจักร	จะได้เป็นหลักสำคัญ
พรั่งพร้อมกันคู่เคียง	ชาติเราไม่เอียงเอน
ช่วยพิทักษ์รักษาชาติ	อย่าได้ประมาทในกิจ
คอมมิวนิสต์มันรบกวน	ตั้งแต่ลาวญวนเขมร
เมืองไทยเราก็ลำบาก	เนื่องมาจากคนก่อเวร
ไม่แจ่มเจนของดีล้วน	คิดเอาแต่ส่วนตัว
พลเมืองดีที่มีกรรม	จงช่วยกันปล้ำให้ปลอด
จะได้รอดไม่สูญเสีย	ทั้งลูกและเมียผัว

บำรุงไทยของเราไว้	ด้วยเราไม่ใช่ควายวัว
รักษาตัวเลี้ยงกาโย	ตั้งแต่สุโขทัย
กษัตริย์ดีชาวเมืองไม่ด้อย	ไทยเราได้ลอยเลิศเหล่า
ศาสนาก็แจ่มแจ้ง	ขึ้นมาเป็นแสงใส
ชาติเป็นสุขตลอดมา	ตั้งแต่ราชาธิปไตย
ที่เสียไปก็คืนกลับ	ชาติไม่ถึงอับปาง
ควรวันทาได้ฝ่าพระบาท	พระชติยราชนเรศ
ปิ่นปกเกศชาวไทย	เราคงสูงใสสว่าง
ชวนกันยุคเออพุทธศาสน์	รักษาชาติให้สำออง
รวมสามอย่างแสนสูงสุด	แห่งชาวมนุษย์เรา
อย่าหลงกลคนต่างชาติ	เอาอุบาทว์เข้ามาเบียด
เป็นเสนียดเราเสียหาย	ประโยชน์ไปได้เขา
เช่นอังกฤษอเมริกา	ย่างเข้ามาแล้วบ้านเขา
ดังภูเขาล้มทับอก	แต่ไม่วิตกกัน
นับถือวิทยาศาสตร์	ธรรมชาติไม่ศึกษา
ฟังเชื่อว่าสิ่งอันใด	ยกคอเหมือนไก่ขัน
ฟังรัสเซียอเมริกา	ขึ้นไปหาโลกพระจันทร์
ได้โหรงกันตกลงเปล่า	มาหลอกให้เราฟัง
การแต่งตัวก็ตามเขา	ของของเราไม่ชอบใช้
ปูหรือยาตาหรือยาย	ไม่ใช่เป็นฝรั่ง
แสนชั่วช้าอุลามก	ไว้ผมรูดรุงรัง
ทั้งหน้าหลังห้อยยาวรี	ดูเหมือนกับผีพราย
ช่วยกันสร้างสมวัฒนธรรม	ประกอบกรรมที่ดีดี
ลูกขึ้นพร้อมกันสักที	ซบไล้ผีให้หาย
ความโง่เขลาตเข้าบังคับ	ไม่รู้จักอับจักอาย
หัวคนกลายเป็นหัวผี	มันดีสักเพียงใด
การแต่งผ้าผมหึงชาย	แต่งกันได้แต่งกันดี
ทุกวันนี้เอามาใช้	เราแลไม่ใคร่ไหว

ไม่ค้นคิดประวัติศาสตร์	ว่าชนชาติของชาวไทย
แต่ก่อนไกลของแต่ต่างตัว	ดูน่าจะย้วยวน
โกสัยยังผ้าไหมแท้	ใช้กันแซ่ทั่ววันเวศ
ผ้าวิเศษงามสมยศ	บันเทิงกันหมดส่วน
เราคิดคิดอนิจจัง	ไปตามฝรั่งลาวญวน
เกิดแปรปรวนหลายประการ	ขึ้นในบ้านในเมือง
ตรงทุกคำพูดทำนายน	พระองค์กล่าวไว้ไม่ผิด
ความวิปริตลอยปลิว	มาติดชาวผิวเหลือง
พวกต่างชาติเข้าเบียนบด	ทรัพย์เราจะหมดจะเปลือง
ความรุ่งเรืองของชนชาติ	น่ากลัวขาดแคลน
ขอให้ท่านผู้ครองรัฐ	บรรจงจัดกิจประจำ
ถือเอาธรรมแล้วลากจูง	ให้ชาติเราสูงแสน
อย่าหลงเชื่อคนต่างด้าว	อย่าหลงลมชาวต่างแดน
กุมเอาแกนที่แข็งดี	อย่าให้กะพี้ปน
เมื่อตั้งมั่นสำคัญแล้ว	ได้เป็นแนวนำชนชาติ
ถือเฉียบขาดตัวสัจจะ	อย่ายอมสละหล่น
อย่าถือว่าฝรั่งดี	ไทยเราก็มีวีรชน
เกิดเป็นคนมีชั้นห้า	ไม่มากไปกว่าใคร
คำเตือนเผื่อขาดตก	ถึงนายกรัฐมนตรี
ตัวบารมีมาเสถียร	เข้าถือบังเหียนใหม่
ขอให้ท่านละเอียดลออ	เป็นแม่พ่อของคนไทย
กระทำไปโดยยุติธรรม	หมูชนจะสำราญ
คำกล่าวเล่ากันไว้	กลอนบักซีได้ชื่อเพลงนอก
ชาวบางกอกไม่รู้จัก	เขาไม่สมัครสมาน
กระผมเนตรศิษย์เจ้าคุณ	ผู้มีบุญมาเนิ่นนาน
ขอรับการเข้ารับกิจ	ด้วยเป็นศิษย์เก่า
เขียนไว้อ่านเมื่องานว่าง	เก็บแบบอย่างกลอนบักซีได้
กระทำได้ไม่เด็ดดวง	พอกแก้ความง่วงเหงา

เราเกิดมาในดินแดน
จบสำเนาท่านคอยฟัง

รักแบบแผนของชาวเรา
นิยายตอนหลังมี

บทเพลงบอกสะท้อนสภาพสังคมของเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน

โลกหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงมาก	ความลำบากยิ่งสูงสุด
มวลมนุษยชาติเกิดมา	โลกเป็นที่อาศัย
เครื่องอุปโภคบริโภค	ที่ชาวโลกใช้ทั่วไป
กลับเป็นภัยอย่างมหันต์	นอกจากน้ำมันแพง
คนมั่งมีเหล็กหนึ่รูด	ด้วยเขานี้ยอดกุศล
พวกคนจนหมดความสุข	ร้องครางกันทุกแห่ง
พวกพ่อค้ายังยิ้มเฉย	ด้วยเขานั่นเคยพลิกแพลง
ที่หมดแรงโรยรา	คือพวกทำนากิน
ไม่ไว้ควายใช้แรงจักร	มันแพงนักซื้อหายาก
ความทุกข์มากหม่นหมอง	ทั่วไปทุกท้องถิ่น
ร้อนรักโรมโหมมนัส	คณะรัฐไม่ได้ยิน
พลเมืองตื่นดังจะดับ	ไม่มีจะจับจ่าย
วัวและควายใช้ก่อนรถ	เดี๋ยวนี้เกือบหมดประเทศ
นี่แหละเหตุความร้อนริบ	นำให้คนฉิบหาย
ถูกปล้นลักไม่ได้หยุด	ด้วยมากมนุษย์ใจร้าย
วันหาไม่พวกเลือดชั้น	คุมพวกไปปล้นเอา
เจ้าหน้าที่มีสะเทือน	นอนกินเงินเดือนรัฐให้
ฆ่ากันตายเรื่อยเรื่อยไป	ไม่การอะไรเขา
ส.ส.ประชาธิปไตย	สมัครเข้าไปช่วยเรา
พวกรัฐเขาปิดปากหมด	ดีไปก็อดตาย

แต่ก่อนลอบฆ่าในป่าดง
มีจรรยาเห็นบกระเป่า

เดี๋ยวนี้บินลงมากกลางตลาด
มีอยู่ทั้งเช้าสาย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตัวอย่างเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราชจากเทปบันทึกเสียง

1. เพลงบอกทอกสังคัม การใช้เพลงพื้นบ้านเพื่อการพัฒนา จัดทำโดย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นักเพลงบอก สร้อย เสียงเสนาะ สุรินทร์ เสียงเสนาะ แผ้ว เสียงเสนาะ และสมใจ ศรีอุทอง แมน อักษรกุล

บทที่ 1 ของฝากจากดอกสร้อย

ผมเพลงบอกสร้อยมาร้อยกรองศัพท์	ขอเรียงงานขับเป็นของขวัญ
ด้วยหวังสร้างสรรคงานศิลป์	ไม่ให้ท้องถิ่นศูนย์
ขอฝากเพื่อนเพื่อนชาวใต้	ช่วยหวังจะให้จำเจริญจำบุญ
เกิดความไพบูรณ์วัฒนา	ชีวิตมีค่าคุณ
ด้วยโลกทุกวันวันมันลับสน	จะมีหรือจนชั่วดี
แล้วไม่เว้นพระเถรเถรศรี	เห็นมีแต่หัวหมุน
พอเงินกับวัดตุ้มเข้าตา	น้องเขยมันมือพลาไม่รู้บาปบุญ
มองไม่เห็นคุณเห็นโทษ	เห็นแต่ประโยชน์ตน
เมื่อก็เลิศหยาบบาปหนา	ทำได้ทุกทำทั้งชอบทั้งผิด
ด้วยแรงด้วยโลภะจริต	ที่คิดจะเอาผล
จึงเดือดร้อนกันไปทั่ว	เพราะเห็นแก่ตัวของคน
สังคัมลับสนเกิดปัญหา	กับหมู่ประชาเรา
สมบัติแผ่นดินเคยสมบุญ	มันต้องประมุขจนหดเหี่ยว
ลูกผีชาวป่าที่เคยเหี้ยน	โล่งเตียนไปทั้งเขา
พอเมื่อป่าหดนํ้าก็แห้ง	ฝนฟ้าก็แล้งทุกลำเนา
ข้าวปลาเหี่ยวเฉาล้มตาย	ผลจากทำลายป่า
เมื่อป่าสิ้นสัตว์ก็ศูนย์	จากเคยสมบุญมีมาวิบัติ
จึงต้องเร่งรัดปลูกแทนทด	ให้มันลดซึ่งปัญหา
อีกสิ่งหนึ่งคือแห่งน้ำ	เดิมใสเย็นจ๋าม่งคงคา
ได้ชุบชีวาอาบกิน	ทุกถิ่นไม่ร้อนใจ

แต่วันนี้แม่คงคาสีคล้ำ
 ถ้ามแม่คงคาเน่าสิ้น
 ความเห็นแก่ตัวของคน
 หวังแต่กำไรเงินทอง
 มาช่วยสร้างสรรค์สอดส่อง
 ให้รู้จักสิทธิรู้จักใช้
 เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์
 เป็นสุขทั้งจิตทั้งกาย
 เรื่องอบายมุขก็ขุกขุม
 นี่ถ้าสังคมเป็นสังคัง
 ทั้งหวยทั้งปอและการพนัน
 ฉ้ามไม่เห็นใครมั่งมี
 หนึ่งพวกที่เมาไม่เอาถ่าน
 ถ้าพอเหล้าหยอดลงคอหอย
 มีเงินมีทองจับจ่ายสิ้น
 พอเมาตาหันตีลูกเมีย
 ฝ่ายเล็กเริ่มเริ่มไปติดยา
 ลากพวกดูดยาตมกาว
 ที่ข้างลักเล็กขโมยน้อย
 เกิดความสับสนวุ่นวาย
 นี่มันเสียภาพพจน์ของคนได้
 เขาว่าหัวหมอพารา
 เป็นตัวต้องการพัฒนา
 มันมีแต่ก่อเรื่องเหม็นคาว
 ผมยกมือไหว้ชาวใต้ทุกท่าน
 ล้างสิ่งชั่วช้ากาฬ
 ประการงานสุจริต
 ทำคืนทำวันให้มีค่า
 ทำความดีเอากันเอาไว้

บางแห่งคราบดำมีกลิ่น
 ลูกหลานได้กินอะไร
 ทำให้ปีป็นบรลลย
 ไม่มองซึ่งภัยพิษ
 ให้ถูกครรลงกฎหมาย
 ไม่ใช่จะจับผิด
 ไม่ใช่พอกพูนด้วยมลพิษ
 ทุกคนสบายใจ
 เห็นแล้วมันน่ากลัวใจจัง
 มันจะพังไม่เหลืออะไร
 สิ่งนี้เป็นตัวจัญไร
 เพราะผีการพนัน
 พอเรื่องทำการก็อดอด
 พอหรอยเหมือนขึ้นหวัน (สวรรค์)
 ครอบครว้นั้นจะกินอะไรกัน
 ใ้เฒ่านี้มันเสียคน
 ทั้งติดกัญชาผงขาว
 ไปทั่วตามยาวถนน
 เป็นโจรห้าร้อยทรชน
 อันตรายไปทั้งเมือง
 เป็นคนที่มันไม่น่าคบหา
 วางท่าพุดคุยเชื่อง
 นี่แหละปัญหาบ้านเมือง
 ไล่ฉาวอยู่ทุกวัน (อ้อฉาว)
 โปรดช่วยสืบสานสิ่งดีดี
 ที่ไม่มีการสร้างสรรค์
 รู้เก็บรู้คิดให้ครั้นครั้น (มาก ๆ)
 ให้ชีวิตสถาวร
 ถึงตัวจะตายวันหน้า

คงทิ้งของดีมีค่า

ตั้งปณิธานให้มันคง

แล้วความเดือนร้อนจะไม่ทำ

เอาชนะใจของตนให้ได้

รู้จักระวังยังคิด

อย่าปล่อยใจไปตามยาก

ถ้าหวังยั่งยืนไปภายหน้า

ต้องเลือกเอาข้างทางสัมมา

ชีวิตคงจะสบาย

เราอยู่ด้วยกันต้องรักกัน

ส่วนน้ำจิตไม่ควรระแวง

พอลิ้นกับพันมันทบกกัน

เราต้องผ่อนยาวผ่อนสั้น

สามัคคีนั่นดีแน่ๆ

ถึงสิ่งแสมหนักเกาะเบาลง

แล้วเหล่าศัตรูก็ไม่หาญ

ถ้าคิดลวงล้ำเข้ามา

พระเจ้าอยู่หัวตรัสไว้

โปรดเถิดน้องพี่ชาวใต้

ไว้เป็นอนุสรณ์

ทุกครั้งที่ลงตัวนอน

คิดให้ทุกคำคืน

ใครชักใครใช้ในทางผิด

ทำจิตให้แข็งขึ้น

มันจะเกิดยุ่งยากทุกวันคืน

แล้วต้องใช้ปัญญาคิด

ฆ่าตัวอิจจาเสียให้ตาย

ไม่กลายเป็นทางผิด

ผูกโยลัมพันธ์เป็นมิตร

หรือแบ่งเป็นพวกหรือพรรค

เชื่อว่าลื่นกับพันทบกกันได้ (กระทบ)

แล้วมันไม่แตกหัก

เป็นยาวนานแท้ประจักษ์

อนิสงสามัคคี

มันมีปรากฏการณ์หนา (ไม่กล้า)

อาจสิ้นซึ่งราศี

ให้ไทยรู้จักสามัคคี

จำไว้ให้ทุกคน

บทที่ 2 สังกัดศีลสิทธิ์

สงสารคนญาติเอยผจญไซค

ลาภประภพพร้อมสรรพ

ลิมคิดค้นถึงต้นเหตุ

แล้วต้องดำเนินขวนขวาย

ต้องมีขันติและวิริยะ

ไม่ใช่ดวงชูโชคชัก

บนบ่วงสรวงศักดิ์สิทธิ์

รักสุขเกลียดโศกประสงค์ยศ

คอยรับคำสรรเสริญ

ว่าสิ่งนั้นวิเศษจำเริญ

นั่นจึงจะได้มา

และมีมานะต่อสู

ก็ไม่พักแสวงหา

พุนิตสยามเทวา

หลวงปู่หลวงตาเกจิ

ช่วยขุดค้นตามต้นโหนด

ขอให้หลวงพ่อบุช่วย

หลงทางธรรมไปเข้าถ้ำเสือ

ลืมนุททพจน์พระทศพล

ผัวเมียฉันที่รักนั้นศักดิ์สิทธิ์

ถึงร้อยพันธุเทวดาองค์ใด

เอาหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน

นี่แหละเพื่อนชีวิต

ที่ธานีทั้งเวทมนตร์

ข้างโบสถ์ร้อยโบสถ์กราบขอ

ถูกหวยเข้าสักหน

ความยากมาเยือนแสนจน

ลืมนคนที่ร่วมเรือน

เมียเป็นคู่คิดที่สำคัญ

จะมาเหมือน

ทำมาหากินไม่ลืมนเลื่อน

ที่แสนศักดิ์สิทธิ์จริง

บทที่ 3 คนไทยยุคไอเอ็มเอฟ

เข้าสู่ยุคใหม่ไอเอ็มเอฟ

เศรษฐกิจถึงตึกลง

วันที่สบู่นั้นฟูฟอง

บ้างคูมาจ่ายเล่นเล่น

เมื่อเกิดวิกฤตเดี๋ยวนี้มา

เอาเงินชาวบ้านไปพุง

ริดค่าเงินบาทมันพลาดท่า

รัฐบาลถูกขกนอหนาย

วันนี้เงินตราหายาก

บ้านเมืองเข้ากุสียุค

หลายคนดีใจที่ไอเอ็มเอฟ

เขาช่วยกู้หนุจนเงิน

เขาขุดเลือดเราไหลซิกซิก

ส่วนดอกเบียมันแสนโหด

ความมือเติบของผู้คน

นิกนิกแล้วให้อนาจ

ร่นลูกและหลานเหลนของเรา

คนไทยบาดเจ็บกันทั่วหน้า

ล้มแมนแต่ธนาคาร

หาง่ายจ่ายคล่องกันจับจ่าย

เรื่องไม่เป็นแก่นสาร

ค่าของเงินตรามันตกจ้าน (มากมาย)

เลยยุ่งกันทั้งเมือง

มันเป็นปัญหาละสมไว้

ไม่ตายก็คางเหลืออง

ทุกคนลำบากผิดเคือง

ได้ทุกข์ทั่วหน้ากัน

ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ

พร้อมเถือเราทั่วสรรพ (เขือด)

เขาให้ยื่นหยิกแบ่งปัน

แต่เราจะโทษใคร

กลายเป็นความจนของชาติ (ใจใหญ่)

เป็นหนี้ถึงชาติไหน

ต้องแบกรับเอาหนี้สินไป

แล้วจะบิดเบี้ยวไม่ได้

ถ้าเราตีโพยหรือว่าตีพาย

ทางเดียวต้องช่วยแก้ไข

กินของไทยแล้วมาใช้ของไทย

ว่านี่ของรัฐคือหนี้ของเรา

ต้องช่วยกันญาติเอเยอหมอด

อย่าให้เขาจับแก้เปลือย

อดทานิคมยุคใหม่

ยุทธการฆ่าด้วยหนี้สิ้น

ต้องยอมรับฐานะตน

ต้องรู้จักจ่าย

สร้างค่านิยมที่ถูกต้อง

เพื่อข้ามพ้นภัยเศรษฐกิจ

ความตายมันเห็นชัด

ไม่รู้จะได้สิ่งไหน (อะไร)

มาร่วมกันประหยัด

ต้องรู้ในใจเสียให้ชัด

จ่ายเขาตามสัญญา

ทุกคนต้องงตมุ่มเพื่อ

รับเอาสิ้นเสื่อผ้า

ร้อยกว่ายกทัพเข้าพิทา (ทำลาย)

พวกเราเกือบสิ้นใจ

ว่าเรายากจนตกอับ

อย่าทำใจให้กว้างใหญ่

ประหยัดเถิดพี่น้องไทย

อย่าคิดแต่ท่มเพื่อ

บทที่ 4 รักลูกให้ถูกทาง

วัฒนธรรมประจำชาติ

แรกครั้งปู่ยามานาน

ไปวัดไปวาเป็นประเพณี

เหมือนมาสร้างส่วนกุศล

นิมนต์พระหาเงินทุน

ชวนพ่อเมียลูกเข้าวัด

สอนลูกหญิงชายให้ไหว้พระ

แล้วนำลูกไหว้ลุงตา

อาบน้ำอาบท่าให้ผ้าใหม่

ธรรมเนียมดีแท้ของคนไทย

ปัจจุบันนี้น้อยเต็มที

ของคนโบราณเก่าก่อนแก่

กลับวัดวาไหว้พระในวัด

อยู่คู่กับศาสนา

ไม่ได้เห็นห่าง

ของเรานั้นมีมากอย่าง

แผ่ให้กับคนตาย

มาบังสกุณกระดุก

ทุกปีเหมือนนัดหมาย

ฟังเทศนากันได้

ฤดูเทศกาล

ยกชั้นเอาไปให้พ่อแม่

ความดีไพศาล

เรื่องประเพณีพื้นบ้าน

แต่กลับเปลี่ยนแปลงไป

พ่อแม่ไม่ได้หัดให้ลูกไหว้

เขวชนกลับเลวลง

ก็เพราะพ่อแม่ผู้ปกครอง

ปล่อยลูกให้ไปเที่ยวทุกทิศ

อย่าเพิ่งโทษแต่ลูกแต่

ชีวิตเด็กเด็กขาดผู้ดู

เด็กสิบสองปีที่ท่านพูด

ผงขาวโรยหน้าลงนิคนิค

ลูกป่าวสาวลูกเข้าวัยรุ่น

ไปติดเฮดส์ไปนองเนือง

เพลงบอกผมออกหัวคิด

แล้วเราคนใหญ่ช่วยรักลูก

สาเหตุที่ตรงไหน

ท่านไม่ได้มองการไกล

บางคนไปติดยา

ลูกป่าวสาวแล้วยังเล็กเล็ก

จึงเด็กไม่รู้สา (ประสีประสา)

ลูกไปหยบดูดกัญชา (หลบ)

สูบแล้วติดใจ

ลูกหันไปครุ่นทางผิด

กลับกลายเป็นใหญ่

ลูกเป็นขวัญจิตขวัญใจ

ช่วยรักให้ถูกทาง

บทที่ 5 สิกภายใน

ของง่ายง่ายแล้วใครไม่นึก

หนึ่งมลพิษทางอากาศ

เป็นภัยร้ายตายกันหลาม

กำลังเขินเอาชีพชน

นครลดละชยะมูลฝอย

เนาเหม็นไหลหลามไปทั่วถิ่น

ข้อสองมาเรื่องยาเสพติด

ฆ่าชนคนไทยตายดาษดื่น

เช่นยาบ้า กัญชาฝิ่น

การสูบบุหรี่เข้าสู่ปอด

เบญจเพศไม่รู้เหตุร้าย

เพราะตัวของตนจะไร้ค่า

สูบบุหรี่ของนี้แหล่งร้าย

นายแพทย์จากในสหรัฐ

เลิกเถอะรุ่นลูกหลินหลาน

ว่ามีข้าศึกมาประชิด

ที่แลไม่อาจจะเห็น (ดู,มอง)

นี่คือสงครามเลือดเย็น (ดาษดื่น)

จากมือของคนไทย

อย่าทิ้งให้ลอยไปตามน้ำ

ซึมเข้าแผ่นดินใหญ่

สงครามชนิดไวไฟ

ตายที่หลายหมื่นคน

ทั้งเฮโรอีนยาอี

เสียวหลอดทุกเส้นขน

จงเลิกเสียให้ทุกคน

เพราะอวัยวะเพศ

ของนั้นจะไม่โตใหญ่

ประกาศอุบัติเหตุ

ถ้ายังต้องการทางเพศ

สับสนเกินกว่าเหตุยิ่งเท่าด้วย

พอถึงตอนอ่อนนวน

ไม่ลวงหลอกเรื่องติดยา

การซ่อนไม้ทำลายป่า

นักเรียนเตือนใจคุณพ่อมั่ง

ท่านกำนันหรือว่าผู้ใหญ่

ไม่ว่าต่อต้านตามคำสั่ง

อิทธิพลของคนสำคัญ

มอบให้กรมป่าไม้ไปจัดการ

แต่ถ้าถูกพรรคพวกกัน

เรียกว่านายคอรับชั่น

มีหลายแห่งที่เข้าแจ้งประจักษ์

ให้ประชาชนเราทั้งสิ้น

ทีหลังจะน้อยใจ

เดียวว่าไม่ชวนไม่บอก

แต่ชาวนี้ออกมาใหญ่

ยังไม่ส่งขาลงไป (ตัด)

คุณครูเขาสั่งมา

เขายังเกรงใจลูกบ้าน

ผู้ใหญ่เขายังสา (ยังอยู่, มีอยู่)

กลัวปืนมันจะลั่นออกมา

ไม่ใช่รูปการตน

เขาตางเป็นพันพันไร่

เขาเห็นว่าปืนผล

ขอกราบแทบดักทุกคน

จงรักแผ่นดินไทย

บทที่ 6 ชาน้ำมหาภัย

หวนคิดขึ้นมาเรื่องยาเสพติด

เชื่อว่าผู้เสพถึงตาย

ไอชีวิตหนอชีวิต

ไตรเลือกเอาข้างยาบ้า

เพียงเห็นหวังกะโหลกไขว้

ว่าภัยร้ายแรงแก่ชาวโลก

ผีจึงเข้าและผีหลอกหลอน

ทั้งม้าทั้งผีรวมกันบ้า

เราเป็นคนดีฯพณีย์เข้ามา

บังเกิดอาการประสาทหลอน

สติสติงถูกทำลาย

ว่าดวงจิตเหมือนเดรัจฉาน

ควรรู้ดีชั่วให้ทั่วถ้วน

สิ่งนี้เป็นพิษภัยร้าย

ผู้ชายต้องติดนราง (คุก, ตาราง)

ไตรเดินให้ผิดคู่ทาง (ทำไม)

นึกว่าเป็นยาดี

น่าจะรู้ได้ชัดแจ้ง

จึงทำมาเป็นกะโหลกผี

มาย้อนเอาที่ตี

ชาติยามันแรงฤทธิ์

หัวใจเดินเร้ารุ่มร้อน

ไม่หอนรู้ถูกผิด (ไม่ค่อย)

เป็นคนซึ่งไร้ความคิด

ยามันเขาครอบงำ

ยาทำบ้านป่วนปั่นปี้

ลืมนั้นผิดชอบชั่วดี

ไม่เกลียดชั่วไม่กลัวบาป

บางคนทุกข์ทำกรรมาน

สุดจะพำพรธรรณา

ขึ้นชื่อว่าบาปมันอันตราย

เพราะผีตัวเฒ่าดำ (ใหญ่มา)

หัวใจมันหยาบมิดดำ

บิดรมารดาตน

พิษภัยยาบ้ามากมาย

ยุ่งแล้วไร้ผล

ควรหลีกเลี่ยงลูกเอ๋ยให้ไกล

ถึงต้องทุกข์ทนต้องระวัง

ควรหลีกเลี่ยงจิตใจเสียให้พ้น

อย่าหวังไปพึ่งยา

บทที่ 7 หลีกให้ไกลภัยเอดส์

ได้ข่าวทุกวันให้หวั่นไหว

ใครเป็นลูกเดียวต้องตาย

ก่อนจะสิ้นชีวา

หน้าตาเหมือนดังผีศาจ

เป็นแผลหนองเปื้อนเปรอะ

เสียงครวญเสียงครางเสียวสยของ

อนาจนอชีวิต

อย่าเที่ยวหลงมัวกามา

เชื่อว่าตามใจปากเป็นหมู

แต่ถ้าไม่มัวเรื่องเพศ

ยึดความสัตย์ซื่อช่วยถือนั่น

อย่านิยมเชิงชู้

ถ้าเหลืออดเหลือทน

อย่าลืมนึกถึงผู้มีชัย

แต่ความเสี่ยงยังมี

เปิดทางให้เอดส์ร้าย

ยังอีกพวกที่ติดผงขาว

ร่วมเข้มนกันเป็นว่าเล่น

เป็นข่าวเรื่องภัยเอดส์ร้าย

หาหม้ายยารักษา (ไม่มี)

โรคนี้มันทรมาณ

แลแล้วน่าชลาดกลัว

เนื้อตัวพลอยเพอะพุพอง

ได้ยินพองถึงผมหัว

หญิงชายต้องคิดระวังตัว

ปล่อยตนตามหาโรค

ตามใจให้จูบระวังเอดส์

รับรองวิเศษใส

เป็นผัวเมียกันจ้งเซยชม

ไปออกนอกคู่ทาง

ข่าวเหอเที่ยวชนตามใจ

ไปทำกางกลาง (ชุกชน)

มีชัยอาจจะปริพลาดพลั้ง

แพร่เข้าสู่กายตน

แบบนั้นต้องฉีดเข้าเส้น

ไม่ซ้าก็เห็นผล

ได้แผ่เผื่อสิ่งนั้นเชื้อร้าย
 พวกนี้มันชนไม่เข้าที่
 ลองนึกภาพวันข้างหน้า
 บ้านเมืองจนยากอย่างนี้
 โปรดตั้งสติให้ยึดมั่น
 ทั้งหญิงทั้งชายได้เป็นสุข

จะรักกันมิตายทุกคน
 รนหาที่ตาย
 ถ้าปวงประชาติดเอดส์มา
 เห็นที่จะฉิบหาย
 หลีกให้พ้นอันตราย
 ถ้วนทั่วให้ทุกคน

บทที่ 8 โลกสวย

สิ่งแวดล้อมจะกลม่อห้อมขวัญโลก
 แหววแหววหวันระวังไพโร
 สายลมโชยรินโรยรำ
 พวกมะงันนพกลิน
 แนวป่าปรกเงารบ
 น้ำโตนสาตสายวารี
 คุ้มรุ่งรอบที่ริมขอบฟ้า
 ไอละของร่วงเรณู
 ล้วนนุปลาแยมบ้าน
 เลิศละออลมหอบหวน
 เรไรหรืงนั้นจิ้งหรีดร้อง
 กล่อมหญิงชายชาวโลก
 สิ่งหอมหวานกล่อมเกล้าขวัญ
 โลกแสนสบายใบนี้
 สายน้ำตาทะเลตรง
 เพิ่มวิสัยทัศน์ทิศ
 มีสวรรค์บนดินถิ่นนี้
 แต่หากอาเพศขึ้นได้
 เมื่อโลกสดใสใบสวย
 ขอให้น้อยช่วยปกป้อง

ฟังเสียงสโนกชันชาน
 มันล่อเสียงของไก่ขัน (ตะวัน)
 ละอองน้ำอบสุคันธ์
 แดกคลื่นกระจายฟอง
 มาชวนชื่นชมธรรมชาติ
 เสียงเมธานีสมอง
 ป่าวเหอโครทาน้ำทอง
 กลีบพลัดพริ้วพลูพลาย
 ชูใบกิ่งก้านชันช่อ
 โรยร่วงเมื่อชวนสาย
 ดังเทพท่องมนต์บรรยาย
 แมกไม้ยืนใบกใบ
 ทุกคืนวันเนาหน่าย
 ไม่ควรหาที่ใหม่
 เรือวิ่งกันกางใบ
 แลโลกليب, ลอย
 ดังทิพย์มณีวิเศษ
 ถ้าไม่รู้จักใช้สอย
 คุณค่ารำรวยเลิศลอย
 สิ่งแวดล้อมไม่หมองมัว

บทที่ 9 วันเกิด

เราเริ่มเรียงกันในวันเกิด	ตัดเค้กแล้วเปิดเหล่าเลี้ยง
แล้วสวี่เป็เบริดเคย์เสียง	ล่าเนียงเสนาะหู
เพื่อนหนุ่มสาวแล้วเข้ามาล้อม	ห้วงแห่งหอมเกลียวกรู
ของขวัญสวยหรูหลายหลาก	นำมาฝากกัน
มีเต็นรำทำดนตรี	พอกกลางแสงสีสวยสด
กำขาบรสของเมรัย	ยังลอยล่องอยู่ในฝัน
ลืมนสนิทไม่คิดถึง	ว่าหญิงหนึ่งที่อยู่มครรรภ์
แล้วได้สร้างชีวันก่อเกิด	กำเนิดตัวเรามา
วันเราเกิดนั้นแหละแม่เจ็บ	หาเหมือนหนามเหน็บทุกชุมชน (ทิม)
แต่แม่อดทนพิทักษ์	ถนอมเลี้ยงรักษา
เราสวยหล่อละออองค์	แม่ฝ่ายผอมลงโรยรา
นั่งคอยลูกมาเยี่ยมเยียน	ใจแม่คิดเวียนวน
วันนี้วันลูกหรือวันแม่	คิดถึงให้แน่นในความรัก
นำไปกราบตักงามงาม	กราบลงสักสามหน
พบพรบนพิพัฒน์	พอศรีสวัสดิ์มิ่งคล
ได้ดับดินรนมเดือตร้อน	รับพรของแม่เรา

บทที่ 10 รักไทยรักวัฒนธรรม

วัฒนธรรมประจำชาติ	เหมือนจะประกาศให้โลกรู้
ว่าไทยเรามาอยู่เป็นสุข	ไม่ว่าแต่ยุคไหน
เป็นเอกลักษณ์เพราะความรักชาติ	จึงไม่ตกเป็นทาสของใคร
ว่าต้องเป็นไทยตลอดมา	ตลอดไปชั่วฟ้าดิน
กรุงสุโขทัยที่รุ่งเรือง	ต่อมาถึงเมืองอยุธยา
ก็ยังรักษาเมืองไทยอยู่	หม้ายใครมาดหมิ่น (ไม่มี)
และกรุงธนบุรียิ่งเพิ่มศรีศักดิ์	บ่งบอกว่าเรารักแผ่นดิน
กรุงรัตนโกสินทร์สืบต่อมา	เมืองไทยยิ่งถาวร

มีศาสนาที่คำล้ำเลิศ
 ให้มวลมนุษยวิวัฒนาการ
 ศาสนาคู่กับวัฒนธรรม
 แล้วมีคำสอนพระสัมมา
 แล้วกษัตริย์บรมราชาธิเนนาถ
 พระบารมีแผ่กระจาย
 งามพิเศษทรงแผ่เมตตา
 ให้ประชาชนเชื่อมความรัก
 ขนบธรรมเนียมของไทยเยี่ยมยอด
 จึ้งลูกและหลานอนุรักษ์
 เช่นไปก็ลามาก็ไหว้
 น้ำใจก็มีทุกแห่งหน
 ประเพณีของคนไทยดียิ่ง
 ไม่แซ่ซัดไม่ซิ่นดำ
 สืบทอดแต่มั่นสืบโบราณ
 อีกวันสารทเดือนสิบ
 การทอดจานี้แหละภาษาไทย
 ทั้งอักษรสรรพระเคียง
 ฟังแล้วไพเราะเสนาะโสต
 ทำให้เกิดสุนทรีเด่น
 ถ้าไม่รู้จักและไม่รู้จักภาษา
 ท้องฟ้าสวยงามแต่หนักกา
 นี้ทุกถ้อยคำที่อรัมภบท
 ผากวัฒนธรรมไทยไว้ด้วย

เป็นสิ่งที่ประเสริฐสูงสุด
 ตามคำที่พระสอน
 เราไม่เยียบย่ำเบียดเบียนบอน
 ผิงใจประชาชน
 ประชาชนทั้งชาติสศุติ
 ร่วมเย็นตั้งสายฝน
 เหมือนหลังลงมาจากเบื้องบน
 และเกิดความสามัคคี
 ที่สืบถ่ายทอดแต่โบราณ
 เขาไว้เป็นศักดิ์ศรี
 ปูตาข่ายตลอดปี
 เชื้อเพื่อและแบ่งบัน
 ทั้งชายหญิงปฏิบัติ
 ไม่เป็นเรื่องที่ข้าชั้น (พยายาม)
 เช่นวันสงกรานต์ก็สำคัญ
 เราด้วยกันหนีบุญ
 ไม่ภาษาไหนจะเทียบทัน
 วรรณยุกต์ได้เสียงหนุน
 ไม่มีทั้งโทษยังมีคุณ
 ปงบอกความเป็นไทย
 เหมือนเต่าเหมือนปลาไม่รู้น้ำ
 ไม่รู้ประสาไพร (อะไร)
 แล้วพี่น้องทั้งหมดคงเข้าใจ
 เพราะต้องช่วยกันบำรุง

บทที่ 11 ยาสะทิดพิชฌันต์

เพลงบอกทอดสังสม
 เป็นทำนองเพลงพื้นบ้าน

เรียงร้อยคารมขึ้นทับขาน
 ให้ลูกหลานได้สืบสาน

แล้วประเภทเกษตรกรรม	ที่เราได้รับทั้งสิ้น
เอาหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน	ทำกินไม่ค้อยไหว
แต่พระองค์พระทรงนำชัย	แต่ด้วยความรักความห่วงใย
ทำทฤษฎีใหม่ออกใช้	ประกอบกรรไกรเงินมา
ให้ต่อสู้พอยุ่รอด	อย่าหวังเป็นยอดเศรษฐี
อย่าหวังมั่งมีทางลัด	รวบรัดเอาเงินหนา
การพนันและเล่นหวย	ยิ่งเป็นความขวยดีงมา
ไปค้ายาบ้ารายใหญ่	หวังเอากำไรดี
ถ้ามนุษย์ลายชาติ	อย่าเพิ่งไปปรารถนา
อย่าคิดขายค้ำหลักเลี้ยง	เอนเอียงเรื่องภาษี
เงินช่วยชาติมันขาดไป	ให้ไทยช่วยไทยอย่างดี
น้ำมันเป็นวิธีสุดท้าย	ประเทศจะคลายใจ
การเมืองมีเรื่องหนึ่ง	พอเป็นที่ฟังกันได้
บ้างหวาดลวดลายไม่ถูกต้อง	คิดแล้วนำพองชน
วัฒนธรรมนั้นจะนำไทย	ศีลธรรมแจ่มใสใจตน
หวังว่าต้องพันภัยพิบัติ	สถาบันกษัตริย์พร้อม
ขอจงมีความดีงาม	องค์พระสยามเทวาริราช
และจะแผ่อำนาจส่งให้	ชาติไทยคลายหมอง
ดูท้องฟ้าอากาศ	ดูย้งสายสาดสีทอง
เมืองไทยต้องรุ่งโรจน์พัฒนา	ให้เห็นในบัดคน
ขอแรงใจไม่ตรีจิต	ทั่วสารทิศภูมิภาค
อย่าคิดให้มากเกินการ	หนาวห้านเสียก่อนฝน (สะท้าน)
อย่าใจร้อนนอนเครียด	เรายัดเยียดใส่ตน
พระทศพลแก่ทุกท่าน	ให้รอบรู้ถึงปัญหา
เราคนไทยใจเป็นพุทธ	ถ้าหันไปหยุดทำมา
ถ้าแก้ปัญหาชีวิต	ล่องพันทั้งพิชภัย

เพลงบอกสร้อยประทีปเพลงบอกเผ็ช

เล่นในงานเปิดตลาดนัดเคหะชุมชนสงขลา 21/06/2528

ถ่ายวีดีโอเสร็จทั้งเก็บภาพ
 ว่าสร้อยกับเมียนมาปะชัน
 นี่เป็นถ้อยคำที่อาร์มภพ
 ขอให้ฝ่ายเขาเขียนนาย
 ผมจะขอประดับแล้วขับกลอน
 เพื่อชักนำให้สบาย
 แล้วก็ได้เกิดสำราญบานชื่น
 ใจผุดผ่องแจ่มกระจ่าง
 เราทำงานตราครุฑ
 สมควรที่จะพบกับความสุข
 เมื่อว่าจิตใจเราจะได้ใสสะอาด
 ชีวิตของท่านจะสดจะชื่น
 พอดวงอาทิตย์มันตกดับ
 แล้วดวงดาราลอยกระจ่าง
 ผุ่งสกุโนท์ไผ่บิน
 บางคราวแอบคลอคู่
 ตามในทุ่งนาแต่รากหญ้าแห้ง
 พอได้ฝนพลัดมันสดใส
 คอยขยายกลายเป็น
 ไม่เคียดร้อนวัวควาย
 พวกเขียดพวกกบมันซบเซ้า
 นอนตัวแห้งภาวนา
 พอได้ฝนหล่นพริ้ว
 ออกโดดกินแมลง
 ครั้นพอพบคู่สุดสม
 มันร้องเพลงครื้นเสียงใส
 จนออกลูกเต้ายาวยื้อ
 ยืดดินแดนครอบครอง
 จนคนส่องไฟไฟจับ

นี่ท่านได้ทรายแนบเนียน
 ถึงฉันจะสู้เขา
 แล้วจะของดฝ่ายเรา
 ให้แก่เริ่มบรรยายมา
 ว่าหนึ่งในตอนค่ำ
 ขอคลายจากมัวหมอง
 เข้ามาขึ้นห้อง
 เพราะตอนนี้ว่างงาน
 วันนี้จนค่าจนพลบ
 เป็นที่สนุกสนาน
 ต่างคนต่างหมดรำคาญ
 กันไปยี่ดยาว
 โผนลงไปกับขอบฟ้า
 มันโผล่ขึ้นทางหา
 แลมันบินมาเกี้ยวกราว
 อยู่ที่วังนอน
 พอเมื่อแรกคราวแล้งจัด
 ชูไบขึ้นสลอน
 เริ่มมีใบอ่อน
 พอได้มาเล็มกิน
 หกแรกเมื่อคราวฝนแล้ง
 เขาเรียกว่ารักชาติล
 แลเกิดลงจ่าชุมดิน
 เที้ยวแสดแคว้น
 คูที่อารมณมันชื่น
 เพราะใจมันสุขแสน
 เป็นพิตเป็นแพน
 เต็มไผ่ในท้องนา
 แลท่ามาทำกับข้าว (สงสัย)

พอถูกเมื่อคราวฝนตกหนัก	กบขุมเป็นหนักหนา (กบขุกขุม)
มาแกงคว่ำใส่ใบกะเพาสด	เชื่อว่ามืรสโงชา
ในทุ่งนาฤดูนี้	กบยังมีขุกขุม
ยังจับพวกสัตว์มีจ้อฉา	พวกปลาน้ำจืด
พอขึ้นแผ่นดินพันคลอง	เต็มไปตามหนองลุ่ม
พวกเด็กตอดตลอดมือง	แลที่มาจ้องจับกุ้ง (มอง,ดู)
เอาสุ่มไปสุมนำไป	เอาใส่ลงหม้อแกง
แม่ครัวเข้าใจใส่บอน	ลงก่อนใส่ส้ม
เอาไฟมาต้มขึ้นเสียวก่อน	เชื่อว่าบอนไม่แข็ง
อาร์มภทเบื้องตัน	ยื่นอ่ยยื่นให้มากแรง (ย่อ,ย่นย่อ)
และจะขอแสดงตามรายการ	ที่ท่านได้จัดมา
แล้วเพลงบอกเผี้ยนสร้อยเขียวใหญ่	ก็ได้ตั้งใจมาร้องขับ
เพื่อจะต้อนรับญาติไม่ง	ในเขตเมืองสงขลา
ในปีนี้เป็นครั้งแรก	เราเขาไปแยกย้ายมา
ที่ในเคหาขุมขน	เพื่อให้คนได้ฟังกัน
แต่แรกได้ยินสงสัย	ว่าใครกันแน่
ท่านได้มามองแลเรียบร้อย	เห็นสร้อยกับตัวฉัน
อันความจริงนี้เผี้ยนลากขาย	ร่างกายแก่ครั้น
ทั้งสังขารชั้นก็แปลกนักหนา	ที่มันพาให้แกลง
ทั้งสดทั้งเสียงไม่กึ่งवाल	ที่ไปผ่านแก้วหู
ท่านอาจไม่รู้ว่ามีใครคนไหน	มาร้องส่ง
ทั้งเป็นเพลงบอกเสียด้วยซ้ำ	สิ่งนี้มันทำให้ท่านง
ท่านก็คงใคร่ครวญ	คำนวณกันอยู่นาน
ผมเอากลอนกาพย์มากกราบเรียน	ว่าผมคือเผี้ยนเพลงบอก
ยิ่งได้มาออกกล่าวคำ	ไม่อดว่ามาตรฐาน
แต่เป็นเพลงบอกที่ด่องแท้	สืบสืบมาแต่โบราณ
ผมยังทำการฟื้นฟู	จนถึงปัจจุบัน
ในเมืองนครศรีธรรมราช	เพลงบอกนักปราชญ์จะโปรด
เคยทำประโยชน์ในจังหวัด	ที่เขาเคยได้จัดสรร

ยังเจ้าคุณอยู่ในวัดท่าโพธิ์
 แต่มาทุกวันนี้มันเสื่อมหาย
 แต่สร้อยกับผมยังนิยมยิน
 เราไม่อยากจะขาดตอน
 เมื่อเขาไปหามาให้ประชัน
 ถ้าไม่เกรงเต็มที
 เพราะเพลงบอกมันสำคัญ
 ต้องหาคนที่ไวว่อง
 แล้วทั้งเขียนเพลงบอกสร้อย
 ที่เขาให้ว่าประชัน
 เพราะคราวนี้นั้นสร้อยน้อง
 ให้มาส่งเสริมเจิมน้องยา
 เพลงบอกทุกวันนี้มันหายาก
 เช่นในอำเภอหัวไทร
 ถึงมีบ้างก็มันห่างคน
 เวลาให้ว่าประชัน
 เป็นเพลงบอกต้องสำคัญ
 ต้องรู้วิธีการขับ
 เช่นให้ชมพ่อหม้าย
 เนื้อความให้ลั่นกลอนให้ดี
 ว่าเหตุไฉนเขาจึงเป็นพ่อหม้าย
 หรือเพราะเหตุว่าเกียจคร้าน
 หรือเป็นนักเลงเล่นการพนัน
 กินเหล้าเป็นนิจอยู่บ่อนเบี้ย
 นักเล่นการพนันเมียไม่หา
 ได้เมียงานดีไม่เว้น
 พอกลับจากงานจะกลับบ้าน
 แล้วเมียไหนเล่าจะอดทน
 แต่บังนายริมันไม่ซื่อ

ท่านมักเอาไขว้ให้ประชัน
 เพลงบอกเกือบไม่มี
 เราเป็นศิลปินประจำภาค
 ของเมืองนครศรีฯ
 น้องเคยรู้กันคราวนี้
 แล้วผมไม่มีมา
 เมื่อเขาประชันกันสอง
 พี่น้องจะสุดหา
 พี่จะมาปล่อยวาทะ
 ตัวฉันนั้นเกรงใจ
 พอไปขับร้องเหมือนว่า
 ให้เหมือนเรามาปราศรัย
 แลที่อุล้าปากเหลือใจ (จะ)
 เกือบใครจะไม่มี
 มักว่าทนกันแต่เดือนห้า
 พวกมันมักเหนียวหนี
 ทั้งกลองกลั่นมาให้ดี
 ต่อเขาจะรับมา (จึง)
 เพลงบอกต้องว่าให้ถูกเรื่อง
 ไปตามประสีประสา
 หรือเพราะดูร้ายกับภรรยา
 การงานก็ไม่มี
 เสพเหล้าทุกวันเล่นไฟก็ติด
 เล่นเล่นจนเมียหนี
 น้องเคยจะโปรดปราณี
 ยังลักไปเล่นวัว (แอบ)
 ยังแวะเข้าในร้านเหล้า
 ที่จะไม่บ่นผิว
 ไม่แท้ก็ไม่ทบให้หมองมัว (ทะเลาะ)

เพราะมันเล่นทั้งผิวทั้งเมีย
 เป็นเพลงบอกต้องให้ได้แบบนี้
 ทั้งกลอนทั้งงามความไม่ขาด
 แต่เมียยังรองจากเจ้าเนตร
 ควรยกสองท่านไว้เหนือหัว
 เช่นน้องไซที่มานั่ง
 ฉันทน์ไม่มีพรั่นตัว
 เพราะเรารู้ดีเรื่องสร้อย
 มันจะเอาไหวว่ากลอน
 อารัมภบทมาขั้นแรก
 เพราะยุ่งกับเสียงรบกวน
 เอาว่าไปหลาวตะสร้อยน้อง
 ถึงดีชั่วก็คืนนี้
 (สร้อย) เมื่อได้ฟังถ้อยคำอรัญญา
 มันมีภาสิตล้วนภาษา
 เสียงกระเด็นกระเดื่องเปลี่ยง
 นี้มันก้องกังวาลกังแวว
 สร้อยสยของพองสยด
 เหมือนดั่งต้นกล้วยที่ต้องลมจับ
 ให้อ่อนระเนนมันระนาด
 พายุหันพายุหวน
 ไม่ค่อยสบายเพราะไม่สิ่งบัง
 จะต้านทานฤทธิ์ของวาโย
 สร้อยเชื่อว่ากรรมที่ทำไว้ก่อน
 จะเอเปหมदनน้ำดั่ง
 เพลงบอกสองโรงเปรียบเหมือนเรือ
 เขาอยากจะทำคู่พายุกัน
 เหมือนเรื่อน้ำเมียนลำใหญ่
 นายร้อยนายพันนายสิบเอก

จึงได้ทนกันอยู่นาน
 ตอนนี้นั้นจะมีรสชาติ
 จึงได้มาตรฐาน
 ทั้งยังเป็นศิษย์ของครูปาน
 นอกนั้นไม่กลัวใคร
 น้องเอยอยู่ในพื้นนี้
 เพราะเมียไม่กลัวใคร (เดียดร่อน)
 พบกัน เป็นร้อยแล้วกับสร้อย
 สร้อยเฝ้าแต่ขนอวอด
 แลที่ไม่ถือถ้วน
 มันรวนให้ปวดหัว
 เจ้าจ้องจับขั่ว (อีกสิ, ไมค์)
 เริ่มมอมให้ตีกัน
 ฟังสุนทรพจน์เมทิต
 ล้วนเป็นปัญญาหาญ
 ฟังแล้วมันเหมือนเสียงพญาพาด
 มาเข้าในแก้วกรรม (หู)
 อูรามันระทระทวย
 ย่างฤดูวสันต์
 ดั่งหนึ่งจะลมพาดพัน
 จำเป็นต้องชวนเซ
 ที่ไหนจะตั้งตัวติด
 ขึ้นไปตามโฉม
 เหมือนเจอมันย้อนที่ริมทะเล
 หมดเสี้ยก็ขังมัน
 นำเอาลงล่องวารี
 แต่ไม่ใช่ลำฉัน
 เครื่องยนต์กลไกครบครัน
 นายจำประจำในนาวิ

แต่ลำน้องสร้อยนำสงสาร
 ใช้เซ็นขึ้นเขาหรือเอาทุกหิน
 ไม่ใช่ลำทรงวงปราด
 ถ้าคิดให้ดีก็จอดแข็ง
 สำหรับเขื่อนน้ำนี้สามารถ
 แกะขั้วแกเกลตาเด่นโดด
 ทั้งศึกษาศิลปินจนเรื่องชินคัพท์
 และทั้งโขกโชนเขียวชาญ
 แล้วศิษย์หัวหึ่งมันจริงนัก
 ถ้าพอทำงานแล้วเหลือหลาย
 เพราะว่าเป็นศิษย์เขื่อนติดครู
 ถ้าพระนารายณ์แผลงศร
 แต่สร้อยจะเป็นเป้าเข้ามาปัก
 ลูกสุนป่าวเขื่อนจะตายถูก

 และถ้าสร้อยไม่หล่อมในวันนี้
 ถ้าเกิดโชคร้ายทั้งใช้ทั้งป่วย
 เสียงเขื่อนแกทำมันน่าพองชน
 ถ้าให้น้ำเขื่อนขับร้อง
 (เขื่อน) มันหนวกทุกกับเครื่องหนัง
 เพราะว่าหนังโรงใหญ่
 เพลงบอกหนุ่มไม่เป็นไร
 แต่เพลงบอกแกมันเจ้ากรรม
 ฟังเสียงน้องสร้อยที่มาว่าฉัน
 ที่สร้อยเขาแกล้งยกเหย้า
 ว่าสร้อยจะเป็นเป้าปัก
 แล้วสร้อยยังตายลูกสุนพี
 ว่ามีอย่างมากเพียงสองหนวย
 อ่อนนั้นมึงไปเห็นแล้ว

สำหรับใช้งานในถิ่น
 พวกแขกพวกอื่นที่ (บรรทุก)
 เพราะเราไม่ใช่ชาติเมธี
 เอาแต่เหล็กโคน (ทันที)
 แลดูฉลาดเหลี่ยมเหลา
 ทุกวันแกโลดโผน
 ประดิษฐ์ประดับก็อ่อนโยน
 ใครเลยจะทานกลอน
 ทั้งเป็นศิษย์รักพ่อปาน (โปรด)
 เหมือนนารายณ์แปลงสอน
 เปรียบเสมือนพระภูธร
 มารมอญก็มอดม้วย
 แต่เราไม่ใช่ยักษ์ทศเคียร (สิบ)
 ถึงมีลูกก็สักสองหนวย (กระสุน, ลูก)

 ถือว่าโชคดีอำนาจ
 จะได้ช่วยต่อเดี๋ยวใจ (เดี๋ยวนี้)
 ถึงท่านทุกคนพี่น้อง
 จะหล่นร่องไหน
 ทั้งผู้ว่ามีฟังมันชัดใจ
 ไม่ไกลกับเราแรง
 เพราะเสียงยังโตเป็นกระแสด
 เขาเอามาทำแฉง
 น้องเขยมันสำคัญเหลือแรง
 ให้คนเผ่ามันร้อนใจ
 แลทีก็เหมือนยางใหม่
 ยังมีไม่เพียงไหน
 แล้วยังไม่สวยเท่าใด
 ที่ได้แจวมา

แต่เราขอทนายว่าบั้งสร้อย
 ให้ญาติที่รักหญิงชาย
 เป้าน้องสร้อยถึงอย่างใหญ่
 ออเผี่ยนลากชายทนายว่า
 แต่ตัวเราจะยิงรอง
 เพราะเผี่ยนลากชายยัง
 แต่ว่าตัวฉันนั้นนึกเบื่อ
 เรายังนับถือศิลปิน
 ถูกศรปักเหมือนยักหลัง
 จะว่ารู้ตัวคนชรา
 คำนพี่น้องแค้นเรากี่ชิ้น
 แต่ยังอาศัยเพลงเรา
 เจ็ดสิบสองปีที่ผ่านมา
 รู้สึกว่าหมดเรี่ยวแรง
 นึกว่าปีนี้เพลงบอกเผี่ยน
 พลอยฝากปากกินลูกตน
 ยังนึกฝันโดยโหยหวน
 ว่าศิลปินที่เราได้สร้าง
 ความจริงหัวใจยังไม่สิ้น
 แต่แรงมันแย่งลงด้าน
 เรายังเสียดายแต่แฟนแฟน
 เคยร่วมสนุกกันมาก่อน
 แต่ถึงเผี่ยนเล็กเสียหนึ่งคน
 คอยช่วยสร้างสรรค์พวกกลอนสด
 ถ้าสงขลากับนครหมดกลอนสด
 เหมือนดังสฤณานมดพารา
 ที่น้องสร้อยจะอุปมา
 ว่าเผี่ยนมันเหี่ยวปรีชา
 สร้อยมันสำคัญเรื่องปัญญา

แล้วยี่เอาเข้ามาปัก
 เขารู้กันทั้งซ้ายขวา
 พี่จากสระโคกรพามา
 อย่างใหญ่เท่าฝ่ามือ
 คู่มือของมิ่งป๋องใหม่
 กำลังเขานับถือ
 ทุกวันนี้ไม่ค่อยเหือมือ
 แต่แรงมันสิ้นไป
 แลที่น้องเหมือนดังว่า (หงายหลัง)
 แก่แล้วไปสาโหร (ไม่เจ็บ)
 แลท่าไม่มีชิ้นใจ (อ่อนวอน)
 ที่เคยเขาชิน
 แลตามกาลตามกฎ
 มันมันผ่อนลงทั้งแรงดี
 จะปลดเกษียณของศิลปิน
 ตามเรื่องของคนแก่
 คร่ำครวญไปถึงศิลป์
 นับวันจะห่างแห
 มันนึกมันเปลี่ยนแปลง
 สุดที่จะบุกบัน
 ที่อยู่กันโนแดนสุข
 แต่แล้วยังนอนฝัน
 ขอให้เขาชวนในปัจจุบัน
 อย่าให้หมดชะที่เดียว
 คงไม่มีรสไม่มีชาติ
 ยังเหลือแต่ป่าเขียว
 ที่น้องว่าเมื่อประเดี้ยว
 ในทางที่ว่างกลอน
 ย้อนให้เพื่อนว่าไม่สุจำ

แผ่นดินนี้เฒ่าชรา

เราทุกวันนี้มันดูหมิ่น

แต่สร้อยมันยอมมามาก่อน

เราไม่เอาแล้วเรื่องกินยอ

อียายกแผ่นดินให้จัด

ขึ้นว่ามาให้หนึ่งที

แต่ว่าน้องสร้อยน้องอียาย

บัญญัติมันลดถอย

ไม่กล้ากินยอ (ยกยอ)

ยกให้เราชื่นใจ

คืนนี้จะขอจะชาน

มันจำคาญหนักหนา

ทั้งทั้งไม่มีวังชา (กำลัง)

คืนนี้มาว่าเชียร์

เพราะสร้อยไกรบ้านปรานชน

แต่ให้แผ่นดินแทนชนเสีย

อียายว่าไปเล่าตะน่อง

สมบูรณทั้งชนทั้งแซง

ไม่พักไปเยียบเมีย

โดนทั้งพวกพ้องเขาเชียร์

เพลงบอกดอกสร้อยปะทะเพลงของแผ่นดิน
เล่นทีมงานเปิดตลาดนัดเคหะชุมชนสงขลา 21/06/2528

มาขอร้องกับมวนมิตร

ถึงจะรักษาก็ไม่หาย

แต่ที่น้องยังสงสาร

ให้สร้อยอาศัยยามไ้

เมื่อหายไปจากโรค

สร้อยคงหาลืมท่านไม่

(สร้อย) พอฟังด้วยคำสำนวน

ทั้งหวานทั้งมันอยู่มาก

บรรดาแฟนแฟนข้างหน้าข้างหลัง

แล้วผมเห็นคนฟังยังรัก

เราฟังวาทีแล้วผีปาก

นี่มันช่างล้ำค้ำบุรุษาย

เหมือนดังแก้งมาจะฆ่าน้อง

ถึงจะตีสร้อยเสียให้ตาย

เขานั้นติดเรื่องไม่สบาย

แต่ไม่แน่ว่าใช้โหระ

ดูที่ว่าทุกข์ทั้งใบ

รักษาให้บายกัน

แลตาก็ยังแสนปรีอ

.....

แผ่นดินนั้นเพื่อนล้ำค้ำ (บ๊อบ)

น้ำคำที่เยวลากใช้

กับแผ่นดินก็ยังไม่ผลัด

กับน้ำทุกฝักฝาย

นั่นแผ่นดินลากใช้

ให้หญิงชายเขาติดใจ

นั่นที่น้ำพร่องกล่าวด้วย

น้ำแผ่นดินจะได้โหระ

แก่วน้ำปานน้ำเนตร
 นี้ไม่รู้พูดทำไม
 สำหรับน้องสร้อยเป็นผู้ต้อยศักดิ์
 ครั้นได้มาพบมาด
 ทั้งด้านศิลป์ด้านอาวุธ
 ว่าคนก็กลัวสั่นกลัว
 แต่ในเคหะในคิณนี้
 แต่ถ้าเผียนแพ้แล้วเนื้อตั้ง
 แต่เรื่องการว่าหรือประคารม
 แต่ผู้ที่ให้ความรัก
 ทิมพัฒนาที่มั่นแหละน่ารัก
 และคือพันเอกวิโรจน์
 เดียวนี้เปลี่ยนเป็นเดช
 นี้ท่านเป็นหัวหน้านำพรรค
 ทั้งศิษย์พรรคพวกสะดวกทั้งหมด
 เสนอหญิงชายวงศ์สาเรียกว่า
 เดียวนี้พันเอกวิโรจน์
 ท่านผู้เป็นใหญ่บังคับการ
 เดียวนี้ทุกด้านท่านเตรียมพร้อม
 จะน้อมรับใช้เผ่าพงศ์
 ท่านพูดจริงทำจริง
 จะพัฒนาในเทศบาล
 ใจเย็นเยือกใช้เลือดตัวผอม
 แล้วกลับมาหาสะพาน
 เป็นคนสำคัญจันทรรัตน์
 ดุจดั่งสร้อยเจียรใหญ่
 ผู้บังคับการที่ท่านได้ทราบ
 เจ้าของร้านที่ยืนยง
 นี้ล้วนแต่คนที่สำคัญ

แลที่ทั่วเขตไม่กลัวใคร
 หรือจะชู้ให้ใครกลัว
 กับน้ำทั้งรักทั้งเคารพ
 น้องสร้อยนั่งคูหิว
 น้องนำไปไซว์จนทั่ว
 เมียผัวไม่ร้ายมา
 ให้น้ำคนตีกลับหลัง
 ค่อยลอกเอาหนังชาย
 ฟังเผียนกับผมตอนท้าย
 กลัวท่านจะหนักใจ
 เคยชมเคยโปรด
 แกเคยโปรดเรานักหนา
 สงขลาทั่วเขตเขาซา
 จำไว้เป็นหลักชัย
 ที่ได้ปรากฏอยู่ในราย
 ทิมพัฒนาใหม่
 จงโปรดเข้าใจ
 เมืองนี้ตั้งนานมา
 ความดีท่านหอมเหลือหลาย
 ในเมืองสงขลา
 ท่านไม้ทิ้งสัจจะ
 ทุกท่านจงเห็นใจ
 เตรียมพร้อมหน้าหลัง
 คนนี้เขาดังใหญ่
 ประวัติเกรียงไกร
 ที่ได้พิโรมา
 แล้วสร้อยก้มกราบลงโดยตรง
 อยู่ในเมืองสงขลา
 เลิศด้วยปัญญา

ถัดลงมานั้นคุณเพ็ญ
 เป็นชำนานาฏนัฏรการกิจ
 โปรดช่วยพยายามนะชาวสงขลา
 คุณเจริญบว้ย้อม
 พอดัดลงไปสุรินทร์
 หัวหน้าค่ายป้อมพยัค
 นามสุรินทร์รัตนพันธ์
 เพราะน้ำใจสดใสน่ารัก
 พอดัดลงมาชื่นจิต
 คุณนายจรรยาท่านผู้กำกับ
 พันเอกอารีเหมือนทอง
 ได้สมคุณนายไม่มีผิด
 ทั่วเขตเทศบาลนี้สำราญใจ
 มาแลชื่นจิตไม่คิดหลักหนี
 อันดับรถตกลงมา
 พันโทกรมโปรดวางลง
 อติตรองกำกับการก็สวยแสน
 พันตำรวจไทยอดไปรุ่งปลอด
 ทั้งชีวิตเสียดเนื้อไม่เบื้อหน่าย
 เพื่อความอยู่รอดของประชาชน
 ได้เบอริยีสืบหน้าวงศ์ศาทราบตลอด
 ร่วมสร้างประวัติทีมพัฒนา
 โศวเบอริยีสืบหน้าช่วยเลือกช่วยรัก
 เป็นธุรกิจนำจิตถาวร
 ผากเลขยีสืบหนักกับชาวสงขลา
 ทีมนี้ได้ผลช่วยท่านต่อไป
 นับเบอริยีสืบแปดท่านจับได้
 เลือกรักเลือกชมยีสืบแปดสมปอง
 นายสุพัฒน์ชัยมนตรีเบอริยีสืบเก่า

ท่านเคยเห็นใจ
 ที่ได้ตามติดอันดับสาม
 ช่วยชี้ดกาไส
 ชื่อท่านนี้ก็หอมเกรียงไกร
 ดังเราได้ยินมา
 แลเกิดคนรักเขยขวัญ
 แก่ล้ำค้ำเป็นหนักหนา
 สุรินทร์นี้หนักก็ฟ้า
 หวังว่าญาตีมิตรมอง
 จะกล่าวศัพท์สืบสอในรอบสอง
 พี่น้องรักหลงเหมือนดวงใจ
 คุณนายชื่นจิตตวิโนจชัย
 ทีมใหม่ประวัติพัฒนา
 พันเอกอารีก็ดีหนักหนา
 สร้อยพันโทไซให้ขง
 นายพันโทตั้งผมโฆษณา
 ตำรวจชายแดนเกียรติริแน่นหนา
 เคยหล่อเมตตากับประชาชน
 นอนกลางดินกลางทรายไม่ลาภผล
 เหตุผลร้อยโทนี้เผลอมา
 ผากนายพันยอดกับวงศ์ศา (ตลอด)
 พ่อแม่สงขลาท่านจะถาวร
 ที่ท่านสลักมาในอักษร
 จะช่วยเอื้ออวยพรอย่าร้อนใจ
 เข้าคูหาช่วยกาไส
 ต่อไปกราบชมคุณสมปอง
 สมปอง ปานซ้ายเป็นเจ้าของ
 พี่น้องหญิงชายจะสบายใจ
 เข้ามาใหม่

สงสารคุณสุพรรณไฉ่เป็นศักดิ์ชัย
 ตามสืบคุณมโนมบุญสวยใส
 คุณมบุญไสมนัส
 ท่านมีความรู้ลึกปึกแผ่น
 มารายน้ำนายชูชาติสอาดนัก
 มาแลเกิดชูชาติมาเจริญ
 น้องชูชาติเมืองเพชรสามสิบเอ็ดได้มา
 คุณชิตตลยคุยพองาม
 คุณชิตตลยสร้อยคุยไม้ทัน
 ยังอีกคุณสุยดีของอ่อน
 ให้น้องทุกคนสนใจคิด
 คุณชิตพองามนี้สามสิบสอง
 สามสิบสามตามติดตามมา
 ยกบ้างอย่าให้พลาดหวัง
 ฐานะสวยสิบตรีที่พยมณี
 เบอริสามสิบสี่
 ทนายความสงขลาคงกว่าใคร
 ทราบจำปรีดามาอุดหนุน
 เบอริงามสามสิบห้าปรีดา
 มาแลเกิดหรรษาใกล้ชิด
 มาหาญาติลานนท์คนทั่วไป
 ปรีดาสกุลนี้อุดหนุนทัพบ
 นัมเบอริสุดท้ายเขาให้มา
 คุณพร้อมช่วยอนุกุลเหยียบในศาล
 มาพร้อมเบอริสามสิบหกอย่าตกใจ
 มากล่าวทีมพัฒนาใหม่
 ทุกเบอริทุกคนทราบผลงาน
 ทั้งพันเอกสิงหเดชวิเศษศักดิ์
 นัมเบอริที่สิบเก้าผมกล่าวชม

เอาทีมใหม่มาเปรียบไม่เทียบทัน
 จิตตะเสนในช่วยชมผ่าน
 เป็นคนสำคัญสัญญาลักษณะ
 ใจไม่คลอนแคลนเหมือนแก่นไม้
 บ้างรู้นายฉาบเคยทราบมา
 ตามสืบเอ็ดเก้าเดินมาแล้วหนา
 จำเบอริจำตาให้สำคัญ
 ยี่สิบสองเบอริงามในความฝัน
 บรรดาชนชั้นช่วยสรรคิด
 สร้อยกราบอวยพรไม่หอนผิด (ไม่เคย)
 สามสิบสามตามติดคุณชิตมา
 คุณสุยเบอริของที่น้องหนา
 สร้อยว่าอีกคนคุณมนตรี
 ทนายความคนดังอย่าพาลันหนี
 ทุกคนมนตรีช่วยดีใจ
 บัตรีเบอริมนตรีเบอรินี้ต้องใส่
 เบอริโบทุกคนช่วยมนตรี
 นันท์ก่อนสกุลประยูรตรี
 สามสิบห้าเบอรินี้ไม่แพ้ใคร
 สนิทของท่านแม่ทัพไม่หลับไหล
 แม่ทัพใหญ่ภาคใต้เคยได้มา
 พี่น้องจงรักหนักหนา
 เบอริพระสามสิบหกอย่าตกใจ
 เป็นนายช่างเทศบาลมานานใหญ่
 ให้มีจรรย์นำชนในผลงาน
 สงขลาชาวไทยเขาสงสาร
 พี่น้องชาวบ้านจะสำราญรม
 เป็นเจ้านายที่รักของพวกผม
 นายพันน้อยลอยลมชมโชคชัย

พระสุพรรณบรรพตที่เลิศวิลาส
 อีกคุณนั้นสะพรังดังเกรียงไกร
 คุณสุนทรiformให้คุณนายชื่นจิต
 พันโพหยอดให้สูงเสริญ
 มาเอื้อลมของไม้ซ่องซัด
 คุณฐาติคุณชิตลุลยติดตาม
 นายจำปรีดากี่หัวหอก
 ตั้งแต่ลิบแก้วจนยาววี
 ถ้าพลาดหนานาแก้วแล้วไม่พบ
 ให้สิ้นทุกขสิ้นโศกมีไชคชัย
 ลูกคู่คันทรสุนทรสมหมตมา
 ทั้งเนียนนาสร้อยน้องมาร้องส่ง
 ทั้งฟังจับฟังใช้ภายใน
 ทั้งทั้งลิบแปดรายการ
 หลวงพ่อทวดข้างให้พ่อคล้ายบนมา
 ว่าในหาร้อยใหม่ใหม่พริ้มพริ้ม
 จับรายสอจขอฮรับ
 มาทีมสามัคคีพัฒนา
 คุณครูประโลมตาโถมมา
 จบครูศาสตร์สามารถมาก
 อาจารย์ใหญ่วัดชะแลผลงาน
 นัมเบอร์ที่สองนี้สมเกียรติ
 สมเกียรติมาคมนี่สมรัก
 เนติบัณฑิตญาติทั้งหลาย
 มาเลือกสมเกียรติไว้ใช้สวยงาม
 นัมเบอร์ที่สามนี้ก็ไฉฉล
 นิพนธ์ทนายความติดตามมา
 มีความซื่อสัตย์สุจริต
 นายนิด โสตรโรไชพรชัย

พระธาตุคอกยสุเทพเมืองเชียงใหม่
 พอไปคุณเพ็ญคุณเจริญ
 ญาติมิตรทุกชั้นช่วยสรรเสริญ
 สร้อยกราบเชิญชาวบ้านทุกท่านมา
 คุณมณูญสุทัศน์นัคมีขอวา
 วาสนาทุกคนทั้งมนตรี
 ตลอดคุณพร้อมไม่ยกศรี
 ตลอดที่สามสิบหกอย่าตกใจ
 นึกเงินนึกทองก็ให้นองไหล
 ตั้งสร้อยเขียรพร้อมวงศศา
 หล่อน้ำเมตตากว่าใครใคร
 ญาติวงศ์สงขลามาอาศัย
 เขาเห็นใจดอกสร้อยที่ด้อยมา
 ทั้งเทศบาลงานหนักหนา
 ให้ทีมใหม่ชนะชอรั๊ก
 ทุกเบอร์กินอิมให้ท่านนอนหลับ
 ชักพับสองร้อยส่งให้สร้อยมา
 มาแล้วอุตหนุนประโลมอุไรกุล
 สร้อยเคยบูชากันมานาน
 สร้อยกราบวิภาเป็นหลักฐาน
 ครูท่านรำลามาฝากัก
 ญาติมิตรชิดเรียดไม่มีผลัก
 ในพรรคเรียงรายทนายความ
 สมเกียรติชาติชายไม่พักถาม (ต้อง)
 สมเกียรติทนายความสวยงามมา
 คือนายนิพนธ์พี่น้องหนา
 เบอร์สามเท่าพระวัฒน์ไต่ย
 แม่พ่อต่อติดเราชอบนิสัย
 อดีตครูใหญ่แต่ไรมา

แลเกิดปัจจุบันสำคัญหนอ
 ยังเล่าเบอร์ห้าถัดต่อมา
 แลเกิดท่านครองส.จ.ใจคอปรานีต
 นามนี้เบอร์ห้าปัญหาห่วงไว
 มาแลเกิดน้อยเอยน่าชมขวัญ
 แม่พ่อปากกรขอเราร้องขอคนึง
 มาแลเกิดตาบคนึงนี้หลักฐาน
 หนึ่งสองสามสี่ที่มา
 พี่น้องเอยยี่สิบห้าสิงหาคม
 เพื่อให้หญิงชายท่านไว้ใจ
 มนุญนั้นอีกรายที่มาให้ผม
 อาจารย์วัด.ติดต่อมา
 รส.เขาเคารพ
 ขอให้ท่านทมิโรชชัย
 จนเล่าชื่อเสียงเรียงขึ้นเฉื่อยฉิว
 ให้ท่านเย็นเป็นสุขทุกเวลา
 กรรมกรท่านเชื่อว่าคงไม่ผลึก
 ที่ผมเห็นในรายมากมายคน
 มาทั้งเขียนทั้งสร้อยไม่ทำแสด
 มีนหลายคนหลายรายท่านที่มาฟัง
 ถึงแม้เห็นน้อยนักก็ไม่พักไม่ผ่อน
 ตามที่จบรายให้มานี้
 มาแลเกิดรายนี้ไม่มีขาด
 สร้อยกราบทราบน้ำใจ
 มาแลเกิดเวลาก็ยี่ดียว
 ไม่ทราบว่ารายนไหนใครมาไม่มา
 มาใครลองให้เขียนมาร้องสักหน่อย
 ช่วยกล่าวเรื่องราวต่อไป
 มาแลเกิดจดหมายรายน้อย

ได้ครอง ส.จ.มานานหนักหนา
 ชื่อว่าผอมนายเขาสบายใจ
 นายผอมอดีตครูใหญ่
 ต่อไปเราจะกราบนายตาบคนึง
 นิ่งสนสรรพนันใจถึง
 คะแนนคงถึงให้หนึ่งลงมา
 ได้กินบ้านาญมาแล้วหนา
 เบอร์ห้าเบอร์หกอย่าตกใจ
 แม่จึ่งเชื่อผมชมยินดี
 ที่อ่านวยอวยชัยที่ใส่มา
 อุดมหนูทองพี่น้องหนา
 หล่อน้ำเมตตากว่าใครใคร
 ท่านตามมาพบในงานใหญ่
 เงินเดือนเลื่อนไหลแต่ไรมา
 ลูกสุนดินสิวอย่าได้ปลิวมาหา
 ศาลารายมากมายคน
 ให้สร้อยร้องฝากรักไว้สักหน
 ประชาชนในเคหาท่านที่มาฟัง
 ฟังก่อนแม่ก่อนไปแลหนึ่ง
 เมตตาไว้บ้างก็ยังดี
 ช่วยส่งนักกลอนให้กลับนครศรีฯ
 ตัวมีหรือไม่มาหรือว่าอย่างไร
 นางศรีสวัสดิ์ดีแล้วนางไหน
 หมิ่งนอกสาโนแต่ไรมา (คง)
 ที่สร้อยนั้นกล่าวก็ยาวหนักหนา
 สร้อยว่าตามรายคงไม่ปากใจ (สบาย)
 เพราะสร้อยก็เหนื่อยทั้งเหงื่อไหล
 ปรึบความเข้าใจเขาก็ใส่มา
 ผมมอบนี้สร้อยลอยมาหา

สวยเรียงคุณเยี่ยมนายจำ
 น้ำใจจำน้องสอดของใส่
 วันนี้รับรดเป็นครึ่งวัน
 สมชื่อว่าเยี่ยมทั้งเยี่ยมยอด
 รางวัลหลายร้อยมาให้สร้อยชม
 เลือดพิทักษ์สันติราษฎร์รักชาติบริสุทธิ์
 คุณจำเยี่ยม เกศพันสำคัญพอคุณ
 มาติดแผ้วเป็นแนวสอยย่าน
 มาแลเกิดบ้านพักหลักฐาน
 ศูนย์ภาคศึกษานอกโรงเรียน
 ท่านอุทิศให้หลวงนี้ห่วงรัก
 มาแลเกิดชื่อเยี่ยมชางเยี่ยมยอด
 มากกราบถวายประมุขของประเทศไทย
 นำเงินที่น้องถวาย
 ว่าเป็นหมื่นเป็นพันทั้งภรรยา
 ลูกลูกเต้าเต้าเข้าศึกษา
 อุตส่าห์มาช่วยเหลือเจือชด
 มาแลเกิดน้ำเตียนเข้ามานั่งด้วย
 ให้อยู่เย็นเป็นสุขทุกนาที่
 แลชาติศักดิ์สิทธิ์สยายเทวาราช
 จงมีอุปโภคมีลาภชัย
 ศักดิ์สิทธิ์สงขลายุมาในโลก
 ระทวยไปทุกตอดตลอดกาล
 โรคภัยไกลกลายเป็นไข้อยามี
 เทวาสงขลาช่วยมาคุ้มภัย
 คินนี้แม่กลับไปหลับไปนอน

เพ็ญศรีภรรยาท่านมากัน (งาม)
 หน้าวิทยาลัยไสของขวัญ
 กับฉันเที่ยวพาทัศนารม
 ฐานะสวยเรียงท่านเยี่ยมผม
 พวกผมกราบตอบขอขอบคุณ
 เป็นศรีชาวพุทธมาอุดหนุน
 เป็นยอดคนผลที่ได้สร้างมา
 สร้างตึกสร้างบ้านมานานหนักหนา
 เหมือนวิมานเทวดาตรวจที่น่ารัก
 ที่ดินหมุนเวียนของแก่มากนัก
 มากนักเป็นร้อยไร่ท่านให้ไป
 วาสนาสูงสอดกว่าใครไหน
 เท่าใดเท่ากันไม่พรรณนา
 สร้อยไขว้ภาพถ่ายแฉวนชายผ้า
 เข้ากราบบูชาไม่ละลด
 จบปริญญามาทั้งหมด
 ปรากฏไว้กันโนบัญญัติ
 ไหนช่วยมาอวยซึ่งพรศรี
 ช่วยอวยพรศรีให้มีชัย
 มาประศาสน์ประภัสสรอวยพรใส่
 ปลอดภัยพบพระชนะมาร
 ช่วยแนะนำชัยให้ไพศาล
 ชาวบ้านเย็นยอนน่าพอใจ
 ทั้งพี่ทั้งน้องให้ผ่องใส
 อยู่ไปทุกท่านสมานกัน
 พอหัวท่านถึงหมอนให้นอนฝัน

น้อมกราบชาวชนคนในชาติ
 แล้วยกเหตุผลที่ทางภาคใต้
 ชนกลุ่มน้อยที่มันคอยรื้อคัด
 ที่มันคิดวางแผนขึ้นโตใหญ่
 ยิงหลักชาวบ้านรำคาญใหญ่
 เพื่อสร้างทรัพย์สินกอบกรรมดี
 ไปเผาโรงเรียนของรัฐบาล
 มันเอาไฟแดงที่สั่งสอน
 บ้างชุมยิงรถที่วิ่งผ่าน
 มวลชนทั้งหลายจงขบคิด
 ว่าคนเลวร้ายที่ไม่ได้คิด
 โกรธแค้นใครก็ไม่น่า
 โรงเรียนตั้งอยู่ไม่รู้สา
 มันเอาไฟมาเผาเสีย
 รถยนต์บริษัทเข้ามาวิ่ง
 ลูกสุนถูกคนตายไป
 ขอให้ญาติมิตรลองคิดเถิด
 เราแลมันผิดทำน่าน้อยใจ
 ไม่สนใจหลวงที่พระองค์หวงรัก
 มันไม่คิดเลยคุณความดี
 ว่อนเดือนเพื่อนไทยทำใจให้แน่
 ควรสร้างควมดีให้สมเหตุผล
 ตามคนพาลชีวิตจะบานปลาย
 พระเจ้าท่านคงแข่งซึก
 ควรหันหน้ามาแลดู
 ช่วยปิดกวาดพวกก่อการร้าย
 เหมือนช่วยดับไฟเสียต้นคม
 ถ้าเราพร้อมใจลดเล็กละ
 ตั้งใจทำมาหากิน

อย่าลืมคำพระราชดำริ
 นั้นเดี๋ยวนี้มันร้ายแสน
 ในสี่จังหวัดชายแดน
 เป็นภัยสังคม
 ชาวบ้านอชาติตั้งใจทำกิน
 แต่พวกนี้มันทับถม
 ซึ่งเป็นสถานที่อบรม
 ของเด็กเด็กยังอ่อนวัย
 ให้คนโดยสารถั่งตาย
 จงช่วยวินิจฉัย
 มันทำถูกทำผิดอย่างไร
 จะไปยิงประชาชน
 หรือตัวอาคารในการศึกษา
 ทำให้ศูนย์เบียของประเทศโดยไม่มีเหตุผล
 พวกนี้มันดักยิงรถยนต์
 เขาไม่รู้อะไรเลย
 ที่มันระเบิดรถไฟ
 มันยิ่งทำให้ใหญ่ขึ้นเหลือ (อีก)
 เสด็จมาแล้วทักชมเชย
 ของพระราชจักรีวงศ์
 บ้านพ่อบ้านแม่เราเกิดนี้
 อย่าไปตามไอ้คนหลง
 จับปืนไล่สะพายเข้าดง
 คนที่ไม่รักไทย
 ต่างตาต่างหูให้กับชาติ
 แล้วอย่าให้มันโตใหญ่
 อย่าไประดมปืนไฟ
 เราอยู่กันสบาย
 อยู่ในแผ่นดินโปรงใส

ด้วยความพร้อมใจปกป้อง
 เมื่อหมดคนพาลลงแล้วหนอ
 สี่เมืองภาคใต้ริมเขตแดน
 จงจับมือเข้ามาร่วมประสาน
 เพื่อดำรงไว้แผ่นดินไทย
 แม้ทัพภาคสี่ท่านจะพลอยดีใจ
 ศัตรูทั้งผองไม่หยามเหยียด
 พ่อครองราชมาห้ำรอบกว่า
 นี้เพราะไทยทั่วแดนกราบน้อมนำ
 เราเคารพทั้งชาติศาสนารัฐพิธี
 ผืนไตรรงค์ปลิวอยู่ได้
 (วรรคที่ 2)
 ระดมเจ้าหน้าที่เข้ามามากสวน
 พุทธคริสต์อิสลามขอพร้อมใจ
 รักห่วงญาติมิตรทั้งชีวิตทรัพย์สิน
 พวกก่อการร้ายไม่ได้สงสาร
 มีกันหลายประเทศที่ก่อเหตุยุ่งไฟ
 คนที่อยู่ได้คนร้ายตามหลัง
 พร้อมใจเข้ากับแม่ทัพภาคสี่
 ท่านร่วมมือเข้าประสาน
 ดำรวจตรวจทหารมาคุ้มภัย
 พวกเขาชาวไทยร่วมใจเข้ากัน
 ผู้หวังผิดคิดร้ายคงไม่กัวัน
 จึงบอกแสบอกครวกับเจ้าหน้าที่
 เผาโรงเรียนเผาจริงยิงรถไฟ
 สมบัติชาติขาดผงประสงคไหนด
 สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชน
 อย่าตามคำชักชวนคนพวกนี้
 ไม่ว่าคริสต์อิสลามตามพระว่า

พี่น้องเราทุกข์กว่า
 หมดทั้งผู้ก่อการร้าย
 มันจะงามเหมือนแผนทอง
 ร่วมกับทางการทุกฝ่าย
 อย่าทำใจให้ผาสอง
 เหมือนยุคศรีวิชัยเรื่องรอง
 เหมือนเทิดเกียรติของพระองค์
 เมืองไทยเราจึงผาสูขแส
 พระพุทธพระธรรมพระสงฆ์
 ไว้ให้ยืนหยัดยืนยง
 ให้ทั่วทุกชายแดน
 ที่จังหวัดภาคใต้โจรผู้ร้ายก่อวณ
 จึงขอชักชวนทุกตำบลคนไทย
 ปราบเหตุเภทภัยที่เกิดในแผ่นดิน
 ผู้ทำมาหากินอยู่ในถิ่นกันดาร
 สร้างสถานการณ์ให้คนพาลก่อภัย
 ไม่เท่าแต่ชาติไทยที่ซิงใหญ่ซิงดัง
 ต้องผืนกกำลังผู้ที่หวังความดี
 นายพลกิตติรัตนฉายา
 กับกรมการศึกษา
 ทำงานเพื่อชาติให้รัฐราษฎร์เย็นใจ
 มาปราบผู้ก่อการร้ายที่ทำลายชุมชนวิญ
 ถ้าพร้อมกันบีบบทคงจะหมดภัย
 คนไม่ตีมันอยู่ที่ภูเขาไหน
 ทำลายอนาภัยไปยังคน
 ไม่มีใครรู้จักที่มันขัดผล
 โปรดทุกคนช่วยคิดพิจารณา
 ผู้ที่ร้ายชาติร้ายศาสนา
 ศาสนาสอนชนให้เป็นคนดี

ไม่ให้ร้ายแก่กันให้สันติสุข
 เข้าไม่เที่ยวสามหาวกับเจ้าหน้าที่
 ไม่ปลุกระดมคิดล้มชาติ
 เป็นคนดีมีความรู้ไม่อยู่ป่า
 เราคนดีมีมากช่วยลากช่วยดึง
 ช่วยกันรักษาธิปไตย
 รักแผ่นดินไทยพร้อมใจไว้
 เพื่อปราบปลุกปั้นคนอันดีพาล
 แถวพระราชูปถัมภ์
 จะกำจัดศัตรูผู้ที่เคืองแค้น
 ไปชวนพื้นเมืองเครื่องมือใช้
 พร้อมใจร่วมเข้ากับเจ้าหน้าที่
 หัวหน้าประณการศึกษา
 ถูกยิงถูกล่าไม่กล้าเรียน
 ไม่นานหน่อผู้ก่อการร้าย
 สวมคิศจีพร้อมใจปราบศัตรู
 พวกทำมาหากินในท้องถิ่นนี้
 ขึ้นเหนือล่องใต้จะได้สบายใจ
 หมดคนพาลบ้านเมืองจะเรืองรุ่ง
 นักลงทุนหมุนเวียนเปลี่ยนเงินใช้
 ภาคใต้เราน่าเลื่อมใส
 มีแผนทองกองถ่ายปลายดินแดน
 เขากลับให้เหมือนเดิมเราเริ่มประสาน
 ตั้งศูนย์วัฒนธรรมที่ปัตตานี

ละอบายมุขสุสดศรี
 เป็นผู้ตีเต็มตัวไม่ชั่วชาติ
 มีนิสัยสะอาดกับศาสนา
 เขามุ่งมั่นรักษาธิปไตย
 อย่าให้ถึงจลาจลคนจะยุ่งใหญ่
 ให้ลือไทยพ่อหลวงช่วงขึ้นบาน
 พี่น้องทุกฝ่ายได้ประสาน
 ที่ก่อการเลวร้ายอยู่ชายแดน
 แม่ทัพสี่ไม่ห่างพอได้วางแผน
 จะครองแดนแย้งรัฐปัตตานี
 ล้มตายนอนปาน้ำบาดลี
 ปราบไฟรักกันเกิดเพื่อเปิดโรงเรียน
 ครูเมืองยะลาพาปวดเศียร
 นอนจุดเทียนกาดพระให้ฆ่าศัตรู
 คงละลายหัวหดให้หมดทุกผู้
 จะได้อยู่สบายภาคใต้ไทย
 จะไม่มีโจรพามาเรียกไต่
 รถยนต์รถไฟไปสบาย
 คนกรุงไปมาร่วมค้าขาย
 เศรษฐกิจขยายมาถึงปลายแดน
 เมื่อครั้งศรีวิชัยวิสัยแสน
 สุดแสนนานครั้งเป็นพันปี
 ไนแผนโครงการของแม่ทัพสี่
 ชาวบ้านยินดีเสริมสร้างนโยบาย